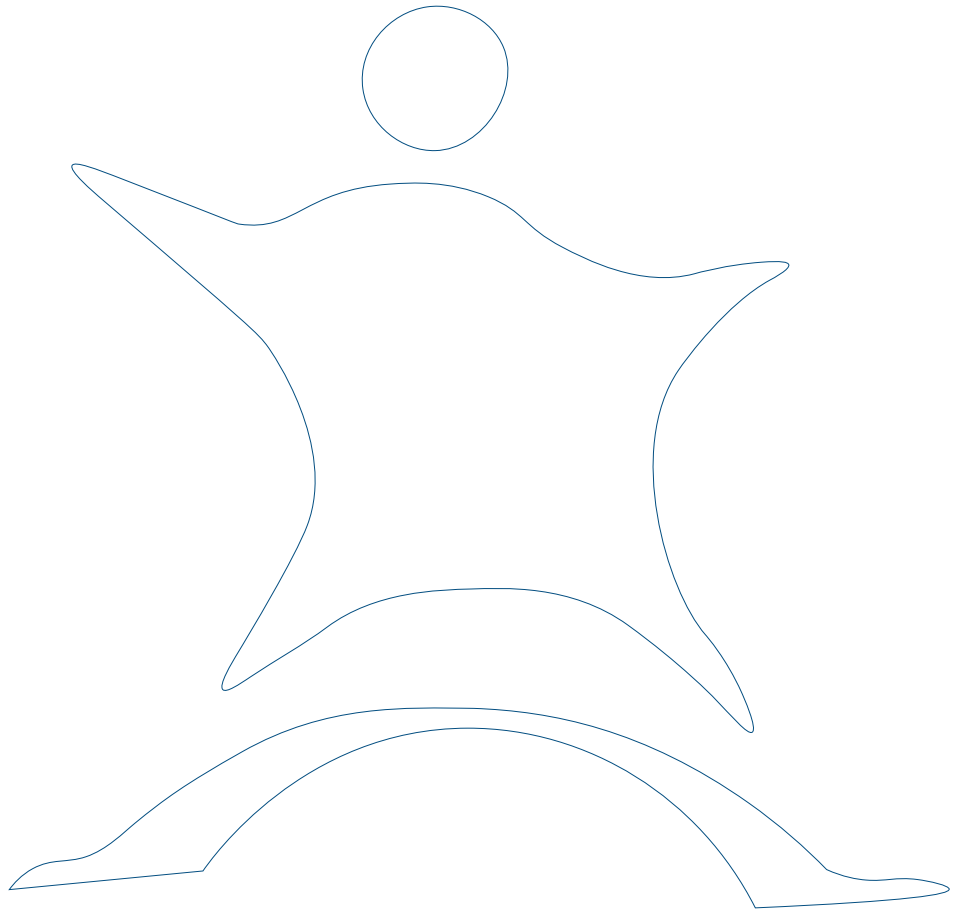

WIJ SLAAN DE BRUG

OOK IN HET SECUNDAIR

Wij slaan de brug, ook in het secundair

Een uitgave van Arteveldehogeschool en Onderwijscentrum Gent,
www.arteveldehogeschool.be - www.onderwijscentrum.gent

© januari 2019 Arteveldehogeschool en Onderwijscentrum Gent

Auteurs en redactie: Jan De Mets, freelance schrijver
Penelope Delcour, Sofie Vanassche, An Raes
en Annelies Ceulemans (Arteveldehogeschool)
Peter Colle, evaluatie preventieprojecten (Stad Gent)
Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris (Vlaamse Gemeenschap)
Onderwijscentrum Gent (Stad Gent)

Eindredactie: Onderwijscentrum Gent en Arteveldehogeschool

Vormgeving & illustraties: Luc Clottemans

Fotograaf: Eduardo Tardáguila

Druk: Graphius

Alles uit deze uitgave mag, mits bronvermelding, worden vermenigvuldigd
en openbaar gemaakt worden. Een digitale versie van deze uitgave is gratis
te downloaden op: www.stad.gent/onderwijscentrum-gent/ouderbetrokkenheid

VOORWOORD

Met trots stellen wij u dit verslag voor van drie jaar brugfigurenwerking in het Gentse secundaire onderwijs. Het is het gedeelde verslag van een boeiende en uitdagende reis, die onze brugfiguren samen met directies, schoolteams, leerlingen en ouders aanvatten. Een leerrijke reis, waarbij we heel wat resultaten boekten en een pak inzichten verwierven. Een reis die we niet zomaar ondernamen, maar met een goede reden en een gezonde ambitie.

Met meer dan 130.000 leerlingen is Gent wellicht dé onderwijsstad van Vlaanderen. Achter dat getal gaat een rijk en divers onderwijsaanbod schuil, van de kleuterklas tot en met het hoger onderwijs van onze bruisende stad. Zoals in de rest van Vlaanderen, kampen we in Gent echter ook met een hardnekkige uitdaging. Simpel gezegd komt deze hier op neer: talenten van kinderen uit kansarme gezinnen vertalen zich veel moeilijker in een volwaardige schoolloopbaan dan die van hun klasgenoten uit kansrijke gezinnen. In die ongelijkheid spelen heel wat factoren een rol.

Eén cruciale factor, zo leert ons tal van onderzoek, is een goede, wederzijdse betrokkenheid tussen ouders en school. Om die reden investeert de Stad Gent al meer dan 20 jaar in een brugfigurenwerking voor het basisonderwijs.

Maar ouderbetrokkenheid stopt niet eens je 12 jaar wordt. Ook voor de scholieren van het secundair onderwijs is een goede band tussen gezin en school van het grootste belang. Ook al omdat de overgang van de meer nabije basisschool naar de secundaire school voor veel leerlingen een te grote stap blijkt. Een kantelmoment, zo blijkt ook uit de cijfers, waarna de kansenkloof nog vergroot.

Daarom vatten de collega's brugfiguren, directies en schoolteams drie jaar geleden hun reis aan. Hun doel lag in het verbinden van de gezinnen en de scholen. Er ontstond over de netten heen al snel de consensus om ons te focussen op de 1e graad B-stroom. De stad voorzag personeelsmiddelen om eerst in vier, en wat later in acht secundaire scholen halftijds aan de slag te gaan.

Ons gloednieuwe team brugfiguren secundair kon daarbij uitgaan van onze sterke expertise in het basisonderwijs. En het vond gewaardeerde steun en knowhow bij zijn ervaren teamcoach. Tegelijkertijd verkende het team nieuwe paden. Je ziet ouders bijvoorbeeld niet elke dag aan de schoolpoort. Ouders van scholieren hebben andere verwachtingen. Leerlingen zijn gatekeeper van schriftelijke informatie die naar de ouders gaat. En de schaal, opdracht, cultuur en structuur van secundaire scholen vraagt een heel andere aanpak.

Sinds onze brugfiguren secundair in 2015 aan de slag gingen, is het onderwijsdebat in Vlaanderen feller geworden. Zo stonden de kranten ook bij het begin van dit schooljaar weer vol met opinies, die het idee van gelijke onderwijskansen plaatsen tegenover kwaliteitsvol onderwijs. Alsof kansen geven aan alle kinderen en jongeren tegengesteld zou zijn aan goed onderwijs voor alle leerlingen.

We weten niet alleen uit onderzoek dat dit een valse tegenstelling is, we overstijgen ze ook elke dag. De brugfiguren verdelen niet, maar verbinden ouders, scholieren, school en partners vanuit een waarderende blik en een wederzijds respect. Ze inspireren hen om vanuit hun sterktes te groeien.

Van op een afstand bekeken leest het debat over onderwijs als een reactie op maatschappelijke veranderingen. We beleven een belangrijke demografische, culturele en technologische evolutie, met op de achtergrond verschuivingen in de geopolitiek en onze economie. In deze constante verandering zijn we als maatschappij nog volop op zoek naar betekenis, richting en een gedeeld waardenkader.

Het is een zoektocht waarin het onderwijs de facto voorop loopt. In onze klassen zit de hele wereld. In de klas zoeken leraren en leerlingen daarom nu elke dag naar oplossingen voor thema's waar we als maatschappij vaak nog niet aan toe zijn.

De verleiding is groot om in dat veranderingsproces de verantwoordelijkheid eenzijdig bij één groep te leggen. Sommige ouders, zo luidt het dan, zijn onvoldoende geïnteresseerd in de opvoeding of het onderwijs van hun kinderen. Sociologen leren ons evenwel dat de afstand die deze, vaak kansarme, ouders ervaren tot de school niets te maken heeft met desinteresse. Veeleer voelen ouders zich onvoldoende competent om te functioneren in een formele onderwijscontext.

Brugfiguren en schoolteams proberen deze afstand te verkleinen door bewust in te zetten op informele verbinding en laagdrempelig contact. Daardoor hoeven scholieren niet langer een kloof te overbruggen om zich voor een succesvolle schoolloopbaan te engageren.

En met resultaat, zo blijkt ook uit het rapport dat vandaag voor u ligt. Een resultaat waaraan onze eigen ploeg een grote verdienste heeft, maar dat ook alleen mogelijk was dankzij de inzet, het vertrouwen en de medewerking van de betrokken schoolteams, directies en schoolbesturen.

Betekent dit dat we onze bestemming hebben bereikt? Natuurlijk en helaas niet. Werken aan gelijkwaardige kansen voor alle Gentenaars vergt een langdurige en volgehouden inspanning, op vele vlakken. Onze reis is op die manier ook een permanente zoektocht in een complex speelveld.

Sinds 2017 kunnen we die zoektocht vanonder één dak richting geven. Het nieuwe Onderwijscentrum Gent verenigt de bewezen waarde van de Gentse brugfiguren, brede school en opvoedingswinkel met expertise rond tal van thema's op het snijvlak tussen maatschappij en onderwijs. Net zoals onze brugfiguren is Onderwijscentrum Gent een bruggenbouwer: we verbinden, ondersteunen en inspireren groeien en leren in Gent.

In de toekomst wil Onderwijscentrum Gent verder uitgroeien tot een lerend en inspirerend netwerk. Samen met ouders, leerlingen en onderwijsprofessionals, over alle netten heen en vanuit de enorme rijkdom en kracht van deze stad, want we delen samen een droom van maximale kansen voor ieder kind.

Annemie Declerck, directeur Diocesaan Onderwijsbureau
Pieter Delbarge, algemeen directeur Stedelijk Onderwijs Gent
Stephan Brynaert, algemeen directeur Scholengroep Gent
Kristel de Boevere, adviseur-coördinator Provinciaal Onderwijs Oost-Vlaanderen
Brecht Demeulenaere, directeur Onderwijscentrum Gent

GRIZZLY

INHOUD

VOORWOORD . . . . . .

INHOUDSTAFEL . . . . . .

LEESWIJZER . . . . . .

DE ORGANISATIE VAN DE BRUGFIGURENWERKING SECUNDAIR . . . . . .

1 – Aanleiding en opstart . . . . . .

2 – Aan de slag . . . . . .

BRUGFIGUREN SECUNDAIR ONDERWIJS: EEN PREVENTIEVE BENADERING . . . . . .

Waar komen brugfiguren vandaan? . . . . . .

Preventie is een nobele bedoeling. De doelen van de brugfiguur. . . . . .

Preventie is effectief een fijn gevolg. De meerwaarde van de brugfiguur. . . . . .

Preventie doet deugd. Kennen en (h)erkennen van brugfiguren. . . . . .

Preventie blijft een maatschappijkritische praktijk. De brug in de brugfiguur. . . . . .

Samenwerking tussen school, brugfiguur en gezin in het secundair door de ogen van ouders en leerlingen – een belevingsonderzoek door Arteveldehogeschool en Onderwijscentrum Gent . . .

Hoe werden leerlingen bevraagd? . . . . . .

Hoe werden ouders bevraagd? . . . . . .

Wat leren de gesprekken met leerlingen en ouders? . . . . . .

KERNWAARDEN

1. DRAAGVLAK VERSTERKEN

1 Mandaat krijgen . . . . . .

2 Betrokken zijn in overlegorganen . . . . . .

3 Rolverdeling uitklaren . . . . . .

4 Grijze zones . . . . . .

5 Tijd geven aan het groeiproces . . . . . .

6 De positie en het mandaat van brugfiguren door de ogen van ouders en leerlingen . . . .

2. DREMPELS VERLAGEN

1 De brugfiguur als extra aanspreekpunt . . . .

2 Communicatie toegankelijker maken . . . . . .

3 Activiteiten toegankelijker maken . . . . . .

4 Drempels door de ogen van ouders en leerlingen . . . . . .

3. VERBINDEN EN VERSTERKEN

1 De relatie school - ouder . . . . . .

2 De ouderrol versterken . . . . . .

3 Verbinden en versterken door de ogen van ouders en leerlingen . . . . . .

4. VERBREDEN

1 Ademruimte voor de gezinnen . . . . . .

2 Netwerken verbreden en versterken . . . . . .

3 Linken met de brugfiguur basisonderwijs . . .

4 Outreachend werken . . . . . .

5 Huisbezoeken . . . . . .

6 Effecten van 'verbreden' op de schoolwerking .

7 Verbreden door de ogen van ouders en leerlingen . . . . . .

CONCLUSIES

1. MEERWAARDE VAN EEN BRUGFIGUUR OP SCHOOL . . . . . .

2. WAT LEREN WE UIT DE GESPREKKEN MET OUDERS EN LEERLINGEN? . . . . . .

1 Draagvlak versterken . . . . . .

2 Drempels verlagen . . . . . .

3 Verbinden en versterken . . . . . .

4 Verbreden . . . . . .

5 Samen betrokkenheid onderzoeken is betrokkenheid verhogen

UITDAGINGEN . . . . . .

NABESCHOUWING . . . . . .

INTERVIEW MET KINDERRECHTEN-COMMISSARIS: RECHT OP ONDERWIJS . . . . . .

Leeswijzer

Met trots stellen wij je deze publicatie voor.
Wij, dat zijn de vier brugfiguren en hun coach:

Maudlin Coussens, werkzaam in OLVIGent en de Freinetmiddenschool Gent,

Pieter Dejonghe, werkzaam in het KTA MoBi en de Provinciale Middenschool,

Joke Waelput, werkzaam in het KTA GITO Groenkouter en het Hoger Technisch Instituut Sint-Antonius,

Pieter Van Welden, werkzaam in Don Bosco Sint-Denijs-Westrem en BenedictusPoort. Pieter verving hier **Caroline Slabbaert**, voormalig brugfiguur.

Nathalie Van Wassenhove, coach.

We nemen je mee langs de vele aspecten van onze werking en danken graag alle schoolactoren en collega's voor het leveren van de vele citaten die het hele boek levendig maken.

We zoomen hier vooral in op de twee brugfiguren die in 2015 begonnen, Maudlin en Pieter Dejonghe, maar we nemen ook de eerste ervaringen van Pieter Van Welden en Joke mee, die startten in 2017.

Deze publicatie is het resultaat van een diepgaand evaluatie-onderzoek naar aanleiding van drie jaar brugfigurenwerking in het secundair. We keken een jaar lang in de spiegel en lieten ons ook grondig 'screenen' en bevragen. Onze bevindingen en die van onze partners lees je hier.

We openen dit boek met enkele **organisatorische** aspecten van de werking en we beschrijven hoe we opgestart zijn en welke onderzoeken en praktijken onze werking hebben geïnspireerd.

'Preventie', zo stelt **Peter Colle**, is het onderliggende watermerk dat alle aspecten van de brugfigurenwerking doordringt.

Vervolgens wordt het onderzoek van **Arteveldehogeschool** rond de samenwerking tussen school en gezin en de mate waarin de werking van de brugfiguren gesmaakt wordt door leerlingen en ouders uitgelegd.

In de volgende hoofdstukken gaan we in op de vier **kernwaarden** die wijzelf, brugfiguren, willen uitdragen.

In *Draagvlak versterken* zoomen we in op onze positie in het team, welk mandaat we best krijgen en hoe de rollen transparant kunnen verdeeld worden.

In *Drempel Verlagen* doen we uit de doeken hoe we de school toegankelijker kunnen maken voor de ouders en welke acties we hiervoor ondernemen.

In *Verbinden en Versterken* slaan we de brug tussen alle schoolactoren. We lichten toe hoe we de ouders op een waarderende manier begeleiden in het ondersteunen van de schoolloopbaan van hun kinderen.

Verbreden, tenslotte, focust op onze initiatieven om netwerken voor ouders, jongeren en team te creëren, over het schoolmuurtje heen. We leggen uit waarom we *outreachend werken* – en in het verlengde daarvan: op huisbezoek gaan – zo belangrijk vinden.

In het hoofdstuk '**Conclusies**' geven de **directies** van de acht scholen waar we werkzaam zijn ons mee waarom de brugfiguur op hun school zo belangrijk is. **Arteveldehogeschool** vat de conclusies van het onderzoek samen.

Uitdagingen voor de toekomst mogen niet ontbreken – want het werk is nog lang niet af.

Tot slot stelt **Bruno Vanobbergen**, Kinderrechtencommissaris, vast dat het werk van de brugfiguren in onderwijs – en daarbuiten - in toenemende mate naar waarde wordt geschat.

We verwijzen graag naar de publicatie van en over onze collega-brugfiguren van het basisonderwijs, "**Wij slaan de brug. 20 jaar brugfiguren in Gent**" (oktober 2017). Vele aspecten van de brede brugfigurenwerking staan hierin toegelicht en hebben we hier niet herhaald. Deze en onze publicatie kun je downloaden via de website van Onderwijscentrum Gent.

De organisatie van de brugfigurenwerking secundair

1 - Aanleiding en opstart

Hoe meer de voordelen van de brugfigurenwerking in het basisonderwijs duidelijk zichtbaar werden, hoe meer allerlei scholen, begeleiders en beleidsmakers luidop begonnen na te denken over een vervolg in het secundair onderwijs. Er was al een precedent in eigen stad (de brugfiguur in het Hoger Technisch Instituut Sint-Antonius, betaald met schooleigen middelen) en ook enkele in andere steden. Uit die ervaringen leerden we dat ook in het secundair onderwijs de noden voor een **goede verbinding tussen gezinnen en scholen** hoog zijn.

Of zou het kunnen dat in het secundair onderwijs die noden zelfs nog hoger zijn dan in het lager? De afstand tussen school en ouders neemt in het secundair om diverse redenen toe: leerlingen worden zelfstandiger, scholen werven uit een groter rekruteringsgebied, het onderwijssysteem wordt complexer (studierichtingen, optie-uren, meerdere leerkrachten in een klas,…). De drempel naar zo'n 'grote school' is hoog. Leerlingen en ouders worden in de basisschool gedurende jaren goed onthaald aan de schoolpoort, maar er is niet steeds sprake van een **warme overdracht** naar het secundair. Onderzoek wijst uit – in lijn met de ervaringen van de brugfiguren – dat de meest kwetsbare leerlingen het moeilijk hebben met overgangsmomenten. Een eerste overgangsmoment is er al tussen kleuter en lager. Bij veel scholen gaat dit echter nog over dezelfde ingang en hetzelfde omkaderend personeel, dus daar is de kans op een mooie overgang al ietsje hoger. Bij de overgang van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs verandert er - naast de gebouwen - echter zoveel, dat er heel wat drempels overwonnen moeten worden. Hierdoor missen de kwetsbare leerlingen misschien een goede start, en wie een goede aansluiting mist, riskeert af te wijken van een standaard schoolloopbaan.

VAN START

In 2015 was de tijd rijp voor een proefproject 'brugfiguren in het secundair onderwijs'. Toen werden de **contouren** als volgt vastgelegd:

Er werd een budget voorzien voor 2 voltijdse brugfiguren. Deze zouden halftijds in de eerste graad werken in een school met een B-stroom. De keuze voor de eerste graad kwam er vooral om de leerlingen een goede start te geven in het secundair onderwijs en omdat ze dan nog een leeftijd hebben waar ouders meer voor hen betekenen dan in de hogere jaren. Er werd gekozen voor de B-stroom omdat hier de meeste kwetsbare leerlingen zitten.

Aangezien de twee voltijdse brugfiguren halftijds op de scholen zouden werken, was er ruimte om vier scholen te bedienen. De toewijzing hiervan gebeurde op basis van drie indicatoren: het aantal indicatorleerlingen over drie schooljaren, een minimum van 50 leerlingen in de eerste graad per schooljaar en de keuze om maximum één school per net toe wijzen. Als startdatum voorzag men februari 2015 en in mei 2018 een evaluatie waarna mogelijks een verlenging.

TOEWIJZING – TWEE FASEN

De scholen die recht hadden op een brugfiguur dienden allen een gemotiveerd aanvraagdossier in. Na evaluatie van deze aanvraagdossiers startten we het proefproject in:

- Freinetmiddenschool Gent (toen nog de VIP-school)
- Koninklijk Technisch Atheneum MoBi
- OLVIGent
- Provinciale Middenschool

Dankzij extra onvoorziene middelen en de expliciete keuze van het toenmalige beleid, werd in 2017 het proefproject tijdelijk uitgebreid met twee extra brugfiguren tot eind 2019. We hanteerden dezelfde criteria voor toewijzing, enkel het ticket per net verviel.

In de loop van 2017 startten we dan ook in volgende scholen:

- BenedictusPoort
- Don Bosco Sint-Denijs-Westrem
- Hoger Technisch Instituut Sint-Antonius
- Koninklijk Technisch Atheneum Gito Groenkouter

Om een kwaliteitsvolle werking te garanderen verwachten we van alle partijen dat zij zich engageren om de projectdoelen maximaal na te streven. Dit wordt geconcretiseerd in een **engagementsverklaring** die door alle betrokkenen ondertekend wordt voor de duur van de toekenningsperiode.

2 – Aan de slag

UITGANGSPUNTEN

Om de werking in visie en praktijk van bij de aanvang goed op de rails te zetten, lieten we ons inspireren door diverse onderzoeken, methodieken en praktijken die hun nut hadden bewezen.

- Het idee voor het **partnerschapsmodel** komt uit de inspiratiegids 'Van Eiland naar Wij-land' en van de typologie van professor Joyce Epstein, die in de Verenigde Staten heel wat onderzoek naar partnerschap met ouders heeft verricht.
- Bij het uitschrijven van de acties laten we ons inspireren door **7 uitgangspunten**.
- De acties die we opstellen worden gekoppeld aan de **7 dimensies** van ouderbetrokkenheid die we ook inzetten als kwalitatieve evaluatiecriteria. (zie pag. 18-19)
- Ook de **8 B's** zetten we waar mogelijk in als evaluatiecriteria. (zie pag. 16-17)

We vatten dit alles als volgt samen.

Partnerschapsmodel	7 uitgangspunten	7 dimensies ikv ouderbetrokkenheid van ouders op school en omgekeerd	8 B's
bij uitschrijven van de acties	bij uitschrijven van de acties	bij uitschrijven van de acties	
		als evaluatiecriteria	als evaluatiecriteria
	Preventief Complementair Outreachend Drempelverlagend Verbindend Contextueel Herstelgericht	Kennisdimensie Emotionele dimensie Rationele dimensie Overtuigingsdimensie Competentiedimensie Gedragsdimensie Tijdsdimensie	**B**ereikbaar **B**eschikbaar **B**etaalbaar **B**ruikbaar **B**egrijpbaar **B**etrouwbaar **B**ekend **B**egripvol

CONCRETE WERKING

1 - Actiefiche

Scholen werken al langere tijd rond ouderbetrokkenheid en hebben al heel wat verwezenlijkt. Op basis van de analyse van de school wordt duidelijk waar de school al sterk in is en waar ze nog verder kan aan werken. We willen ons toeleggen op die terreinen en doelstellingen waar de scholen nood aan hebben; waar de brugfiguur een meerwaarde kan betekenen. De school kiest dus in samenspraak met de brugfiguur aan welke van de doelstellingen (zie kader) ze prioritair wil werken.

We stellen samen met de school een **actieplan** op. Doorgaans gebeurt dit met de directie, het GOK- en/of zorgteam, leerlingenbegeleiding… In dit plan vertrekken we vanuit de schoolanalyse en de geselecteerde doelstellingen. We richten ons prioritair op ouders en school. Contacten met en specifieke acties naar leerlingen vinden we belangrijk om hen te leren kennen en zijn een instrument om te komen tot kwaliteitsvolle contacten met ouders en een verhoogde ouderbetrokkenheid. In de kadertekst geven we de strategische en operationele doelstellingen van elk plan weer.

Doelstellingen

A. Doelstellingen op het niveau school/ouders/leerlingen

STRATEGISCH DOEL:

Samenwerking en communicatie tussen school, leerlingen en ouders stimuleren en optimaliseren met de focus op overgang lager – secundair.

OPERATIONELE DOELSTELLINGEN:

De operationele doelstellingen focussen zich op de ouders en het team omdat de brugfiguur complementair wil werken. We beschouwen de leerling als een belangrijk actor binnen ons werkingsveld en zullen onze acties naar leerlingen toe steeds kaderen binnen deze doelstellingen.

- Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van het contact en ontmoeting tussen de ouders en de school.
- Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van de informatie-uitwisseling, de communicatie en het overleg tussen de ouders en de school.
- Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van de inspraak, adviesmogelijkheden en medewerking van de ouders op school.
- Het versterken van ouders i.f.v. betrokkenheid op school en opnemen van hun ouderrol.
- Schoolteam versterken in communiceren en samenwerken met kwetsbare gezinnen.

B. Doelstellingen op projectniveau

STRATEGISCH DOEL:

Vormgeven aan brugfigurenproject secundair.

OPERATIONELE DOELSTELLINGEN:

- Samenwerking met externe partners

Op schoolniveau: samenwerking vanuit de noden en behoeften van ouders, team en leerlingen. We streven naar een optimale samenwerking met schoolnabije partners en een netwerk van schoolexterne partners zoals de opvoedingswinkel, integratie- en zelforganisaties, welzijn, buurtstewards, jeugdwerk, politiediensten,…

Op projectniveau: deelname aan overlegorganen in de structuur van Onderwijs(centrum) Gent.

- Delen van good practices

Op schoolniveau: succesvolle acties delen met alle actoren in de school met het oog op het creëren van een breed draagvlak en optimale implementatie.

Op projectniveau: komen tot uitwisseling met relevante betrokkenen via diverse overlegkanalen.

PARIS

De 8 B's (*)

In de welzijnssector gebruikt men de 'B's' om aan te geven welke aspecten belangrijk zijn voor een goede toegankelijkheid tot dienstverlening. Wij gebruiken deze B's om de acties die we met en in de scholen opzetten te evalueren. Ze maken het mogelijk om acties te verfijnen, om alle deelaspecten bij de uitwerking ervan goed tegen het licht te houden. Een voorbeeld uit het actieplan van een school:

"ACTIE: TIJDENS DE INFOAVOND VOOR DE OUDERS VAN NIEUWE LEERLINGEN WORDT ER TERUG EEN SPECIFIEKE INVULLING GEGEVEN VOOR DE OUDERS VAN DE EERSTE GRAAD".

Kwalitatieve evaluatiecriteria:

- De uitnodiging van de infoavond voor de ouders van nieuwe leerlingen is duidelijk - **Begrijpbaar**
- Is het voor de ouders duidelijk waar en bij wie ze terecht kunnen voor informatie over de school? - **Bekend**
- Zijn er voldoende mogelijkheden tot contact op de infoavond? - **Beschikbaar**
- Hoe is de infoavond voor de ouders van nieuwe leerlingen georganiseerd? – **Bereikbaarheid**"

1 Bereikbaar

- Hoe is het onthaal georganiseerd? Ervaren ouders een lage drempel wanneer zij contact wensen op te nemen met de school? Zijn de telefoonnummers en namen gekend? Zijn de aanspreekpunten door de ouders gekend (wie voor wat)? Zijn leerkrachten aanspreekbaar en wanneer (wel/niet)?

2 Beschikbaar

- Zijn er voldoende mogelijkheden tot contact voorzien? Gaat het om het secretariaat, de leerlingenbegeleider, de directie, de klastitularis, de graadcoördinator, individuele leerkrachten, ?
- Welke kanalen voorziet de school (onthaal, telefoon, mail, digitaal zoals Smartschool,…)?
- Zijn er procedures afgesproken hoe op vragen/berichten/… van ouders geantwoord wordt?

* Van eiland naar wij-land, Jan De Mets, 2014

3 Betaalbaar

- Heeft de school duidelijk gecommuniceerd over het kostenplaatje (bijdrageregeling)?
- Biedt de school aan elke ouder diverse opties voor betaling van schoolrekeningen aan?
- Houdt zij rekening met potentiële stigmatisering in dit verband?
- Hoe gaat zij om met betaalmoeilijkheden? Heeft zij zicht op eventueel ontwijkgedrag bij ouders en leerlingen (bijv. zich ziek melden bij meerdaagse uitstappen)? Heeft zij procedures afgesproken binnen de schoolraad?
- Kan de school een goed onderscheid maken tussen wie niet wil en wie niet kan betalen?
- Hoe zorgt zij ervoor dat de ouders de school(contacten) niet gaan vermijden uit schrik aangesproken te worden op een niet-betaalde schoolrekening?

4 Bruikbaar

- Is het aanbod van de school voor elke ouder bedoeld? Of heeft zij welbepaalde groepen/categorieën ouders op het oog? Is dit duidelijk gecommuniceerd?

5 Begrijpbaar

- Worden brieven, nota's, mededelingen gescreend op begrijpbaarheid (helder taalgebruik, vermijden van jargon, eventueel gebruik van kleuren en pictogrammen,…)? Is hier iemand verantwoordelijk voor of wordt er bij de leerkrachten een reflex 'aangezwengeld'?
- Heeft de school een beleid inzake omgaan met anderstalige ouders? Zet zij informele/formele tolken in? Is zij vertrouwd met het aanbod bij externe organisaties, gemeentebesturen,… in dit verband?
- Doet zij inspanningen om belangrijke documenten en werkmiddelen goed toe te lichten? Bijv. schoolreglement, engagementsverklaring, agenda,… Op welke momenten gebeurt deze toelichting? En op welke manier?

6 Betrouwbaar

- Is de aangereikte informatie helder, transparant, correct en volledig?
- Heeft de school een authentieke uitstraling wat betreft bezorgdheid om haar leerlingen en een goede samenwerking met de ouders? Staan de neuzen van het hele schoolpersoneel in de richting van een respectvolle basishouding?

7 Bekend

- Is het voor de ouders duidelijk waar zij informatie kunnen vinden, hoe en bij wie?
- Is het aanbod van de school overzichtelijk, goed meegedeeld,…?
- Zijn de partners waarmee de school samenwerkt (bijv. CLB) voldoende toegelicht?

8 Begripvol

- Heeft de school een zicht op de mogelijke (hoge) drempels die ouders ervaren of percipiëren t.a.v. de school? Hoe gaat zij hiermee om?
- Is er een goede verhouding tussen positieve en negatieve(re) boodschappen?
- Krijgen leerkrachten nascholing inzake sociale vaardigheden en communicatietechnieken aangeboden?

Ouderbetrokkenheid in beeld (*)

“Willen we ouderbetrokkenheid in kaart brengen, dan hebben we nood aan een model dat ruimer kijkt dan enkel naar het gedrag van ouders en school. Willen we werk maken van ouderbetrokkenheid, dan hebben we ook een aanpak nodig die verder gaat dan kijken naar het gedrag van ouders en school.”

Het model met zeven dimensies van ouderbetrokkenheid van Samaey en Vettenburg brengt een genuanceerd beeld van de betrokkenheid van ouders op het onderwijs van hun kind. Ouderbetrokkenheid is echter een wederzijds begrip. Daarom heeft men vanuit het Kruispunt Migratie-Integratie het oorspronkelijk model gespiegeld op de school: op die manier kan ook de betrokkenheid van de school op de ouders in kaart worden gebracht.

	De ouders: een beeld van hun betrokkenheid op de school.	De school: een beeld van haar betrokkenheid op ouders.
Kennisdimensie	Wat weet de ouder over onderwijs, studierichting, de school? Kent de ouder de kanalen om meer te weten te komen?	Wat weet de school/de leerkracht over de ouders van de leerlingen? En tegelijk: kent de school al dan niet de kanalen om meer te weten te komen over deze ouders?
Emotionele dimensie	Welke gevoelens overheersen bij de ouders in de relatie tot de school en het onderwijs in het algemeen?	Welke gevoelens overheersen bij de school/de leerkracht in de relatie met de ouders?
Rationele dimensie	Welke kosten-batenanalyse maken de ouders om zich al dan niet in te zetten voor de school, de schoolloopbaan van hun kind?	Welke kosten-batenanalyse maakt de school om zich al dn niet in te zetten voor alle ouders van hun leerlingen?
Overtuigingsdimensie	Is de ouder ervan overtuigd dat hij een rol kan spelen in de schoolloopbaan van zijn kind?	Is de school ervan overtuigd dat ze een rol te spelen heeft in het vorm geven van een krachtige samen-werking tussen ouder en school?
Competentiedimensie	Voelt de ouder zich competent om een rol op te nemen in de schoolloopbaan van zijn kind?	Voelt de school zich competent om te werken aan een krachtige samen-werking tussen ouder en school?
Gedragsdimensie	Hoe zet de ouder zijn betrokkenheid om in concreet waarneembaar gedrag?	Wat doet de school /de leerkracht concreet om ouders te betrekken bij de schoolloopbaan van hun kind?
Tijdsdimensie	Hoeveel tijd besteedt de ouder aan bepaalde zaken?	Hoeveel tijd besteedt de school/de leerkracht aan het werken aan een goede samenwerking tussen ouders en school?

* Naar een krachtige samenwerking tussen ouder en school, een werkkader, Kruispunt Migratie-Integratie, januari 2012

2 – Schoolbezoeken

De brugfiguren gaan op bezoek bij elkaar. We willen immers elkaars werkcontext leren kennen: de schoolstructuur en hoe de brugfiguur daarin past, de uitbouw van basiszorg en verhoogde zorg in de scholen, de acties die de brugfiguur uitbouwt, de sfeer opsnuiven. Dat inspireert ons én de scholen waarin we werkzaam zijn.

Ook de brugfiguren basisonderwijs komen op bezoek in het secundair. We vinden het belangrijk om onze collega's van het basisonderwijs een concreet beeld te geven van de scholen waar we werkzaam zijn. Dit is nodig in functie van een optimale doorverwijzing en een warme overdracht: wat bieden de scholen aan, welke trajecten kunnen leerlingen afleggen, hoe is één en ander praktisch georganiseerd, hoe verzorgt men het onthaal, welke verwachtingen leven er,…

3 – Registreren

We registreren allerlei gegevens in de scholen zelf. We proberen bijvoorbeeld te achterhalen hoeveel ouders er naar een infoavond of oudercontact komen, of maken een verslag van een huisbezoek in het leerlingvolgsysteem.

We registreren ook in een eigen systeem. We vinden het belangrijk om school per school bij te houden op welke vlakken we actief zijn. Onze actiefiche is de leidraad en houvast. Bij elke actie houden we de deeltaken bij en hoeveel tijd welk onderdeel in beslag neemt. Deze kunnen we inzetten voor het implementeren van acties of het delen ervan, bij het vergelijken van accenten doorheen de jaren,…

4 – Collegiaal overleg

We overleggen wekelijks met alle brugfiguren secundair. We maken tijd voor uitwisseling, intervisie, uitdenken en opvolgen van projecten,… Op deze manier willen we leren van elkaar, de neuzen in dezelfde richting houden en aftoetsen of onze werking in de verschillende scholen voldoende onderbouwd is. We maken ook tijd voor vragen van externen en het bezoeken van organisaties.

We overleggen maandelijks met de brugfiguren van het basisonderwijs – het 'brugteam'. Door de maandelijkse brugteams mee te volgen, blijven we nauw verbonden met onze moederwerking. Wat belangrijk is voor onze collega's in het basisonderwijs en aan bod komt in een brugteam, belangt ook ons aan: relevante info, vormingen, projecten, signalen, uitwisseling, intervisie,… We gebruiken dit platform tevens om input vanuit het secundair aan de brugfiguren van het basisonderwijs te geven en omgekeerd.

> "Het onderling netwerk van de brugfiguren is enorm belangrijk, zeker in een context zoals Gent met bijna steeds dezelfde scholen met een B-stroom waar jongeren in terechtkomen of later zij-instromen. 'Die jongere is bij mij geschorst, hij gaat bij jullie aankloppen, is er bij jullie nog plaats?' Een CLB-dossier moet soms doorgegeven worden aan een ander CLB en soms gaat daar kostbare tijd over. Als brugfiguur kun je die jongere toch nog even van dichtbij opvolgen: 'Naar welke school wil je gaan? Zal ik even meegaan om je daar in te schrijven?' En aan mijn collega's kan ik zeggen: 'Die jongere komt jouw richting uit en dit weet je best over zijn situatie', waarbij we natuurlijk steeds afstemmen met de jongere en zijn ouders. Tot slot kan je de jongere en zijn ouders onmiddellijk voorstellen aan de brugfiguur van zijn nieuwe school."
>
> CAROLINE, VOORMALIG BRUGFIGUUR

Brugfiguren secundair onderwijs: een preventieve benadering

Met het hoofd in de wolken en de voeten in de modder

PETER COLLE, EVALUATIE PREVENTIEPROJECTEN, STAD GENT

Waar komen brugfiguren vandaan?

SOCIAAL HISTORISCH VERHAAL

Met de opkomst en de bloei van de verzorgingsstaat in de vorige eeuw groeide het geloof in de democratiserende kracht van onderwijs en haar belofte van sociale gelijkheid. Al in de jaren '70 van die vorige eeuw kwam er meer en meer aandacht voor de blijvende sociale ongelijkheid in en door onderwijs. De kloof tussen ouders en school zag men hierbij als een factor. Ouderbetrokkenheid bleek en blijkt immers belangrijk in functie van de kernopdracht van het onderwijs: maximale leer- en groeikansen voor de jongeren (OCG, 2017, 8; 11).

De brugfiguur brengt twee werelden dichter bij elkaar: de school- en de thuiscontext.

Enerzijds brengt de brugfiguur onderwijs in de leefwereld. Dit zorgt ervoor dat de schoolse cultuur een integraal onderdeel wordt van de thuiscultuur. Net bij maatschappelijk kwetsbare ouders echter toont die match zich om evidente redenen minder vanzelfsprekend (OCG, 2017, 19-20).

Anderzijds brengt de brugfiguur de leefwereld binnen in de school. De brugfiguur geeft kwetsbare ouders een stem op school door het schoolteam bewust te maken van de moeilijkheden die zij ondervinden om aan de (impliciete) verwachtingen te voldoen (OCG, 2017, 16).

De rol van de brugfiguur komt telkens op hetzelfde neer: verbindingen maken of verbindingen herstellen. Vooral om kwetsbare ouders (opnieuw) aansluiting te laten vinden met levensdomeinen als het onderwijs, is echter (herstel van) vertrouwen nodig. De brugfiguur neemt daartoe zelf, als ondersteunende kracht, het initiatief naar de kwetsbare ouders toe, stapt zelf naar hen toe. De brugfiguur werkt outreachend (Beelen, 2014, 97).

De brugfiguur benadert ouders actief, staat dicht bij hun leefwereld en steekt heel wat tijd in het opbouwen van een vertrouwensrelatie. Zo voorkomt de brugfiguur conflicten of misverstanden.

Als er echter toch iets voorvalt, zorgt de brugfiguur vanuit haar vertrouwensrelatie er mee voor om de situatie te ontmijnen. Ze geeft dan alle betrokken partijen erkenning en plaatst standpunten of acties in perspectief (OCG, 2017, 21).

Brugfiguren blijven binnen een eigen lokaal sociaal onderwijsbeleid eerst en vooral sociaal werk (OCG, 2017, 58), met preventieve bedoelingen en effecten. Het inzetten van brugfiguren in het secundair onderwijs is een bewuste sociaal politieke keuze.

Preventie is een nobele bedoeling. De doelen van de brugfiguur.

Het 'brugfigurenproject secundair' (2013) groeit vanuit de toenemende bezorgdheid rond ongekwalificeerde uitstroom uit het secundair onderwijs. Hierbij vertrekt men van het wetenschappelijk inzicht dat een goede samenwerking tussen ouders en school de onderwijsloopbaan van het kind gunstig beïnvloedt. Men zal brugfiguren **preventief** inzetten om de banden tussen schoolmilieu en thuismilieu te versterken.

Het woord **"preventief"** dekt hier verschillende ladingen. Enerzijds situeert preventie zich in algemene zin op de lijn van een schoolloopbaan of concreet op specifieke momenten in de aanloop naar spanningen (tijdsdimensie). Anderzijds balanceert preventie tussen algemene, brede thema's zoals onderwijs of opvoeding en specifieke, gerichte thema's zoals afwezigheid op school (thematische dimensie).

Voor een goed begrip spiegelen we dit aan **het concept van wenselijke preventie**: "Initiatieven die systematisch en doelbewust anticiperen op risicofactoren worden als wenselijk omschreven indien ze in functie van het bevorderen of behouden van het welzijn en de gezondheid van de doelgroep kinderen en jongeren, steeds eerder anticiperen op risicofactoren, maximaal offensief zijn, een integrale aanpak uitbouwen, op een participatieve manier werken en een democratisch karakter hebben." (Vettenburg, 2003, 20).

Werking brugfiguur in de lijn van 'wenselijke preventie' (Vettenburg, 2003, 20)

Eerst en vooral wil men, **anticiperend en offensief**, de brugfiguren zo vroeg mogelijk laten werken op die band tussen schoolmilieu en thuismilieu. Daarom kiest men ervoor om ze in te zetten in **de eerste graad** van het secundair onderwijs. Vanaf de overgang van lager naar secundair onderwijs organiseren brugfiguren een warme overdracht en eerste activiteiten in een opbouwende en positieve sfeer met de ouders en het schoolteam.

Meer specifiek gaan de brugfiguren aan de slag **in de B-stroom van de eerste graad** met extra aandacht voor de risico-leerlingen. Analyses leren dat het grootste percentage GOK-leerlingen zich in scholen bevindt die beroepsonderwijs aanbieden. Het aantal multi-problemgezinnen ligt daar ook hoger. Brugfiguren bouwen vertrouwensrelaties op vooraleer er problemen op school opduiken.

De eerste strategische doelstelling voor het project luidt dan *"samenwerking en communicatie tussen school, leerlingen en ouders stimuleren en optimaliseren met de focus op overgang lager – secundair"*.

In kader hiervan zal een brugfiguur bv. samen met het team, ouders en leerlingen werken aan:

- een warme overdracht van 6de leerjaar naar 1ste middelbaar
- verzorgde oudercontacten
- een laagdrempelige ontvangst voor ouders
- informeren, sensibiliseren en responsabiliseren van ouders
- het inschakelen van rolmodellen
- het informeren en sensibiliseren van schoolteams, bv. werken met tolken, taalverwerving, migratiegeschiedenis ouders,…
- het ondersteunen van ouders, bv. bij administratieve opvolging van school
- het benutten van expertise van ouders op school
- het afstemmen van school- en thuismilieu op elkaar
- …

Preventief slaat hier op een tweevoudige tijdsdimensie: (1) een algemene tijdsdimensie of zo vroeg mogelijk in de schoolloopbaan werk maken van de band tussen school en thuis en (2) een specifieke tijdsdimensie of zo vroeg mogelijk in het proces van probleemontwikkeling aan de slag gaan met de band tussen school en thuis.

Verder ziet men, **integraal en participatief,** de brugfiguren andere spelers versterken die al vanuit hun expertise werkzaam zijn op die banden tussen schoolmilieu en thuismilieu. Brugfiguren komen niet in de plaats van anderen.

In eerste instantie stappen zij zelf naar de ouders toe, werken zij zoveel mogelijk drempels weg, maken zij werk van het engagement van het schoolteam en ondersteunen zij "breed leren" bij ouders en schoolteam. Eveneens delen zij succesvolle acties met alle actoren in de school met het oog op het creëren van een breed draagvlak en optimale implementatie. Voorbeelden hiervan zijn tutorenprojecten of Brede School-initiatieven.

Eveneens zetten zij vanuit de noden en behoeften van ouders en leerlingen samenwerkingen op met de **schoolnabije** (CLB, schoolmaatschappelijk werk) en de **schoolexterne** (opvoedingswinkel, integratie- en zelforganisaties, welzijn, buurtstewards, jeugdwerk, politiediensten,…) organisaties.

De brugfiguur brengt een brede kennis over externe actoren via de sociale kaart binnen of versterkt de reeds aanwezige kennis. Hij/zij wijst op diverse netwerken en initiatieven waar de school kan op inspelen. De (Gentse) samenleving komt scherper in de school binnen: diensten, voorzieningen, vrijwilligerswerk, initiatieven rond huiswerkbegeleiding,… Dit leidt tot meer spontane samenwerkingen tussen scholen en deze externe diensten of organisaties in twee richtingen:

- van buiten naar binnen: vrijetijds- en sportorganisaties komen de school binnen tijdens bijvoorbeeld middagactiviteiten of op woensdagnamiddag,
- van binnen naar buiten: toeleiding van leerlingen (en gezinnen) naar organisaties, wijk- en buurtactiviteiten…

Hun tweede strategische doelstelling *'Vormgeven aan brugfigurenproject secundair'* houdt in dat zij

- samenwerken met zelforganisaties, onderwijsorganisaties en niet-onderwijsorganisaties;
- expertise in lerarenopleidingen stimuleren;
- good practices rond ouderbetrokkenheid in het secundair onderwijs bundelen;
- knowhow uit expertise van bestaande projecten benutten;
- …

Preventief inzetten om de banden tussen schoolmilieu en thuismilieu te versterken, slaat hier op een dubbele thematische dimensie: (1) een specifieke thematische dimensie of zo integraal mogelijk de band tussen school en ouders versterken bij een problematische schoolsituatie en (2) een algemene thematische dimensie of zo participatief mogelijk de banden tussen school en thuis vorm geven.

Preventie is effectief een fijn gevolg. De meerwaarde van de brugfiguur.

De brugfiguur betekent, ook preventief, een meerwaarde voor de banden tussen schoolcontext en thuiscontext. De acties en samenwerkingen van de brugfiguur blijven niet zonder gevolg voor de driehoek school-ouder-leerling (OCG, 2017, 103;116).

Hoe realiseren zij "preventie" door werk te maken van het creëren of herstellen van sociale verbanden, van het verbinden van mensen (Depuydt & Deklerck, 103, 90-95) ?

HOE MAKEN HUN VERBINDINGEN HET VERSCHIL?

In de schoolcontext handelt de brugfiguur preventief, voegt acties toe en versterkt bestaande initiatieven die op laagdrempeligheid en een goed contact met (nieuwe) gezinnen mikken. Tot de voorbeelden behoren de huisbezoeken die de brugfiguur aflegt, de openklasdagen, de specifieke beschikbaarheid tijdens oudercontacten, vernieuwende en verbindende ideeën zoals kook- en koffiemomenten,

De brugfiguur werkt in op de beeldvorming bij het schoolteam over (kwetsbare) gezinnen. Hij/zij brengt essentiële informatie binnen over de gezinscontexten. Die informatie doet het team 'anders', breder en met meer begrip kijken naar de ouders en naar de soms moeilijke levensomstandigheden waarin zij zich bevinden.

De brugfiguur zorgt voor helikopterperspectief doordat hij/zij de rol van 'binnenste buitenstaander', van onafhankelijke ten volle kan spelen. Zo zorgt de brugfiguur voor een 'spiegel'-effect: hij/zij helpt kritisch naar de eigen werking kijken en zo nodig bij te sturen.

De brugfiguur kan vanuit zijn/haar waarderende en aanmoedigende benadering een positieve communicatie met ouders opzetten waar de schoolwerking de vruchten van plukt. Hij/zij zet een verscheidenheid van kanalen in (het 'frigoblaadje', het hertaalde schoolreglement, het gebruik van pictogrammen, de inzet van tolken…). Dat heeft onmiddellijk effect in een hogere participatie van ouders bij de oudercontacten, openklasdagen, infomomenten e.d.m.

De brugfiguur brengt de brede samenleving binnen in de school: ervaringen van andere scholen, van wat de brugfiguren basisonderwijs doen, de kennis van het brede onderwijsveld in het Gentse, de kennis van andere levensdomeinen en netwerken op het vlak van vrije tijd, sport, welzijn, … Voor alle actoren in de school is dit een verrijking.

Door de huisbezoeken is de brugfiguur **voor de ouders** een 'bekend gezicht' nog vóór de eerste schooldag. Hij/zij probeert een vertrouwenswekkend aanspreekpunt voor nieuwe ouders te zijn. De brugfiguur doet extra inspanningen voor moeilijker bereikbare ouders, wat schoolactoren zoals de GOK- en zorgcoördinatoren of leerkrachten zelf erg waarderen.

De brugfiguur realiseert meer informele contacten met ouders op school. Dit varieert van informele momenten zoals klasprojecten of openklasactiviteiten, laagdrempelig aanspreekpunt tijdens oudercontacten,… Dit effent het pad voor vertrouwen en partnerschap. Hij/zij versterkt de ouders in de communicatie met de school: extra toelichting bij Smartschool, het schoolreglement, de agenda en andere informatieve brieven en nota's.

De brugfiguur heeft aandacht voor de brede diversiteit van gezinnen. Hij gaat positief om met de thuistaal van de ouders en probeert taaldrempels met de school te overbruggen. Hij/zij heeft aandacht voor het cultuur-sensitieve aspect.

De kleine en grote acties van de brugfiguur vertrekken steeds van een vertrouwensrelatie in de leefwereld van de ouders en hun tieners. Op basis van die vertrouwensrelatie maakt de brugfiguur de relaties met school bespreekbaar.
Hij/zij (h)erkent de sterktes van de ouders (Naert & Colle, 2014, 135) en maakt zo het thema "onderwijs" open voor een veranderingstraject vanuit de leefwereld én bij de ouders én bij de school (Naert & Colle, 2014, 160). Net die school, haar leerkrachten, leerlingenbegeleiding en directie vinden in de acties van de brugfiguur ondersteuning en nieuwe energie om hun eigenlijke kernopdracht van onderwijs en opvoeding waar te maken. Tot slot verandert het herkenbaar gezicht van de brugfiguur ook het globale gezicht van de school.

Preventie doet deugd.
Kennen en (h)erkennen van brugfiguren.

De doelen van de brugfiguur in het secundair onderwijs lezen "preventief". Het creëren of herstellen van verbindingen in de schoolcontext en het thuismilieu door brugfiguren werkt "preventief".

Is hiermee de kous af?

Vanuit een kritisch perspectief op preventie moet men de vraag durven stellen wie er hier eigenlijk beter van wordt of voor wie er uiteindelijk iets ten goede verandert (Decorte, 2016, 35, 40, 111). Alle effecten en meerwaarde bij school, ouders en externe actoren, zoals hierboven en verder in het boek beschreven, hebben directe en indirecte gevolgen **voor de leerlingen** zelf – in het bijzonder de kwetsbare of gekwetste leerlingen. Het is tenslotte om hun schoolloopbaan te doen.

Een oprechte interesse, een betrokkenheid en/of zorg voor de leerlingen vormt evenzeer de aanleiding voor de brugfiguur. Niet de toeleiding of de verbinding met het bestaande aanbod staat dan centraal, maar eerder de vraag: wat kunnen we voor hen betekenen? (OCG, 2017, 105). Niet de handeling of het functioneren naar doel of effect staan centraal, maar eerder de brugfiguur als professional met de vraag wat hij/zij bijdraagt aan de leerling. Met andere woorden:

"Welk soort brugfiguur wil ik zijn?"
(Verbruggen & Tuteleers, 2011, 136;140)

Zorg geven is dan een basiswaarde. Iedereen heeft recht op zorg, ongeacht zijn of haar positie of andere voorwaarden. In de zorg onderscheidt men vier dimensies en aan elk van deze dimensies kan men een deugd koppelen (Verbruggen & Tuteleers, 2011, 137):

- Zorg hebben voor: oog hebben voor situaties waar zorg nodig is. Betrokken zijn, niet onverschillig zijn (deugd: aandachtigheid);
- Zorg dragen voor: het opnemen van de zorg voor iemand (deugd: verantwoordelijkheid);
- Zorgen voor: feitelijk voorzien in de behoefte aan zorg (deugd: competentie)
- Zorg ontvangen: je kunnen verplaatsen in de positie van de hulpvrager (deugd: wederkerigheid)

Dit perspectief werpt een aantal interessante en relevante vragen op waarop het onderzoek van Artevelde Hogeschool antwoord probeert te bieden:

Vanuit **aandachtigheid** leggen brugfiguren veelvuldig formele en vooral informele contacten. Zo bouwen zij vertrouwensrelaties op en worden zij een betrouwbare, professionele "vriend".

Vanuit een kritisch, preventief perspectief vertaalt de brede vraag van welk soort brugfiguur men wil zijn naar concrete vragen aan de leerlingen zelf: "Kennen jullie de brugfiguur? Waarover spreken jullie met de brugfiguur?".

Vanuit **verantwoordelijkheid** nemen brugfiguren eerste signalen ernstig. Binnen hun vertrouwensrelatie met leerlingen gaan zij ermee aan de slag. In gesprekken brengen zij de vragen onder woorden en verduidelijken de specifieke (zorg)vraag. Binnen hun netwerken kennen zij de gepaste hulpbronnen, sleutelfiguren of zorgaanbod. Brugfiguren decoderen boodschappen en gedrag en geven een stem aan wie minder of niet gehoord wordt. De brugfiguur is daarbij niet onpartijdig. (OCG, 2017, 106;108).

Vanuit een kritisch, preventief perspectief vraagt men dan aan de leerlingen of voor hen de brugfiguur voldoende betrouwbaar blijft. "Blijft voor jullie wel duidelijk 'voor wie' de brugfiguur telkens spreekt?".

Vanuit hun **competentie** als brug-genbouwer (h)erkennen brugfiguren snel de conflicterende waarden en normen in een zorgsituatie. Dit is eigen aan hun mandaat binnen de driehoek school-ouder-leerling die geconfronteerd wordt met individuele en maatschappelijke belangen en die schippert tussen de private en publieke ruimte. Dit houdt het maken van keuzes in en het geven van ethische argumenten voor die keuzes. (Verbruggen & Tuteleers, 2011, 136;140).

"Behoudt de brugfiguur een voortdurende kritische reflectie op de eigen opstelling en op de manier waarop die het handelen stuurt en betekenis geeft en dit op verschillende niveaus, namelijk micro, meso en macro?".

Vanuit **wederkerigheid** (h)erkennen brugfiguren terugkerende signalen en nemen zij deze ernstig. Zij kaarten hardnekkige drempels aan en doen concrete voorstellen om deze weg te werken. Ze proberen besluitvorming te beïnvloeden zodat het perspectief van mensen in de marge wordt meegenomen. Hun werk is ook een politiserende praktijk. (Verbruggen & Tuteleers, 2011, 143; OCG, 2017, 108).

Zijn leerlingen betrokken bij deze praktijk? Leren leerlingen hier dat er meer is dan hun eigen wereldje en dat het delen van engagement, bvb met leerkracht of school, ook hen versterkt? Stelt de brugfiguur, breder, vragen over de middelen die gebruikt worden om een bepaald doel te bereiken en hoe deze zich tot elkaar verhouden, uitgaande van structurele machtsongelijkheden?

Een kritisch perspectief op preventieacties vraagt dus naar de veranderingen in de sociale positie van de doelgroep en in de sociale (machts)structuren als basissen voor problemen en onnodige kwetsingen (De Corte, 2016, 40).
De praktijk van brugfiguren, gedragen door bovenstaande deugden - aandachtigheid, verantwoordelijkheid, competentie en wederkerigheid – heeft oog voor minder evidente (zorg)vragen, gaat de dilemma's in de (zorg)vragen aan, versterkt de positie van de doelgroep en maakt werk van ongelijkheid of herverdeling.

Preventie blijft een maatschappijkritische praktijk. De brug in de brugfiguur.

Het dagelijks werken van de brugfiguur verdient erkenning. Wel vraagt de huidige context om reflectie en herijking van de figuur van "brugfiguur". Vertrekkend van de sterktes van de brugfiguur verlaten we het klassieke beeld van een brug tussen twee oevers, die tussen ouders en school. De brugfiguur, zeker in het secundair onderwijs, heeft meer in zijn/haar mars.

Met enig respect voor onderwijs, grijp ik hiervoor terug naar mijn lessen secundair onderwijs.

Een brug, in de les fysica, refereert naar een "hefboom". De brugfiguur neemt dan met zijn/haar inzet in de relatie tussen ouders en school de rol op van een hefboom voor de haperende schoolloopbaan van de leerling. De methodiek van trajectbegeleiding in leefwereldperspectief (Naert & Colle, 2014) biedt hier houvast en inspiratie. In een duo met leerlingenbegeleiding of hulpverlening klinkt dit beloftevol.

Een brug in de les Nederlands verwijst naar een associatie, een overgang zoals "een bruggetje maken". De brugfiguur vertaalt hier de polariserende retoriek tussen (groepen van) leerlingen naar tussen de leerlingen gedeelde verhalen over hun leefwereld en de actuele thema's daarin. De inbreng van schoolexterne, ervaren partners is hier welkom. Bestaande lokale initiatieven binnen en buiten onderwijs rond polarisering, conflictbemiddeling of herstelgericht werken bewijzen hiervan de haalbaarheid (Machtig!, Meeting Points, Mind-Spring,…).

Een brug in lichamelijke opvoeding grijpt terug naar een performance of een toonmoment. De brugfiguur voert actie, samen met anderen, om belangrijke onderwijsthema's op de politieke agenda te brengen en te houden. Vele secundaire scholen in het Gentse slagen erin om zich met allerlei mooie, individuele initiatieven op de publieke agenda te zetten, nu nog samen naar een gedeelde politieke agenda voor een meer lokaal sociaal onderwijsbeleid.

BRONNEN

Vettenburg N., Goris P., e.a., Preventie gespiegeld. Visie en instrumenten voor wenselijke preventie. LannooCampus, Tielt, 2003.

Decorte T., Jaspers J., Petintseva O., Tuteleers P., Misdaad en Straf Vandaag. Manifest voor kritische criminologie, EPO/VUBPress, Berchem/Brussel, 2016.

Onderwijscentrum Gent, Wij slaan de brug! 20 jaar brugfiguren in Gent, school, ouders en buurt dichter bij elkaar. Stad Gent, 2017

Decoene J., Myny F., e.a. (red.), Samen op een hobbelpaard. Over Preventie en ondersteuning van opvoedingssituaties. Garant, Antwerpen-Apeldoorn, 2006.

Verbruggen A., Tuteleers P., e.a., Sociaal >weer<werk. Positionering vanuit beroepsethiek. Academia Press, Gent, 2011.

D'Oosterlinck F., Soenen B., e.a., Relaties opbouwen met kinderen en jongeren in crisissituaties. Lannoo Campus, Tielt, 2016.

Naert J., Colle P., Waar gaan ze naartoe? Trajectbegeleiding van jongeren in een risicomaatschappij. Lannoo Campus, Tielt, 2014.

Beelen S., De Maeyer J., e.a., Reach Out! Praktijkboek voor ourtreachend werken. Lannoo Campus, Tielt, 2014.

Depuydt A., Deklerck J. en Deboutte G., 'Verbondenheid' als antwoord op 'de-link-wentie'? Preventie op een nieuw spoor. Acco Leuven, 2001.

Samenwerking tussen school, brugfiguur en gezin in het secundair door de ogen van ouders en leerlingen

Een belevingsonderzoek door Arteveldehogeschool en Onderwijscentrum Gent

School, leerling en ouder zijn drie volwaardige partners in de gedeelde zorg voor de brede ontwikkeling van het kind[1]. Binnen dit partnerschap proberen de betrokken actoren elkaar wederzijds te ondersteunen en hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Een krachtige samenwerking erkent de aanwezige verschillen tussen de drie actoren, waarbij de school als 'pedagogisch verantwoordelijke' deze verschillen zichtbaar en bespreekbaar tracht te maken door het creëren van een onderhandelingsruimte[2]. Ook de wederkerigheid van de relatie tussen gezin en school staat hierbij centraal: ouders zijn op diverse manieren betrokken op de schoolcontext van hun kind, maar even belangrijk is de mate waarin de school betrokken is op de gezinnen van leerlingen[3]. De erkenning van deze wederkerigheid legt een belangrijke rol bij de school in het zich openstellen naar de ouders van leerlingen. De brugfigurenwerking zet hiervoor in op vier kernwaarden waarrond ook deze publicatie is opgebouwd: 1) het versterken van het draagvlak voor de samenwerking school-leerling-ouder, 2) drempels identificeren en verlagen in de samenwerking tussen school, ouder en leerling, 3) de drie actoren verbinden en hun onderlinge relaties versterken, en 4) verbinding maken met (externe) partners die eveneens het welzijn van het gezin willen verhogen.

In het aangaan van een partnerschap met gezinnen vertrekt de brugfiguur van de assumptie dat elke ouder betrokken is bij zijn of haar kind en bij de school, al is dat niet altijd even zichtbaar. Een ouder die zijn kind 's ochtends motiveert om op te staan om de bus te halen, of 's avonds vraagt hoe zijn of haar dag is geweest, is betrokken bij zijn kind én bij de school, ook al speelt de ouderbetrokkenheid zich in dat geval thuis af. De stap naar betrokkenheid op school is niet voor alle ouders even makkelijk. Een ouder kan ervan uitgaan dat het niet de bedoeling is dat hij zich mengt met het schoolgebeuren of kan bang zijn dat hij de leerkrachten tijdens het oudercontact niet zal begrijpen. Ouders die 's avonds of in shiften werken, geraken mogelijks minder makkelijk op een oudercontact. Soms ligt de secundaire school ook ver van huis. En wat met een alleenstaande ouder die thuis nog andere kleine kinderen heeft en daardoor thuis niet makkelijk weggeraakt?

Verder worden de kinderen zelf ook langzaamaan groter en zelfstandiger, met een eigen netwerk en een vriendenkring die steeds belangrijker wordt. Uit onderzoek blijkt dat kinderen uit de laatste graad van de lagere school het niet altijd zo fijn vinden dat hun ouders nauw betrokken zijn bij de school, of dat leerkrachten en ouders over hen spreken zonder dat zij er zelf bij zijn, bijvoorbeeld tijdens een oudercontact[4]. Mogelijks is dit ook, of nog sterker, aanwezig bij leerlingen uit het secundair onderwijs. Feit is dat de leerling een centrale rol speelt in het samenwerkingsverband tussen gezin en school. Hij vormt niet alleen de brug tussen beide contexten, maar heeft op zijn beurt ook een invloed op de twee andere actoren en de samenwerking tussen beide[5].

Kortom, voor het welslagen van de brugfiguurenwerking is het cruciaal dat acties niet alleen aansluiten bij noden en verwachtingen van de school, maar ook bij die van leerlingen en ouders. Hiertoe zette de Arteveldehogeschool samen met Onderwijscentrum Gent een praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek op met als doel het in kaart brengen van de ervaringen, noden en verwachtingen van leerlingen en ouders rond het partnerschap tussen gezin en school. Wat vinden leerlingen en ouders over de stap naar de Grote School? Wat zijn voor hen drempels om leerkrachten aan te spreken? Leerlingen in het secundair onderwijs worden elke dag op school verwacht, maar hun ouders staan doorgaans niet meer dagelijks aan de schoolpoort. Wat verwachten ouders eigenlijk van de school, en van de leerkrachten? Hoe belangrijk vinden ze het om de school van hun kinderen te kennen, te weten in welke lokalen hun kinderen leskrijgen en wie de leerkrachten zijn die hen Frans of Techniek bijbrengen? En wat vinden kinderen en jongeren ervan dat hun ouders hun school bezoeken, hun leerkrachten en vrienden leren kennen, of dat ze hun leerkracht aanspreken met een zorg, een vraag of een opmerking? En *last but not least*, welke rol speelt de brugfiguur in het versterken van het partnerschap tussen gezin en school op deze diverse domeinen? Concreet trachtte het onderzoek een antwoord te formuleren op volgende onderzoekvraag:

Hoe kunnen brugfiguren binnen de eerste graad van het secundair onderwijs (B-stroom) rekening houden met noden, wensen en verwachtingen van kinderen en ouders bij het faciliteren & ondersteunen van verschillende niveaus en dimensies van ouderbetrokkenheid binnen de schoolcontext?

Hoe werden leerlingen bevraagd?

Voor de bevraging van de leerlingen werden twee methoden ingezet. In een eerste fase werden collectieve bevragingen georganiseerd in elk van de acht secundaire scholen binnen Gent met een brugfiguur in de eerste graad. In elke school werd een groep van 10 tot 15 leerlingen bevraagd uit het tweede leerjaar B. In totaal werden 57 jongens en 41 meisjes bevraagd, waarvan 73 met een andere thuistaal. De herkomst van de leerlingen is heel divers: Belgisch, Bulgaars, Jordaans, Slowaaks, Somalisch en Turks. Bij de start van het gesprek werd aan alle leerlingen gevraagd om de afstand tussen zichzelf, hun ouders en de school te visualiseren met de hulp van een eigen gekozen figuurtje of voorwerp. De leerlingen mochten vervolgens aangeven waarom ze zichzelf en hun ouders op een bepaalde afstand van de school situeren (dicht of ver). Hierop aansluitend volgde een groepsgesprek over het welbevinden van de leerlingen en hun gevoel over de betrokkenheid van hun ouders bij de school en hun studies. Na dit collectief moment werden in kleinere deelgroepjes gesprekken gevoerd rond specifieke deelthema's. Deze gesprekken werden georganiseerd in verschillende hoeken, die beurtelings door de verschillende deelgroepjes werden doorlopen. In een eerste groepje werden leerlingen bevraagd over hun ervaringen met de reeds gevoerde acties vanuit de brugfiguur. Dit gesprek werd ondersteund door het gebruik van *emoticons*. In een tweede groep spraken leerlingen over hun wensen inzake ouderbetrokkenheid. Via snoepmateriaal konden ze aangeven waar ze blij of 'zoet' van worden, en wat hen eerder een 'zuur' gevoel heeft. In een derde hoek ging het over het belang van de verschillende taken van de brugfiguur. Dit gesprek werd ondersteund door leerlingen fictief geld te laten inzetten op verschillende taken en acties.

In een tweede fase werden 15 diepte-interviews afgenomen met leerlingen die ook deelnamen aan één van de collectieve bevragingen. Leerlingen konden aan het eind van deze gesprekken immers aangeven of ze ook wilden deelnemen aan een interview. Onder de bevraagde leerlingen waren zowel leerlingen die al een traject aflegden met de brugfiguur, als leerlingen die de brugfiguur nog niet kenden. Tijdens de

interviews werd opnieuw gevraagd hoe ver/dicht het gezin van de leerling staat ten opzichte van de school. Kinderen konden hierbij de drempels tussen de school en het gezin visualiseren met behulp van duplo-blokken. Aansluitend werd gevraagd om visueel aan te geven welke band zijzelf, de ouders, de brugfiguur en de school zouden willen en wat hiervoor nodig is. Via deze werkwijze werden zowel de onderlinge relaties (school-leerling-ouder) besproken, alsook de eventuele drempels die ze ervaren in de samenwerking tussen de drie actoren. Ook hun beeld over de brugfigurenwerking kwam aan bod tijdens het gesprek. De meerwaarde van de individuele diepte-interviews (naast de collectieve bevragingen) ligt in de vertrouwelijkheid van de gespreksomgeving. Hierdoor konden leerlingen vrijuit praten over persoonlijke zaken, en kon het gesprek meer in de diepte gaan.

Hoe werden ouders bevraagd?

Voor de bevraging van de ouders werden drie methoden ingezet. In een eerste fase werden elf diepte-interviews afgenomen met ouders van leerlingen uit de vier secundaire scholen waar de brugfiguur reeds drie jaar actief was. Deze ouders, negen moeders en twee vaders, hadden een kind in het eerste, tweede of derde jaar van de school. In zes van deze gezinnen is Nederlands de thuistaal, in de andere vijf gezinnen wordt thuis hoofzakelijk Turks, Italiaans, Albanees of Slowaaks gesproken. Ook de gezinssamenstelling van de ouders was heel divers, variërend van 'traditionele' tweeoudergezinnen, eenoudergezinnen tot nieuwsamengestelde gezinnen. Elk van deze gezinnen had voorafgaand aan de bevraging reeds contact met de brugfiguur van hun school. De aard en intensiteit van dit contact varieert van het elkaar kennen via een huisbezoek of gesprekjes op de infoavond of openklasdag, tot een intensievere vertrouwensrelatie met gesprekken over gedrag van de leerlingen, de financiële situatie van het gezin en huisvestingsproblemen. Tijdens de interviews konden ouders een visuele voorstelling maken

van hoe welkom ze zich voelen op de school van hun kind en wat hiertoe bijdraagt. Ze werden ook bevraagd over de rol van de brugfiguur in hun relatie tot school, alsook welke noden en wensen ze nog ervaren op het vlak van ouderbetrokkenheid.

Om ook zicht te krijgen op de ervaringen en overtuigingen van ouders die nog geen proces doorliepen met de brugfiguur werd in een tweede fase een focusgroep georganiseerd. De rekrutering voor deelname aan deze focusgroep gebeurde via een open oproep naar alle ouders, mede verspreid via de brugfiguur. Er werden finaal twee gesprekken georganiseerd met een groep van vijf ouders, hoofdzakelijk van leerlingen uit secundaire scholen met een brugfiguur, uitgezonderd één. De herkomst van de ouders was opnieuw divers: Roma, Turks, Slovaaks en Tsjetsjeens. Tijdens de focusgroepen gingen ouders aan de hand van afbeeldingen in gesprek over de verschillende taken van de brugfiguur en wat ouders belangrijk vinden in het partnerschap school-leerling-ouder.

Tenslotte gebeurde nog een korte, individuele bevraging van een 30-tal ouders verspreid over twee scholen waar reeds enkele jaren een brugfiguur actief is. In het hoofdstuk 'conclusies' zetten we alle onderzoeksresultaten op een rij. De onderzoeker sprak ouders aan op de school, voor of na het oudercontact. Aan de hand van *emoticons* konden ouders aangeven of ze specifieke schoolbrede acties leuk of belangrijk vonden en ze konden er ook bijschrijven waarom. Op deze manier werd informatie verzameld bij ouders rond de infomarkt, de openklasdag, het oudercontact, het ontbijt op school en andere ontmoetingsmomenten tussen ouders. Per actie was er een box waar ze één of meerdere *emoticon(s)* konden insteken. Eén ouder gaf expliciet aan dat het leuk was dat hun mening hierover werd bevraagd.

Wat leren de gesprekken met leerlingen en ouders?

In het volgende hoofdstuk wordt per kernwaarde van de brugfigurenwerking geduid welke ervaringen, noden en wensen leerlingen en ouders hebben inzake de samenwerking school-leerling-ouder en de rol van de brugfiguur. In het hoofdstuk 'conclusies' zetten we alle onderzoeksresultaten op een rij. Zo krijgen de resultaten van het onderzoek een eerste neerslag in voorliggende publicatie. Daarnaast worden de resultaten ook vertaald naar tools voor in de praktijk: 'Bruggen bouwen met je team: toolkit samenwerking school en gezin in het secundair onderwijs'. Deze toolkit wil schoolteams inspirerende voorbeelden aanreiken rond het partnerschap school-kind-ouder binnen het secundair onderwijs. De centrale doelstelling van de tool is om de schoolteams verschillende brillen (ouders, leerlingen, school) te helpen opzetten bij het nadenken over het werken aan ouderbetrokkenheid. Bovendien bevat de toolkit een uitgebreide beschrijving van de gebruikte methodieken voor de bevraging van leerlingen en ouders in ons onderzoek.

Referenties

1 Smit, F., Sluiter, R. & Driessen, G. (2006). Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

2 De Mets, J. (2013). Van eiland naar wij-land. Inspiratiegids voor een goede samenwerking tussen ouders en secundaire scholen. Gent: Integratiedienst van de Stad Gent i.s.m. het Steunpunt Diversiteit en Leren.

3 Beek, S. van Rooijen, A. & de Wit, C. (2007). Samen kun je meer dan alleen. Educatief partnerschap met ouders in primair en voortgezet onderwijs. Den Haag: Q*Primair.

4 Lauwers, H., & Piessens A. (2011). Gij moet toch niet alles weten! Kinderen als actor in de relatie tussen thuis en school. In: Vaamse Onderwijsraad (Red.), Gezin en school. De kloof voorbij, de grens gezet? Een verkenning (p.51-72). Leuven: Acco.

5 Epstein, J.L. (1995). School/Family/Community Partnerships. Caring for the children we share. Phi Delta Kappan 76(9), 701-712.

Verkrijgen van mandaat bij ouders en leerlingen

Een brugfiguur werkt **krachtgericht** en **waarderend** en heeft een **unieke positie** tussen school en gezin.

Het **mandaat** van de ouders **hangt samen** met het mandaat van de leerling en omgekeerd.

Mandaten **versterken** de werking.

Drempels verlagen

Een brugfiguur is een **aanspreekpunt**, zowel in de school als thuis.

Een **positieve en begrijpbare communicatie** is essentieel.

Aanmoediging tot inspraak en actieve **participatie** zijn belangrijk.

Activiteiten zijn een troef wanneer ze gebaseerd zijn op de **interesses** van leerlingen en ouders en wanneer ze **kleinschalig** en **gezellig** zijn.

*Werken aan ouderbetrokkenheid gaat niet per se om het investeren in meer activiteiten, maar het **durven investeren in andere vormen** van betrokkenheid en het herdenken van het bestaand aanbod (Morreel, Avermaet, & Vanderlinde, 2012).*

Verbinden en versterken

Betrokkenheid van ouders is belangrijk voor de betrokkenheid van leerlingen op hun eigen **leerproces**.

Een goede band tussen ouder en kind is een **facilitator** voor de mate van ouderbetrokkenheid.

Scholen kunnen inspanningen doen om de relatie tussen ouder en kind te **versterken**.

Leerlingen voelen zich begrepen wanneer leerkrachten ingelicht zijn over hun **gezinscontext**.

Ontmoeting tussen leerkrachten en ouders en tussen ouders onderling wordt gewaardeerd.

Er is **geen 'one size fits all'**: er moet een divers aanbod zijn waarop elke ouder zich welkom voelt en kan deelnemen indien gewenst.

Verbreden

Ouders en leerlingen waarderen het dat de brugfiguur **netwerken** voor hulp en/of vrije tijd verbreedt of creëert.

Samen betrokkenheid verhogen

Ideeën en verwachtingen van leerlingen en ouders kennen is belangrijk voor een **breder perspectief** en resulteert in een hogere betrokkenheid.

KERNWAARDEN

1. Draagvlak versterken

"Een leerkracht zei me: 'Er komt zoveel op me af, ik weet niet altijd waar en bij wie ik kan aankloppen binnen de hulpverlening om een bepaalde leerling te helpen. En het geeft me rust te weten dat jij daar als brugfiguur mee bezig bent. Dan kan ik me terug concentreren op mijn les. En anders blijf ik me zorgen maken om hem.'"

MAUDLIN, BRUGFIGUUR

Als brugfiguur is je plaats in een schoolteam altijd een beetje apart. Je bent stadspersoneel, geen onderwijzend personeel. Je bent de enige in het schoolteam met de expliciete opdracht om rond ouderbetrokkenheid te werken. Je bent lid van het schoolteam, en toch weer niet. Je bent een spiegel en een buitenstaander, maar tegelijk erg betrokken en ondersteunend voor de hele school. Dat blijkt vooral voordelen op te leveren. Onze missie is immers voor iedereen duidelijk: het partnerschap met ouders in en op de school uitbouwen. En daar het bestaande draagvlak voor versterken.

Om ouderbetrokkenheid samen met het team op de kaart te zetten, merken we dat volgende aspecten van belang zijn: een helder mandaat krijgen, een goede afweging maken bij welke overlegmomenten we best betrokken zijn, een transparante rolverdeling afspreken, grijze zones uitklaren en tijd geven aan het proces.

1 - Mandaat krijgen

De brugfiguur gedijt best waar er al lijnen zijn uitgezet om het partnerschap tussen school en ouders vorm te geven. Om zijn of haar rol in dit beleid van bij de aanvang **helder** te stellen voor iedere schoolactor, krijgt de brugfiguur best een duidelijk mandaat: is het takenpakket helder voor het hele schoolteam? Weten collega's waarvoor ze op de brugfiguur een beroep kunnen doen? Weten leerkrachten en andere actoren waarvoor de brugfiguur hen kan benaderen? De **directie** speelt een sleutelrol om enerzijds over dit mandaat duidelijk te communiceren en anderzijds het mandaat effectief te ondersteunen.

··· "Bij de start geef je best aan iedereen mee: dit zijn de structuren waarbinnen de brugfiguur past. De brugfiguur moet vanuit de directie een mandaat hebben. Er moet vanuit de school wel al een verantwoordelijkheid, een engagement zijn naar de ouders toe. Er moet een basis van ouderwerking zijn, dat is essentieel. De toegevoegde waarde is de brugfiguur."

WIM DANSCHUTTER, DIRECTEUR, OLVIGENT

··· "Het duidelijk stellen van taken en afspraken werkt in twee richtingen. We willen als school alert zijn en ervoor zorgen dat de brugfiguur een 'meerwaarde' betekent door haar stevige acties te laten organiseren. Tegelijk moeten we bekijken of 'ouderbetrokkenheid' een deelaspect kan zijn bij elke actie die we als school ondernemen. En tot slot moet ook de brugfiguur weten wie binnen de school verantwoordelijk is voor welke acties."

LUT BOEYNAEMS, DIRECTIE, FREINETMIDDENSCHOOL GENT

2 - Betrokken zijn in overlegorganen

In het secundair onderwijs is er al een uitgebreide overlegstructuur aanwezig. In welke organen zit een brugfiguur best?

Bij de opstart van onze werking ondertekent de school een engagementsverklaring. Daarin is aangegeven bij welke overlegorganen we best betrokken worden. Iedere school gaat dit binnen de eigen context na. Een groot deel van onze tijd spenderen we aan 'schoolintern overleg'. Dit zijn vooral officiële overlegorganen op de school. Vanuit onze registratie zien we dat 30% van onze werktijd hieraan besteed wordt. Dat is nodig om onze acties een breed draagvlak te geven en onze werking maximaal te verankeren.

We geven hieronder twee voorbeelden uit de praktijk.

OVERLEG IN OLVIGENT – BRUGFIGUUR MAUDLIN

Ik ben bij drie overlegorganen betrokken. Daar volg ik enkel het deel op dat over de eerste graad gaat.

- De **Cel Leerlingenbegeleiding**: wekelijks, ongeveer drie kwartier, met het CLB, de mensen van het ondersteuningsteam, de drie zorgcoördinatoren en de directie. We bekijken ook andere problematieken en stemmen af. Mijn rol ligt in het kaderen van gezinssituaties, betrekken van moeilijk bereikbare ouders en het meegaan naar diensten om de drempel te verlagen zoals Tejo, vrijetijdswerking, huistaakbegeleiding… De bedoeling is steeds om de ouders uiteindelijk op school te krijgen. In een latere fase kan het CLB optreden.
- Het **GOK-team**: wekelijks, ongeveer anderhalf uur, samen met de mensen die beleidsmatig met GOK bezig zijn. Zij werken acties uit zoals de onthaaldagen, de meerdaagse uitstappen, projecten in het kader van Brede School, remediëring… vooral in functie van wat verbindend kan werken. We bespreken ook het meer beleidsmatige aspect van de brugfigurenwerking. Ik screen bij elke actie of er een specifiek luik naar ouders toe mogelijk is.
- De **Spijbelcel**: tweewekelijks, ongeveer een half uur, samen met de CLB-medewerkster en een zorgcoördinator. We vinden het belangrijk om alle spijbelaars op te lijsten en we spreken concreet af wie wat opneemt met welke leerling. Ik zit in het preventieve luik. Ik spreek bijvoorbeeld kinderen al op school aan die voor het eerst aan het spijbelen zijn, ik leg hen uit wat B-codes zijn en hoe het systeem werkt, hoe je je kunt wettigen, ik bevraag of het gezin een huisdokter heeft, enzoverder. Indien er geen verbetering is, ga ik op huisbezoek en doe ik het verhaal nog eens over. Bij verdere escalatie neemt het CLB het over.
- Andere vergadermomenten: er zijn 3 à 4 maal per jaar **personeelsvergaderingen** en **overlegteams** (d.i. Cel Leerlingenbegeleiding en GOK samen). Ik zit ook in de **klassenraad** als adviserende stem.

> “De overlegmomenten met de brugfiguur zijn heel belangrijk. Zij neemt veel taken op inzake afwezigheden. Dit is complementair aan wat wij als CLB doen, aangezien het spijbelthema voor ons een prioritaire opdracht is. We zijn nu beter op de hoogte van elkaars acties. Daardoor werkt de brugfiguur zeer preventief. Vooraleer de school start heeft ze de ouders al gezien, die kennen haar al. Dit is een enorme meerwaarde.”
>
> HILDE MOORS, CLB-MEDEWERKSTER BIJ OLVIGENT

PROVINCIALE MIDDENSCHOOL – BRUGFIGUUR PIETER DJ

Ik ben aanwezig bij volgende overlegorganen:

- Het **Beleidsteam**: komt 4 keer per schooljaar samen. Dit duurt telkens ongeveer 2 uur. Het voordeel hier is 'mee zijn' met wat een school bespreekt, bijvoorbeeld aangaande het aantal oudercontacten met rapportbespreking op jaarbasis. Daar kan ik dan een eigen invalshoek inbrengen: 'Hoe zouden ouders hier tegenover staan?' of 'Wat zouden de leerlingen daar zelf van denken?' Ik zorg ervoor dat 'de stem van de ouders' gehoord wordt tijdens het beleidsteam.
- De **Cel PM**: tweewekelijks overleg met CLB, CMW (Cel Maatschappelijk Werk) en leerlingenbegeleiding in functie van het delen van info en het afstemmen van onze acties. Dit overleg duurt ongeveer 2 uur.
- De **Werkgroep 'Samen tegen onbetaalde schoolfacturen'**: drie à vier keer per jaar, met directies, OKAN-coördinatrice, CLB, Cel Maatschappelijk Werk, medewerker KRAS, projectmedewerker. Deze werkgroep wil het armoedebeleid op school transparanter maken voor de leerkrachten en de ouders en rekening houden met de financiële draagkracht van ouders. Ik geef info door over wat ouders aangeven tijdens een huisbezoek en kan omgekeerd ook info vanuit de werkgroep meenemen tijdens huisbezoeken. Ouders werden ook bevraagd over het financieel beleid.
- Naast de officiële overlegorganen, spring ik vaak '**vijf minuten**' bij de directeur binnen. Dit zijn korte, krachtige en informele momenten waardoor hij meteen weet waar ik mee bezig ben.

… "We hebben veel kwetsbare leerlingen, op schools en socio-emotioneel vlak. De brugfiguur is aanwezig op de tweewekelijkse Cel Leerlingbegeleiding. Soms wordt een uitzonderlijk talent van een leerling aangehaald. Sinds de brugfiguur er is, wordt hier iets mee gedaan. Zo heeft hij al een leerling naar een tekenacademie kunnen leiden, wat geen evidentie is voor het publiek dat wij hier hebben."

CARINE PONNET, LEERLINGENBEGELEIDSTER, PROVINCIALE MIDDENSCHOOL

… "Ook de fysieke plaats waar ik werk is belangrijk. Dat de wisselwerking met mensen waar je vaak in overleg mee bent informeel kan gebeuren, is een onmiskenbaar voordeel. Soms is het zelfs handig om met de laptop in de leraarskamer te zitten, toch nog steeds het hart van de school. De leerkrachten leren je kennen, ze doen al eens een klapke, of ze willen wat stoom afblazen, je weet waar ze mee bezig zijn, ze leren jou en jouw job kennen,..."

PIETER DJ, BRUGFIGUUR

Aanwezig op klassenraden?

Een brugfiguur kan nuttig zijn op de klassenraad en in de praktijk worden wij daar ook voor uitgenodigd, zij het enkel als **adviserende** stem. Vooral de info over de gezinscontext blijkt erg nuttig te zijn.

- "Het voordeel is dat de brugfiguur geen beslissingsrecht heeft, dat je dus niet betrokken bent in tuchtmaatregelen. Zo kun je je eigen rol blijven spelen en een pleidooi houden voor een leerling en zijn of haar context."

  MAUDLIN, BRUGFIGUUR

- "In klassenraden brengt de brugfiguur ook de context binnen. Ze ziet veel op huisbezoeken. Dit is een waardevolle inbreng die wij niet kennen. Dit is essentiële informatie. Ze toont ons de jongere, niet de leerling. De kansen van een leerling zouden geschaad worden als de brugfiguur er niet zou zijn."

  WIM DANSCHUTTER, DIRECTEUR, OLVIGENT

Soms hebben we een **specifieke inbreng** vanuit onze waarderende, positieve en aanmoedigende benadering.

- "Het kan gaan om een bepaald soort taalgebruik. Zo probeer ik de leerkrachten erop te wijzen dat het woordje 'maar' het positieve deel van de boodschap teniet doet: 'Uw zoon is wel goed bezig, maar...' En dat een meer waarderende manier effectiever zal zijn in de communicatie met de ouders."

  PIETER DJ, BRUGFIGUUR

- "In een klassenraad zie je hoe leerkrachten naar leerlingen kijken, met heel veel verantwoordelijkheidsgevoel maar toch heel verschillend. Een brugfiguur kan daar nog een andere kijk in binnenbrengen en zo mee zoeken naar een oplossing voor bijvoorbeeld een leerling die men bijna wil schorsen. Ik vond het een beetje mijn rol om tot op het laatste te proberen om zo'n schorsing te vermijden en de band met de school te proberen versterken."

  CAROLINE, VOORMALIG BRUGFIGUUR

3 - Rolverdeling uitklaren

DE BINNENSTE BUITENSTAANDER

Als brugfiguur hebben we met iedereen te maken die betrokken is op het leerproces van de leerling. We hebben een unieke en verbindende positie en benoemen zaken vanuit een eigen invalshoek. Soms is het goed om onze rol expliciet te bevestigen in een gesprek: 'Nu vind ik het mijn taak als brugfiguur om dit te zeggen, om dit of dat advies te geven'. Zo wordt het mandaat **door de praktijk verfijnd**.

- "Een brugfiguur is niet altijd te vatten. Iedereen die op school werkt, heeft een duidelijke taakomschrijving: de schoonmaakster, de leerkracht, het secretariaat, het keukenpersoneel,... Maar een brugfiguur? Die krijgt voor een deel de vrijheid om zelf te kiezen wat ie aanpakt en wat niet. Dat kan in het begin wat vreemd lijken, maar na een tijdje begint iedereen vooral de voordelen van dit soort complementariteit te zien."

  ELKE WYLLEMAN, ZORGCOÖRDINATOR OLVIGENT

- "Voor de leerkracht is de brugfiguur deel van de school, voor de ouders is hij hun aanspreekpunt. Een leerkracht of een CLB-medewerker zit automatisch in een bepaalde categorie. Dat maakt de brugfiguur onmisbaar. Zelfs als je binnen de school alle acties kunt verankeren die de brugfiguur opzet, dan nog zou je de figuur zelf missen omdat hij voor de noodzakelijke drempelverlagende contacten kan zorgen."

  HENK VLERICK, DIRECTEUR, PROVINCIALE MIDDENSCHOOL

Je staat als brugfiguur soms tussen ouders en school in, waarbij het soms lijkt alsof je een kant moet kiezen. Het is een delicate **evenwichtsoefening** om dat niet te doen. Wat een brugfiguur ook beter laat, is 'koerier' voor negatieve boodschappen spelen - al kan het verleidelijk zijn om hem/haar hiervoor in te zetten. Bij een ouder die moeilijk of niet te bereiken is, wil een school soms dat de brugfiguur op de fiets springt, een huisbezoek aflegt om een boodschap over te brengen en dan terug op school verslag komt uitbrengen. Op deze manier 'megafoon van de school' zijn, is eigenlijk niet onze rol. We willen er vooral voor zorgen dat school en ouders een goed gesprek met elkaar blijven voeren.

- "De brugfiguur is niet onze spreekbuis, hij is degene die maakt dat wij de ouders als partner hebben om mee te spreken."
  HENK VLERICK, DIRECTEUR, PROVINCIALE MIDDENSCHOOL

- "Een brugfiguur moet eigenlijk een beetje een buitenstaander blijven. Ik bedoel, hij of zij moet de objectieve kijk bewaren en op die manier de onafhankelijke partij in de school zijn, die als extra paar ogen en voelsprieten ons op allerlei zaken attent maakt."
  HANNELORE DESSEIN, ALGEMEEN DIRECTEUR, DON BOSCO

ZICHT VAN BOVENAF

Doordat we in een andere school actief zijn en wekelijks uitwisselen met de collega-brugfiguren, verruimen we onze inzichten en blijven we onze werking kritisch bekijken. Vanuit een helikopterperspectief werken we aanvullend en ondersteunend en brengen we nieuwe ideeën binnen.

- "We zien zelf niet altijd meer hoe wij voor mensen een drempel kunnen zijn. Op dit vlak is de brugfiguur een 'outsider' die zich afvraagt, 'weten ze nog wel waarom ze dat op die manier doen, en zouden ze hun doel niet op een andere manier kunnen bereiken?' Dat is een grote meerwaarde voor mensen zoals wij die toch al enkele jaren in dezelfde school aan de slag zijn."
  DOMINIEKE GOETHALS, LEERLINGENBEGELEIDSTER, PROVINCIALE MIDDENSCHOOL

- "Het is mijn taak om ervoor te zorgen dat de brugfiguur ons een spiegel kan en mag voorhouden. Als hij zou voelen dat hij botst op een muur, dan is het mijn taak om dat recht te trekken."
  VEERLE BOELENS, PEDAGOGISCH DIRECTEUR, BENEDICTUSPOORT

- "De brugfiguur kan echt out of the box denken. Wij zitten soms zelf in een bepaalde structuur, kennen routines met praktische zaken, documenten, brieven... Een bepaalde bedrijfsblindheid dus. De brugfiguur kan kritisch naar onze werking kijken. Dat vind ik een grote meerwaarde. Een brugfiguur kan ook een rol spelen in het mee 'ontwikkelend' nadenken: hoe kan de school nog groeien in de begeleiding van de leerlingen? Waar wil je naar toe met je school?"
  CISKA GRUWEZ EN PETER DE MUYNCK, RESPECTIEVELIJK GRAADCOÖRDINATOR EN PEDAGOGISCH DIRECTEUR, DON BOSCO

- "De dagelijkse realiteit in een school kan soms complex zijn. Er dienen zich vele kleine zaken aan die om een reactie of een oplossing vragen. Onze rol kan er vooral in bestaan om een stapje terug te zetten en samen met de zorgmensen te kijken: hoe kunnen we dit de volgende keer vermijden? Als we die zaken uitspreken en samenleggen, ben je wat beleid aan het vormen. Het fijne is ook dat ik dat dan met collega-brugfiguren op onze gezamenlijke woensdag kan bespreken, feedback kan vragen: hoe gaan jullie daar mee om?"
  CAROLINE, VOORMALIG BRUGFIGUUR

4 - Grijze zones

In de taakafbakening tussen de brugfiguur en de andere teamleden zijn er grijze zones, thema's waarbij je je afvraagt 'Is dit mijn taak?' Het gaat bijvoorbeeld om wie het initiatief neemt om ouders aan te spreken, om achterstallige betalingen, het spijbelthema en schorsingen. Dit wordt best besproken in een gepast overleg.

••• "Tip voor de lezer-directeur die met een brugfiguur wil starten: trek tijd uit om de onderlinge verwachtingen goed op elkaar af te stemmen en dit met iedereen goed door te spreken. Want er zal van alles aan de brugfiguur gevraagd worden. Het is wel de bedoeling dat hij vlot aanspreekbaar is, dat er rechtstreekse communicatie tussen leerkrachten en brugfiguur is".

VEERLE BOELENS, PEDAGOGISCH DIRECTEUR, BENEDICTUSPOORT

WIE SPREEKT DE OUDERS AAN?

Iedere school kent eigen **procedures** om ouders te bereiken die niet onmiddellijk reageren op uitnodigingen en briefjes. Het hangt dan ook van de school af op welk moment wij als brugfiguur worden ingeschakeld.

••• "In de ene school wordt bijvoorbeeld verwacht dat de klastitularissen ouders bellen of mailen die niet meteen op de eerste brief reageren. Pas als het na enkele keren niet lukt, wordt aan mij gevraagd om eens langs te gaan. In de andere school zijn er niet echt vaste afspraken met de klastitularissen. Sommigen bellen zelf de ouders, anderen spreken er dagelijks hun leerlingen op aan, tot er wel degelijk een briefje van de ouders binnenkomt. Weer anderen gaan als eerste stap meteen de brugfiguur inschakelen om zo meer ouders te bereiken."

PIETER VW, BRUGFIGUUR

ONBETAALDE SCHOOLFACTUREN

De scholen waar we werken, hebben een structureel beleid rond betalingsmoeilijkheden. Wij zijn inzetbaar om de communicatie met ouders te verzorgen en om mee het overzicht van mogelijke acties te bewaren (afbetalingsplannen, kwijtscheldingen…). Doordat we vaak een zicht hebben op de thuiscontext, kunnen we inschatten of een onbetaalde factuur een gevolg is van de levensomstandigheden van het gezin. Vanuit onze **vertrouwenspositie** kunnen we samen met ouders en school naar een oplossing zoeken.

Zeker in scholen die met een externe partner de boekenlevering organiseren, proberen we een oogje in het zeil te houden, zodat kwetsbare gezinnen niet in de problemen komen. Dan bellen we of gaan we langs bij de ouders. Indien er problemen zijn om de factuur te betalen, proberen we een **regeling** uit te werken. Door onze preventieve huisbezoeken leren we ook gezinnen kennen die zonder inkomen overleven, waarvoor we dan een (gedeeltelijke) kwijtschelding van schulden bepleiten. Dit is een delicate zaak, zowel voor de ouder als de school, en eigenlijk ook voor ons als brugfiguur. Je krijgt het vertrouwen én de verantwoordelijkheid om de situatie goed in te schatten.

••• "Het gaat er vooral om dat de brugfiguur samen met ons helpt zoeken naar oplossingen voor gezinnen in moeilijke levensomstandigheden. De realiteit bij die gezinnen vraagt ons om dit zorgvuldig aan te pakken. Een brugfiguur is hiervoor goed geplaatst."

CORNELIA AERS, VERANTWOORDELIJKE LEERLINGENBEGELEIDING, HTISA

SCHORSINGEN

Stel dat het proces met een leerling zo fout loopt dat een schorsing in zicht komt. Heb je dan als brugfiguur nog een rol te spelen? Of: wat te doen bij zaken als tucht en sancties? In de praktijk maken we telkens een **afweging** bij welk gezin we welke rol willen/kunnen spelen. Bij sommige gezinnen zijn wij best geplaatst om de boodschap van een schorsing over te brengen. Dit gebeurt steeds in overleg met de school.

••• "Als een leerling wordt geschorst en je weet 100% zeker dat die zich nooit zelfstandig in een andere school zal inschrijven, wat gebeurt er dan best? Eigenlijk is het dan de rol van het CLB om een nieuwe school te zoeken. Zij sturen dan een brief met de vraag aan de ouders om contact op te nemen of bellen hen op. In de praktijk hebben CLB-medewerkers vaak niet de ruimte om hier veel verder in te gaan. Bij gezinnen waar ik al een hele weg mee heb afgelegd, durf ik soms een actieve rol op te nemen en begeleid ik hen naar een andere school. Hier neem ik dan even de taak van het CLB over, wat ik ook altijd met hen bespreek."

MAUDLIN, BRUGFIGUUR

SPIJBELEN

We zijn ook actief op het vlak van **spijbelpreventie**. Dit betekent dat we vlug overgaan tot actie bij een vermoeden van spijbelen. We gaan op huisbezoek, proberen te achterhalen wat er aan de hand is en informeren zowel de leerlingen als de ouders over de mogelijke gevolgen van spijbelen. Samen met de betrokken collega's werken we een spijbelactieplan uit waarin concreet wordt gemaakt wie wat wanneer opneemt. Want onder toenemende druk en 'repressie', blijven ouders deze ondersteunende functie wel nodig hebben. Onze invalshoek: hoe kunnen we ervoor zorgen dat dit probleem niet groter wordt?

Mochten we die spijbelzaken niet meer mogen/kunnen opvolgen, zou dat vooral voor de CLB-medewerkster een probleem zijn. Je zou een voltijdse job kunnen vullen met de spijbelproblematiek alleen. De klemtoon van de brugfiguur moet wel liggen op het **informeren** van de mensen, duidelijk maken wat de gevolgen kunnen zijn, in een preventief kader.

••• "Problemen ontstaan vaak uit onwetendheid. Ouders gaan er bijvoorbeeld van uit dat, als hun kind veilig thuis is, dit niet als spijbelen aanzien wordt. Of ouders schrijven een ziektebriefje achteraan in de agenda, maar weten niet dat hun kind dit ook moet afgeven. Als we deze zaken al kunnen detecteren, spaart dat enorm veel werk uit voor de CLB-medewerker die daar nu al overwerk aan heeft. De jongeren zelf wil ik ook verder opvolgen. Ik stuur een berichtje als ze er niet zijn, probeer hen te sensibiliseren, en dit samen met de leerlingenbegeleiders. Wat wel fijn is, is dat leerkrachten zelf komen melden dat leerlingen afwezig blijken te zijn. Dit zorgt ervoor dat ik vlugger in actie kan komen."

MAUDLIN, BRUGFIGUUR

••• "Bij een huisbezoek deel ik aan de ouders mee: 'We maken ons als school zorgen omdat jouw kind zoveel lessen mist', wat een positieve benadering van het probleem is. Aan de leerkrachten geef ik duiding over de soms erg ongezonde huisvesting of levenssituatie van het gezin. Of ik breng informatie binnen die onwettige afwezigheden kunnen helpen verklaren. Zo kwam er een geval van pestgedrag aan het licht waar de leerkracht niet van wist. Om die reden wou de leerling niet meer naar school komen, zonder dat er echt een aanleiding was om naar de dokter te gaan. De leerling durfde dit niet aan te kaarten op de school. De moeder wist ervan en deelde me dat ook mee tijdens het huisbezoek. Zo kon ik ervoor zorgen dat dit op school bespreekbaar werd."

PIETER VW, BRUGFIGUUR

5 - Tijd geven aan het groeiproces

Brugfiguur-zijn in een specifieke schoolcontext betekent dat er bij de start van een brugfigurenwerking best de **nodige inwerktijd** voorzien wordt. We hebben in elke school onze weg moeten zoeken: wat zijn de mogelijkheden, hoe steekt de school in elkaar, welke acties zetten we hier samen best op poten, enzovoort. De eerste maanden van ons werk probeerden we dat grote schoolbedrijf te begrijpen, er voeling mee te krijgen, ons in te werken. Misschien is een meter of peter tijdens die periode een goed idee: iemand die je wat rondleidt, die zaken kan duiden, de werking toelicht.

- "Het secundair onderwijs wordt inderdaad complexer, zelfs als je enkel in of voor de eerste graad werkt. Ook als brugfiguur heb je dus tijd nodig om je werking te kunnen uittekenen. Vertrouwen opbouwen duurt een tijdje. Er mogen ook duidelijke lijnen getrokken worden. De brugfiguur mag geen externe persoon zijn die nu eventjes komt vertellen hoe het moet."
  ELKE WYLLEMAN, ZORGCOÖRDINATOR, OLVIGENT

- "Het duurde aanvankelijk even vooraleer de naaste collega's in de praktijk door hadden wat ik eigenlijk kwam doen. Zo had de leerlingenbegeleider eerst andere verwachtingen naar mij toe. Hij heeft veel leerlingen te volgen en hij had gehoopt dat ik een stuk daarvan zou overnemen. Maar de brugfiguur is er niet om in te springen voor elke leerling die zich ziek meldt, naar huis wil gaan, enzoverder. Later hebben we dan de complementariteit van elkaars job beter begrepen."
  PIETER DJ, BRUGFIGUUR

6 - De positie en het mandaat van brugfiguren door de ogen van ouders en leerlingen

Om een sterk draagvlak voor de samenwerking tussen school, leerling en ouder te creëren is het mandaat dat de school hiervoor geeft aan de brugfigurenwerking een belangrijke succesfactor. Dit blijkt duidelijk uit het voorgaande. De brugfiguur kan dit mandaat echter pas ten volle opnemen wanneer hij/zij hiervoor het mandaat van ouders en leerlingen krijgt.

WERKEN AAN MANDAAT

Wanneer ouders en leerlingen worden gevraagd hoe ze de rol percipiëren van de brugfiguur, dan komt het bouwen van bruggen tussen school en thuis op heel diverse manieren naar voren: communiceren met ouders, ouders samenbrengen, activiteiten organiseren,… Soms wordt deze rol van de brugfiguur in algemene termen verwoord, andere benoemen de unieke positie van de brugfiguur vanuit de verschillen met andere actoren binnen de school:

- "Een brugfiguur praat met de ouders om zich beter te voelen als hun kinderen op school zitten."
  (LEERLING)

- "Het zorgteam is meer voor school, met de brugfiguur kan ik praten over thuisproblemen en ze doet daar dan ook iets aan. Ik vind dat elke school dat nodig heeft."
  (LEERLING)

- "Een opvoedster praat met de kinderen en een brugfiguur praat met de ouders"
  (LEERLING)

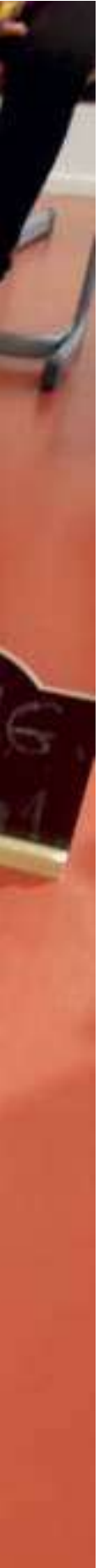
Brugfiguren werken dagelijks aan dit mandaat van bruggenbouwer vanuit een krachtgerichte en waarderende houding. Deze houding stoelt op het principe van empowerment, door Van Regenmortel (2002, p. 76)[1] gedefinieerd als “een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie.” Een brugfiguur verwoordt het belang van deze participatieve aanpak als volgt:

> “Wij weten niet wat het betekent om een kind in extreme armoede naar school te brengen, we kunnen enkel helpen zoeken naar oplossingen door aan hen de vraag te stellen.”

De brugfigurenwerking zet expliciet in op participatie als middel tot het versterken van de gezinnen. Werken op een participatieve manier is werken aan mandaat verkrijgen bij ouders en leerlingen om samen een weg af te leggen. Cruciaal hierbij is dat alle actoren kunnen aangeven of en hoe ze willen samenwerken.

In dit deel van de tekst bespreken we hoe we mandaat geven aan en krijgen van gezinnen via een participatieve en waarderende aanpak. De diverse ‘uitkomsten’ van deze aanpak komen in de hoofstukken rond het wegwerken van drempels en het verbinden en versterken van de gezinnen van leerlingen terug.

WAARDERING VOOR DIVERSITEIT IN OUDERBETROKKENHEID

De waarderende aanpak impliceert een open kijk op het concept 'ouderbetrokkenheid': ouderbetrokkenheid kan zich in verschillende gradaties uiten en dit zowel thuis, op school als in de communicatie tussen beide[2]. Zo kunnen ouders bijvoorbeeld interesse tonen in het schoolleven van hun kind, aanwezig zijn op school tijdens een oudercontact of openklasdag, of contact opnemen met school wanneer nodig. Ongeacht dit merkbaar verschil in gradaties, vertrekt de brugfigurenwerking van de aanname dat ouderbetrokkenheid inherent aanwezig is binnen elk gezin. Betrokkenheid wordt hierbij gezien als elke vorm van verbinding die onvermijdelijk bestaat tussen school, leerling en ouder, ook al is die in sommige situaties weinig zichtbaar. Zoals Ameerun en Carlo (2007, p. 7-8)[3] stellen, ouderbetrokkenheid is "de min of meer natuurlijke verbondenheid van de ouders met hun kinderen en de vanzelfsprekende consequentie daarvan voor opleiding, onderwijs en loopbaan van de kinderen." Deze verbinding uit zich niet altijd in zichtbare betrokkenheid, bijvoorbeeld deelname aan schoolgebonden activiteiten. Zo wordt in de interviews met ouders het gebrek aan tijd of een druk gezinsleven frequent genoemd als reden om niet of weinig aanwezig te kunnen zijn op schoolactiviteiten:

- "Activiteiten op school zijn goed, maar ik heb vijf kinderen en ik heb het altijd druk." (OUDER)

Daarom zijn de ouders echter niet per se minder betrokken op het welbevinden van het kind. Door uitgesproken erkenning te geven aan elke vorm van betrokkenheid versterkt de brugfiguur het draagvlak voor de samenwerking met de school. Het 'goed gevoel' dat uit deze waarderende aanpak voortvloeit wordt herhaaldelijk benoemd in de gesprekken met ouders:

- "Ik voel me heel goed bij de brugfiguur. Ik kan er terecht voor vragen en dergelijke. Het is een goede band, ik had direct een goed gevoel bij de start van het schooljaar. De brugfiguur luistert en neemt de tijd." (OUDER)

Ouders erkennen en waarderen de krachtgerichte houding die brugfiguren mee initiëren op school, en geven van daaruit het vertrouwen en mandaat aan de school om samen met hen in proces te gaan. Zo benoemt een ouder expliciet de informatie die hen werd gegeven aan de start van het schooljaar als een cruciaal element in het organiseren van ondersteuning op maat van het kind én de vertrouwensrelatie tussen ouder en school die daar uit voortvloeit:

- "De infoavond was heel erg duidelijk voor mij en mijn zoon. Hij heeft specifieke noden, en er wordt hier echt goed geholpen en daardoor heeft hij meer zelfvertrouwen gekregen" (OUDER).

Vanuit het principe dat ouders de eerste opvoeders zijn, geven brugfiguren op hun beurt het mandaat terug aan ouders. Zij zijn immers de ervaringsdeskundige in het opvoeden van hun kind. Bij sommige ouders waarmee brugfiguren werken, werd dit eigenzeggenschap in het verleden ontnomen omwille van hun maatschappelijk kwetsbare positie, leefomstandigheden die hen verplichtten bepaalde 'keuzes' te maken of omdat (hulpverlenings-) instanties het van hen overnamen[4]. Binnen de brugfigurenwerking blijven ouders het eigenzeggenschap behouden, ook indien men van mening verschilt of een andere beslissing neemt. Kortom, dit betekent geen breuk in de relatie tussen ouder en brugfiguur: de deur van de brugfiguur blijft altijd open indien de ouder hier nog op wil terugkomen[5].

WERKEN AAN EEN PARTNERSCHAPSMODEL

Het onderzoek toont hoe sterk het mandaat dat de brugfiguur krijgt van de ouders samenhangt met het mandaat van de leerling. Daarom is het zo belangrijk dat de school op zijn beurt de brugfiguur mandateert om de band met het gezin – vaak startend bij de leerling - blijvend als prioriteit te stellen en te garanderen[6]. Een brugfiguur verwoordt het belang van deze driehoeksrelatie als volgt:

- "Willen we het mandaat krijgen bij de ouders, dan moeten we ook inzetten op de band met en het mandaat van de leerling".

Een leerling benoemt expliciet de meerwaarde van de brugfiguur in het secundair onderwijs vanuit de uitdagingen die er soms zijn bij het werken met tieners en jongeren. Het bouwen van bruggen tussen gezin en school is hierbij cruciaal met het oog op het gezamenlijk werken aan het welbevinden van leerlingen:

- "Er zijn heel veel problemen in het middelbaar, meer dan in de basisschool. Ik hoor in de klas, ik zie in de school: er zijn heel veel meer problemen bv. verslaving, ruzies. De brugfiguur en de leerkrachten moeten klaar zijn om met de leerling te praten want anders gaan de kinderen zich niet goed voelen op school. Doen ze geen moeite om op te staan." (LEERLING)

Ook bij leerlingen is erkenning van hún krachten en mogelijkheden een facilitator in het mandaat dat ze geven aan de brugfiguur. Onderstaande citaten illusteren de waardering van leerlingen voor het krachtig kijken naar kinderen en hun gezinnen:

- "Ze wil altijd dat je goed contact hebt met school, rapport en al. Ze wil ook tegen mijn ouders zeggen dat ik goed bezig ben, zij wordt altijd blij dan. Ik weet dat gewoon." (LEERLING)

- "We komen elkaar tegen en ze vraagt of alles goed gaat. Als het niet goed gaat, dan vertel ik het. Ik kan dan tijdens een lesuur praten met haar en mijn problemen vertellen." (LEERLING)

Het hanteren van het partnerschapsmodel als basisprincipe betekent niet noodzakelijk dat er vertrouwen is van bij de start. In de woorden van één van de brugfiguren:

- "Het partnerschapsmodel is iets waar je naar toe werkt, maar je start er niet altijd mee."

Wanneer bijvoorbeeld een leerling spijbelt, dan gaat de brugfiguur soms eerst een coalitie aan met de ouders, zonder (in eerste instantie) 'mandaat' te hebben van de leerling. De brugfiguur zoekt hierbij samen met ouders naar mogelijke oorzaken van het spijbelgedrag, en naar manieren om die te remediëren of voorkomen. Zo kunnen meer formele tuchtmaatregelen soms worden vermeden en kan er oplossingsgericht worden gewerkt:

- "Ook bij afwezigheden gaat de brugfiguur spreken met ouders. Het is beter om eerst de brugfiguur te sturen om te luisteren wat het probleem is waarom de kinderen niet naar school komen vooraleer ze de politie sturen." (LEERLING)

Omgekeerd kunnen ouders door diverse omstandigheden ook veraf staan van het schoolleven van het kind. Leerlingen zien dan zelf soms een rol weggelegd voor de school in het versterken van hun ouders:

- "Bijvoorbeeld als ik vecht en mijn mama zegt mij niets, dan ga ik gewoon voortdoen. Als mijn mama iets anders zegt, dan zou ik dat niet meer doen. De school kan hierbij helpen." (LEERLING)

Het werken aan een partnerschap tussen school, ouder en leerling wordt gefaciliteerd doordat ouders en leerlingen de brugfiguur zien als een vertrouwenspersoon. Het feit dat de brugfiguur wordt gezien als een tussenpersoon (geen leerkracht of directie, maar wel betrokken bij de school) speelt hierbij een belangrijke rol. Deze meer neutrale positie versterkt het mandaat dat de brugfiguur krijgt en van hieruit ook het draagvlak voor de samenwerking tussen alle partijen. In de woorden van twee ouders:

- "Ik vind het wel goed dat er zo iemand tussen de leerkrachten en de mensen is. Ik zeg het, ik heb dat nergens in geen andere school gezien. Het is beter om dit te hebben want ouders voelen zich beter hierdoor." (OUDER)

- "Ja, als er iets is met de ouders gaan ze dat niet vertellen tegen de directeur, maar ze gaan dat misschien wel vertellen aan de brugfiguur en dat kan misschien zo opgelost worden." (OUDER)

REFERENTIES

1 Van Regenmortel, T. (2002). Empowerment en Maatzorg. Een krachtgerichte psychologische kijk op armoede. In: J. Vranken, K. de Boyser, D. Geldof & G. Van Menxel (Red.), Armoede en Sociale Uitsluiting, Jaarboek 2002 (pp. 71–84). Leuven/Leusden: Acco.

2 Verhoeven, J., Devos, G., Stassen, K., & Warmoes, V. (2003). Ouders over scholen. Leuven: Garant.

3 Ameerun, P., & Carlo, D. (1999). Bouwstenen voor ouderbetrokkenheid (Doctoraalscriptie). Amsterdam: Universiteit van Amsterdam

4 M. Coussens, J. Waelput & N. Van Wassenhove, persoonlijke communicatie, juli 2018

5 Idem 4

6 Idem 4

KERNWAARDEN

2. DREMPELS VERLAGEN

"Ouders vinden het fijn dat ze ook naar school kunnen komen voor positief nieuws, informele activiteiten … vaak geïnitieerd door de brugfiguur. Ouders kijken anders naar een brugfiguur dan naar leerkrachten. Eerder als een vertrouwensfiguur. De drempel is zeer laag. De brugfiguur is er voor de school maar ook voor de ouders. De ouders bekijken de school niet als tegenstander."

LUT BOEYNAEMS, DIRECTIE, FREINETMIDDENSCHOOL GENT

Je kent dat gevoel wel: je stapt onzeker voor het eerst een instelling, voorziening of organisatie binnen en je vraagt je af of iemand jou zal aanspreken, geruststellen.

Wie al lang in zo'n instelling – bijvoorbeeld een secundaire school – werkt, verliest soms een beetje voeling met die onzekerheid of vraagverlegenheid bij 'nieuwe klanten'. Voor elke ouder en leerling is het betreden van een nieuwe school immers een onwennig of stresserend moment. En dan zijn de eerste tekenen van verwelkoming - een vriendelijke lach, iemand die naar je toekomt - van cruciaal belang.

Scholen doen al één en ander om voor ouders drempels te verlagen. Wij willen hen daarbij ondersteunen. Dat doen we door toegankelijke en informele momenten te creëren, aanspreekpunt en 'ontdooier' te zijn, de communicatie helder, open en constructief te houden. Dat levert alvast op: we merken een stijging van het aantal ouders op onze activiteiten. Wil je een hoog bereik? Hou de drempel laag!

1 - De brugfiguur als extra aanspreekpunt

De stap naar de Grote School

Hoe zorg je ervoor dat de ouders met een gerust(er) gemoed de school binnenkomen? Vergeleken met het basisonderwijs is de **stap groter**, de drempel hoger. De mogelijke contacten verspreiden zich van één juf of meester naar tientallen leerkrachten, leerlingenbegeleiding en ander schoolpersoneel. Wie is eigenlijk het aanspreekpunt voor welke vraag? Als ik naar school bel, wie krijg ik dan aan de lijn? En hoe krijg ik de persoon te pakken die ik eigenlijk wil spreken? Hoe geraak ik wijs uit alle informatie die de school op me afvuurt? En hoe werkt smartschool nu weer?

… "Mensen worden tijdens een inschrijvingsmoment soms overrompeld met papieren. Dat de brugfiguur op huisbezoek gaat vóór 1 september is echt een meerwaarde. De brugfiguur vraagt dan of alles duidelijk is. Tijdens het huisbezoek kunnen ze allerlei vragen stellen, dat stelt hen enorm gerust. Extra voordeel: de mensen herkennen hem als ze op de eerste infoavond naar school komen. Dit werkt drempelverlagend."

CARINE PONNET, LEERLINGENBEGELEIDSTER, PROVINCIALE MIDDENSCHOOL

… "Ouders zijn voor het leren van cruciaal belang. Maar de bereikbaarheid speelt hen en ons parten. De schoolpoortcontacten vallen plots weg. Ouders vinden hun weg moeilijker. Het gaat plots over vele leerkrachten. De brugfiguur kan de ouder inzicht helpen krijgen in de schoolstructuur, hoe we met Smartschool omgaan, wat de Brede School betekent, enzoverder."

WIM DANSCHUTTER, DIRECTEUR, OLVIGENT

Voor vele ouders is de brugfiguur een vertrouwde functie van in het basisonderwijs. We maken hier dankbaar gebruik van om ook in het secundair een aanspreekpunt te zijn. We werken hiervoor nauw samen met onze collega's uit het basisonderwijs. Hoe we dit in de praktijk brengen, lees je in het hoofdstuk 'Verbreden', bij 'Warme overdracht naar het secundair onderwijs'.

Ouders geruststellen

Scholen leveren inspanningen om ouders een **goed gevoel** te geven, en dat begint al bij infomomenten en tijdens het inschrijvingsmoment: infoavonden worden gezellig ingekleed, er is vaak een inschrijvingsteam dat warm onthaalt... Ook wij spelen onze rol om mensen op hun gemak te stellen.

••• "Onze infoavond was door de inbreng van de brugfiguur veel luchtiger dan vroeger, echt een succes! Er was een familiaire en informele sfeer, en dat is voor onze ouders echt wel belangrijk. En de leerlingen hielpen mee met de bediening van de hapjes. Je ziet op dergelijke momenten dat de brugfiguur al een goede band heeft met de ouders. De avond startte al om half vijf, want de brugfiguur was tijdens de huisbezoeken te weten gekomen dat dit uur beter geschikt is dan een later avonduur."
HILDE DE KEYZER, LEERLINGENBEGELEIDSTER, KTA GROENKOUTER

••• "Tijdens een oudercontact raken sommige ouders een beetje hun weg kwijt of zijn ze overweldigd door de drukte. Wij kunnen dan de opmerkzame bril opzetten en de ouders op hun gemak stellen, ze naar de juiste leerkracht begeleiden..."
PIETER VW, BRUGFIGUUR

Een ander voorbeeld is de **inkleding** van de ontvangstruimte, de inkomhal, …

••• "Het gaat over een sfeer die je in een school binnenbrengt. Dat is een boodschap die we proberen met het ganse team uit te dragen Daarom plaatsen we in de ingang foto's van onze gezinnen, idem in de fietsengang. We hebben prachtige foto's hangen van feestende ouders."
CORNELIA AERS, VERANTWOORDELIJKE LEERLINGENBEGELEIDING, HTISA

Voor bepaalde groepen ouders blijft de drempel hoog. Het gaat doorgaans om ouders wiens betrokkenheid bij de schoolloopbaan voor het schoolteam niet evident zichtbaar is. Dat kan allerlei oorzaken hebben: hoge **kwetsbaarheid** op één of meerdere levensdomeinen, de taalbarrière, de grote onzekerheid of ze wel iets kunnen betekenen in die schoolloopbaan, … Wij focussen ons vooral op deze ouders. We willen de school voor hen meer toegankelijk maken. Bij ouders die heel moeilijk bereikbaar zijn, is het belangrijk om de jongere als schakel in te zetten. Een goede relatie met de jongere kan leiden tot een betere communicatie met de ouders. Wanneer je de **jongeren** bijvoorbeeld betrekt bij oudergerichte activiteiten zoals infomomenten bereik je ook makkelijker de ouders. De jongeren worden dan de toeleiders van de ouders naar school omdat ze trots zijn op hun rol in het gebeuren.

••• "In KTA-Gito Groenkouter organiseerden we bij het oudercontact een bar met de leerlingen uit het eerste jaar. Ze maakten zelf limonade, versierden de ruimte en aan de ouders werd gevraagd om iets lekkers mee te brengen. Je zag leerlingen en ouders stralen toen ze met het heerlijk gebak in de mooi versierde ruimte binnenkwamen. Het maakte de sfeer informeel en gezellig. Ouders gingen spontaan ook met elkaar praten."
JOKE, BRUGFIGUUR

Door mee te werken aan een positief schoolklimaat en dit ook uit te dragen, voelen ouders zich welkom op de school. Dat doen we door activiteiten te versterken of uit te werken die de gezelligheid en het informele contact bevorderen (middagactiviteiten organiseren, infomomenten herbekijken, projecten opzetten … En soms gaan we mee tijdens **extra-murosactiviteiten**.

••• "Maudlin doet haar uiterste best om elke leerling effectief mee te krijgen. Gezien haar vertrouwensrelatie met de ouders slaagt ze daar erg goed in. Dat is echt haar verdienste."
LUT BOEYNAEMS, DIRECTIE, FREINETMIDDENSCHOOL GENT

••• "Meegaan op bosklassen, is dat een kerntaak? Nee. Maar als ik later op huisbezoek ga, kan ik bijvoorbeeld vertellen hoe dapper een leerling was tijdens een nachtspel. Door dit soort activiteiten mee te beleven en te ondersteunen, vind je meer aansluiting bij het team, de leerlingen én de ouders."
PIETER DJ, BRUGFIGUUR

Wat kan maken dat mensen moeilijk aansluiting vinden met het schoolsysteem?

Wat zijn mogelijke drempels?

	Ouders	Leerkrachten - de school
Kennis	• Er zijn taalbarrières, niet enkel anderstaligheid, maar ook het onderwijsjargon is een factor. • Ouders zijn onvoldoende vertrouwd met het schoolsysteem in het secundair. • Men kent onvoldoende de consequenties van het volgen van een bepaalde studierichting (inhoud, beroepsmogelijkheden, ...). • Ouders zijn niet op de hoogte van de verwachtingen van de school, zoals huiswerk begeleiden, naar het schoolfeest komen, agenda tekenen, ... • Ouders kennen onvoldoende de communicatiemogelijkheden op school (oudercontact, smartschool, gesprekken aanvragen, ...).	• De school weet niet wat de ouders van hen verwachten. • De school is onvoldoende op de hoogte van de gezinscontext en de achtergrond van de leerlingen. • De school vindt onvoldoende alternatieven of wegen om met ouders in gesprek te gaan, bv. via een huisbezoek.
Emoties	• Door negatieve schoolervaringen van de ouders is er een groot wantrouwen ten aanzien van het 'systeem'. • Ouders voelen zich geremd om contact op te nemen met de school (taalbarrière, cultuurbarrière, laag zelfbeeld, zich niet welkom voelen op school, bang zijn om negatief bekeken te worden/'veroordeeld' te worden, ...).	• Leerkrachten voelen zich onzeker in het communiceren met ouders, zeker als deze anderstalig zijn. • Leerkrachten voelen zich onmachtig ten opzichte van de problematieken waar de gezinnen mee kampen.
Competenties	• Ouders weten onvoldoende hoe ze hun kind kunnen ondersteunen op schools vlak. • Ouders hebben onvoldoende vaardigheden om te communiceren met de leerkracht, bv. door gebrekkige kennis van de Nederlandse taal en de schooltaal, gebrek aan communicatiestrategieën.	• De school gebruikt geen toegankelijke communicatie (klaar en duidelijke taal, gebruik van tolken, picto's, ...). • De school gebruikt onvoldoende verschillende communicatiekanalen. • De school benut onvoldoende de sterktes van de ouders.
Overtuiging	• Ouders hebben respect voor de school, beschouwen de leerkrachten als de professionals, vinden het niet gepast om dingen te vragen of te zeggen. • Ouders willen leerkrachten niet overbelasten met hun zorgen of vragen.	• De school vindt dat er voldoende contactmogelijkheden zijn en dat ouders daar gebruik van kunnen maken. • De school gelooft niet in de sterktes van de ouders en/of in het versterken van ouders. • De school beschouwt de ouders niet als gelijkwaardige partners.
Context	• Sommige gezinnen zitten in overlevingsmodus en domeinen als huisvesting en administratie ('papieren') vragen veel energie. Ze leven van dag tot dag en hebben onvoldoende mentale ruimte. • Ouders met een recente migratie-achtergrond zijn hun ondersteunende netwerken kwijt. • Er zijn financiële belemmeringen om de kinderen volwaardig aan het onderwijs te laten deelnemen. • Veel ouders van onze leerlingen werken op heel onregelmatige en wisselende momenten, wat maakt dat ouders minder bereikbaar zijn.	• De schoolcultuur beïnvloedt de kijk naar de ouders - extra inspanningen leveren om ouders te bereiken wordt niet aangemoedigd (bv. tolken inzetten, uur van het oudercontact wijzigen.) • De toenemende druk op onderwijs (diverse context, maatschappelijke verwachtingen, ...) vergt veel energie van de leerkracht. • Snel wisselende schoolpopulatie. • De samenstelling van het schoolteam wijzigt. • Er is geen open, gastvrije sfeer op school.

Gebaseerd op de 7 dimensies van ouderbetrokkenheid (Samaey en Vettenburg)
Mieke Blancke en Nathalie Van Wassenhove

EEN GOEDE BASISHOUDING: DE VAARDIGHEDEN VAN DE SOCIAAL WERKER

"Het positief benaderen van mensen is de juiste aanpak. Daardoor kun je later, als het eens wat minder is, vanuit een positieve band het gesprek aangaan. Je kunt mensen ook gemakkelijker mobiliseren voor een project. Je zoekt sneller samen naar een oplossing voor een bepaald probleem, want de ouder weet dat je het beste voor hebt met hun kind. In het secundair onderwijs is dat eigenlijk nog belangrijker dan in het lager."

KATRIEN VANOMMESLAEGHE, CORNELIA AERS EN THIJS MACKELBERG, RESPECTIEVELIJK VOORMALIG BRUGFIGUUR, VERANTWOORDELIJKE LEERLINGENBEGELEIDING EN COÖRDINATOR VOLTIJDS ONDERWIJS, HTISA

Opvallend zijn de gelijkenissen tussen de vaardigheden en competenties die de brugfiguur inzet en die beschreven staan voor sociaal werkers en hulpverleners. Dat duidt op erg gelijkaardige functies en kerntaken. We nemen als voorbeeld de 'divers-sensitieve' aanpak zoals Bea Van Robaeys (2013) die heeft uitgewerkt. In deze aanpak krijgt de hele 'integrale' persoon aandacht, de klant – bij ons 'de ouder' – wordt niet doorgestuurd. Ze beschrijft de volgende competenties voor de sociaal werker, waarin wij ons sterk herkennen.

OPEN EN RESPECTVOLLE HOUDINGSASPECTEN

- Open en warm ontmoeten.
- Erkenning van andersheid en respect: voornamen zo correct mogelijk uitspreken, verschillen in gedragingen, voorkomen en communicatievormen zien en oordeel opschorten.
- Krachtgericht kijken en competenties benoemen: uitgaan van de enorme ervaringsdeskundigheid van gezinnen in omgang met hun kinderen, oplossen en aanpakken van problemen, aanwezige krachtbronnen zichtbaar maken, actief zoeken naar aanwezige vaardigheden en talenten.

KRITISCH BEWUSTZIJN

- Signaalfunctie over wanneer een sociaal werker helpt en wanneer niet (vinger leggen op noodzakelijke structurele veranderingen).
- Kanaliseren van frustraties en onmacht via een constructieve aanpak in netwerken en samenwerkingsverbanden.

EMPATHISCH ZIJN. REFLEXIEF EN MEERVOUDIG DENKEN

- Thema's bekijken vanuit verschillende hoeken, zoeken naar alle dimensies die ertoe doen.
- Zoeken naar taal die 'ruimere, bredere invullingen' toelaat, taal die niet reduceert maar de diversiteit aan ervaringen tot zijn recht laat komen.
- Telkens de afweging maken welke verschilcategorieën (socio-economische achtergrond, opleidingsniveau, culturele achtergrond, sociaal netwerk) in de praktijk aan de orde zijn.

CULTURELE KENNIS

- Kennis over de persoon en zijn/haar economische, psychologische en culturele achtergrond.
- Kenniselementen hanteren: migratiehistoriek, historische positionering van groepen in de samenleving, praktische kennis over religie, ethiek, waarden, de rol van familie, gemeenschap en sociaal kapitaal, taal, politieke achtergrond, …
- Pragmatische houding aannemen t.a.v. deze kennis, culturele kennis zorgt niet voor handelingsvrees, men gaat ermee aan de slag.

FLEXIBILITEIT

- Intentie om mee te evolueren met de noden van de context of nieuwe doelgroepen in een snel veranderende en complexe samenleving.

COMMUNICATIEVE VAARDIGHEDEN

- Diverse vaardigheden en middelen inzetten (o.a. Google Translate, tolken, folders in diverse talen).
- Inzetten van alle hulpbronnen in huis, humor, …
- De wil om te verbinden.

Van Robaeys, B. Ondersteunen van kwetsbare burgers in een context van diversiteit: het verhaal van De Sloep vzw. In: Professioneel omgaan met diversiteit. Mechelen, Kluwer, 2013.

"De ouders blijven door de brugfiguur toch altijd een positieve verbinding met de school behouden. Er is altijd wel iemand die voor hen wat tijd neemt, die ze kunnen bellen, die voor een tolk zorgt, die niet direct belerend is."

DOMINIEKE GOETHALS, LEERLINGENBEGELEIDSTER, PROVINCIALE MIDDENSCHOOL

"Beschikken over communicatieve vaardigheden, over stevige netwerken die de buitenwereld binnenbrengen, voeling met het publiek waar je voor staat, empathie en kennis van andere culturen zijn belangrijke troeven van een brugfiguur."

LUT BOEYNAEMS, DIRECTIE, FREINETMIDDENSCHOOL GENT

"Als brugfiguur heb je een zeer empathische en zorgende kijk op dingen, durf je kijken vanuit talenten, merk je kwetsbaarheden op en doe je er iets mee. Een authentieke houding is nodig: het moet vanuit je hart komen. Je moet ook goed de sociale kaart kennen."

KATRIEN VANOMMESLAEGHE, CORNELIA AERS, THIJS MACKELBERG, RESPECTIEVELIJK VOORMALIG BRUGFIGUUR, VERANTWOORDELIJKE LEERLINGENBEGELEIDING EN COÖRDINATOR VOLTIJDS ONDERWIJS, HTISA

2 - Communicatie toegankelijker maken

ONDERSTEUNEN VAN DE COMMUNICATIE

De brieven die scholen meegeven, zijn niet voor elke ouder begrijpbaar. Er staat geregeld te veel info in voor **laagtalige ouders**. Tegelijk vinden sommige leerkrachten dat werken met pictogrammen en heldere taal zo'n grote vereenvoudiging oplevert dat het bijna een 'verkleutering' is. Hier een evenwicht in vinden is geen makkelijke oefening.

••• "De brugfiguur is betrokken bij de communicatie met ouders: wat werkt, wat werkt niet, hoe kun je ervoor zorgen dat ouders beter geïnformeerd zijn, hoe communiceer je met ouders die geen mailadres hebben, is dit laagdrempelig genoeg, wat moeten we aanpassen, is het toegankelijk genoeg?"

VEERLE BOELENS, PEDAGOGISCH DIRECTEUR, BENEDICTUSPOORT

Als brugfiguren geven we – soms met de ondersteuning van een taalcoach of een geïnteresseerde (taal)leerkracht – de school raad op vlak van communicatie. Het gaat om simpele zaken: brieven nalezen op helderheid, het gebruik van pictogrammen en kleuren aanmoedigen, tolken en de tolkentelefoon introduceren.

••• "De brugfiguur heeft, samen met het inschrijvingsteam, het inschrijvingsformulier herbekeken. Ze vond dit niet zo toegankelijk en wat chaotisch voor ouders. Zij heeft dus een nieuw formulier uitgewerkt, en mits enkele aanpassingen hebben we dat gebruikt."

PETER DE MUYNCK, PEDAGOGISCH DIRECTEUR, DON BOSCO

••• "Op een oudercontact liet ik de ouders twee brieven over een uitstap lezen. De ouders mochten de best leesbare brief kiezen. Op die manier probeerde ik bij de leerkrachten het belang van begrijpbare taal bespreekbaar te maken. Bij dit initiatief was de taalcoach betrokken."

PIETER DJ, BRUGFIGUUR

SCHOOLREGLEMENT HERTAALD

Maudlin, brugfiguur

Bij de opstart van het brugfigurenproject in de VIP-school (nu Freinetmiddenschool Gent) wilde de werkgroep taalbeleid specifiek inzetten op heldere communicatie met ouders. De werkgroep en de brugfiguur gingen samen aan de slag. Iedereen werd gevraagd om good practices op te zoeken. We bundelden alle ideeën en maakten keuzes in samenspraak met de directie.

Als eerste methodiek kozen we ervoor om de belangrijkste zaken uit het schoolreglement op te lijsten in een infoblaadje, met ondersteuning van pictogrammen. De blaadjes werden opgemaakt, samen met de opvoedster, die in de praktijk sowieso al vaak brieven hertaalde voor de ouders. Zij had ook het beste zicht op de belangrijkste zaken uit het schoolreglement. Deze blaadjes lieten we ook vertalen in de meest voorkomende talen op school (Frans, Engels, Turks, Slovaaks, Bulgaars).

Alle leerlingen kleefden de Nederlandstalige versie in hun agenda, de ouders konden op de infomarkt een blaadje in eigen taal krijgen of dit werd meegegeven in individuele contacten.

Welkom in de Freinetmiddenschool Gent!

Bij het begin van het schooljaar willen we graag

De leerlingen komen **elke da**

Bij **afwezigheid** verwittigen o

Uw kind was te laat op school.

De leerlingen van de eerste gr
Vergeet het lunchpakket niet!

Wat neem je mee: elke dag schr

lieve de agenda elke week te
at erin vermeld.

wachten u op het ouderco
apport te bespreken.

ol Gent

Vitajte na Freinet Middenschool Gent!

Na začiatku školského roku by sme ešte raz radi zopakovali niekoľko najdôležitých **dohovorov**:

Žiaci prídu do školy **každý deň načas: 8:30 hod.**

V prípade **nepritomnosti** nás upozornite na nasledujúce číslo: 09/269.34.09.

(pečiatka)

Vaše dieťa prišlo do školy **neskoro.**

Žiaci prvého stupňa zostávajú **počas obedňajšej prestávky v škole.** Ne-zabudnite na **balíček s obedom!**

Čo si treba do školy každý deň priniesť: **písacie potreby, papier en žiacku knižku.**

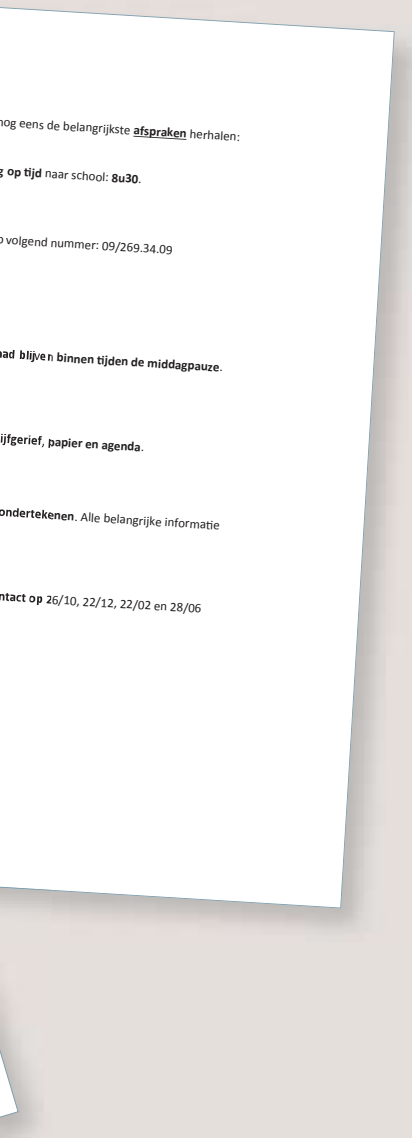
Žiacku knižku prosím každý týždeň podpíšte. Všetky dôležité údaje sú v nej uvedené.

Očakávame vás na **rodičovskom združení** dňa 26/10, 22/12, 22/02 a 28/06 v súvislosti s rozhovorom o **vysvedčení.**

Vopred Vám dakujeme!

Tím prvého stupňa Freinetmiddenschool Gent

Vertaling Nederlands-Slovaaks.
Dit is de vertaling Slovaaks van "Welkom in de Freinetmiddenschool" en bevat identiek dezelfde informatie als de Neder-landse tekst. Deze vertaling mag enkel verspreid worden met de originele brontekst "Welkom in de Freinetmiddenschool."

Werken in een **meertalige context** blijft wel een grote uitdaging. Er is veel wederzijds begrip en geduld, maar elkaar verkeerd begrijpen is soms vlug gebeurd en kan tot frustratie leiden bij zowel ouders als personeel en leerkrachten. Taal kan een hinderpaal zijn om kort op de bal te spelen in situaties die daar om vragen. Als brugfiguur kun je hierop inspelen door in te zetten op persoonlijk contact om zoveel mogelijk zaken te verduidelijken en misverstanden te voorkomen.

••• "Omgaan met anderstaligheid is een evidentie in onze school, iedere leerkracht heeft zijn communiceren al aangepast. Alleen buitenstaanders merken nog die anderstaligheid op. Diversiteit is hier geen probleem, het is gewoon de realiteit. En net omdat het niet altijd makkelijk communiceren is aan de telefoon met iemand die een andere taal spreekt, is het persoonlijk contact zo belangrijk. Je kunt dan zoveel andere manieren van communiceren inzetten: met handen en voeten, met tekeningen, iemand erbij halen ... Daardoor merken de ouders ook dat we veel moeite willen doen om hen te betrekken."

CORNELIA AERS EN KATRIEN VANOMMESLAEGHE, RESPECTIEVELIJK VERANTWOORDELIJKE LEERLINGENBEGELEIDING EN VOORMALIG BRUGFIGUUR, HTISA

Meer communicatiekanalen inzetten

De schoolagenda, brieven, smartschool en het oudercontact zijn klassieke communicatiekanalen. Gelukkig weten scholen hun communicatie-aanpak en -kanalen sterk te **diversifiëren**, wat een noodzaak is als je heel diverse groepen ouders in je school ontvangt. Er zijn ouders die alles liefst per mail of via smartschool ontvangen, er zijn ouders voor wie een pc of internet niet aan de orde is, ouders die gewoon zijn om te vergaderen en ouders zonder vergadercultuur, ouders die 'per agenda' leven en ouders zonder.

••• "Hoe ga je als school om met verschillende ouders? Voor veel ouders is smartschool vrij evident. Maar niet voor de ouders van de B-stroom. Dat blijft een zoektocht voor ons. Communiceren blijft een huzarenstuk."

LUT BOEYNAEMS, DIRECTIE, FREINETMIDDENSCHOOL GENT

We weten dat, naast de klassieke formules, **andere vormen** van communicatie van groot belang zijn. Dat is ook het extra werk dat wij kunnen doen: ouders opbellen met of zonder tolkendienst, herinnerings-sms'en versturen voor een oudercontact, ouders persoonlijk aanspreken of opzoeken door een huisbezoek. Een ander laagdrempelig communicatiekanaal is de **facebookpagina** van de school en/of de brugfiguur zelf. Vrij veel ouders hebben een smartphone, en daarmee ook **chatmogelijkheden**. Het is handig om op die manier ouders te bereiken. Ouders nemen ook zelf initiatief om ons via dit kanaal te contacteren. Sommige ouders gebruiken smartschool via hun smartphone. Waar mogelijk zetten we dus in op de smartschoolapp.

FACEBOOK ALS COMMUNICATIEMIDDEL

Maudlin, brugfiguur

Vaak heeft de school een facebookpagina om zaken aan te kondigen, foto's te delen en zich te profileren. Facebook kun je op verschillende manieren inzetten. Als brugfiguur gebruiken we soms facebook in functie van specifieke projecten.

Een voorbeeld hiervan is het project "Dicht op 't vel", een artistiek labo-project waarbij multidisciplinair en vakoverschrijdend gewerkt werd onder begeleiding van MUS-E kunstenaars. Het project was een samenwerking tussen Onderwijscentrum Gent, de secundaire scholen OLVIGent, de Freinetmiddenschool Gent, de Provinciale Middenschool en MUS-E Belgium. Drie kunstenaars en een filosoof begeleidden de jongeren in hun zoektocht naar identiteit, vertrekkende vanuit (volks)verhalen. De brugfiguren van de scholen zorgden ervoor dat de ouders van de jongeren nauw betrokken werden bij het traject. Via de besloten facebookpagina van het project konden ze elkaars traject volgen en de resultaten zien.

Ik gebruik facebook vooral als rechtstreeks laagdrempelig communicatiemiddel met leerlingen en ouders. Het is een medium dat iedereen kent. Mensen communiceren makkelijk over gevoelige thema's via de chatfunctie van facebook, zodat dit discreet gebeurt. Het is ook een eenvoudige manier om contact op te nemen voor mensen die geen belwaarde hebben.

3 - Activiteiten toegankelijker maken

We vinden het belangrijk dat mensen die een hoge drempel naar de school toe ervaren zoveel mogelijk kansen krijgen tot **informeel contact** met leerkrachten en andere ouders. Deze informele contacten zijn belangrijk om tot een vertrouwensband te komen. Dat is niet evident in de context van een secundaire school en vraagt enige creativiteit en bereidwilligheid van alle schoolactoren.

Daarom zetten we al bij de aanvang van het nieuwe schooljaar in op diverse contactmomenten. Door activiteiten te combineren, groeien ze uit tot sterke initiatieven die samen de informatiestrategie van de school vormgeven.

> "Onthaaldagen voor de ouders zijn belangrijk. De brugfiguur ontdooit de contacten met veel ouders. Dit is drempelverlagend, ook naar de leerkrachten toe. De verschijning van een ouder is soms bevreemdend voor leerkrachten. Het doet ouders goed een aanspreekpunt zoals de brugfiguur te zien. Het is een bekende figuur."
>
> WIM DANSCHUTTER, DIRECTEUR, OLVIGENT

Hieronder beschrijven we meer in detail enkele voorbeelden van drempelverlagende activiteiten. De doelen van deze acties zijn grotendeels dezelfde:

WELKOM

Ouders krijgen een warm en gastvrij onthaal.
Ouders voelen zich welkom op school.
Er is wederzijds positief en persoonlijk contact.

TOEGANKELIJKHEID

Ouders weten bij wie ze terecht kunnen met hun vragen en op welke manier.
Ouders vinden de weg in het schoolgebouw.
Ouders maken kennis met de (praktijk)lokalen.
Ouders durven makkelijker contact op te nemen met de school.
Meer ouders vinden de weg naar de school en de verschillende activiteiten (oudercontact, infomoment, …).

ONTMOETING EN INFORMEEL CONTACT

Ouders, klastitularis en de leerkrachten krijgen de kans om elkaar te ontmoeten.
Ouders krijgen de kans om andere medewerkers op school te ontmoeten (zorgcoördinator, leerlingenbegeleider, …) en vice versa.
Ouders krijgen de kans om andere ouders te ontmoeten.

INFORMATIE

Ouders krijgen een beeld van de school- en klaswerking.
De informatie is op maat van de ouder.
De informatie is toegankelijk, klaar en duidelijk.

DIALOOG

Ouders kunnen vragen om verduidelijking.
Ouders krijgen de gelegenheid om vragen te stellen (los van de gegeven informatie).
Ouders krijgen de kans om met leerkrachten in gesprek te gaan over de schoolloopbaan en de ontwikkeling van hun kind.
Ouders krijgen handvaten om thuis een gesprek over de school te stofferen.

De hierna besproken acties zijn bedoeld als inspiratie. Gezien elke school zijn eigen context heeft, is niet elke praktijk zomaar transfereerbaar.

HET ONTBIJTMOMENT

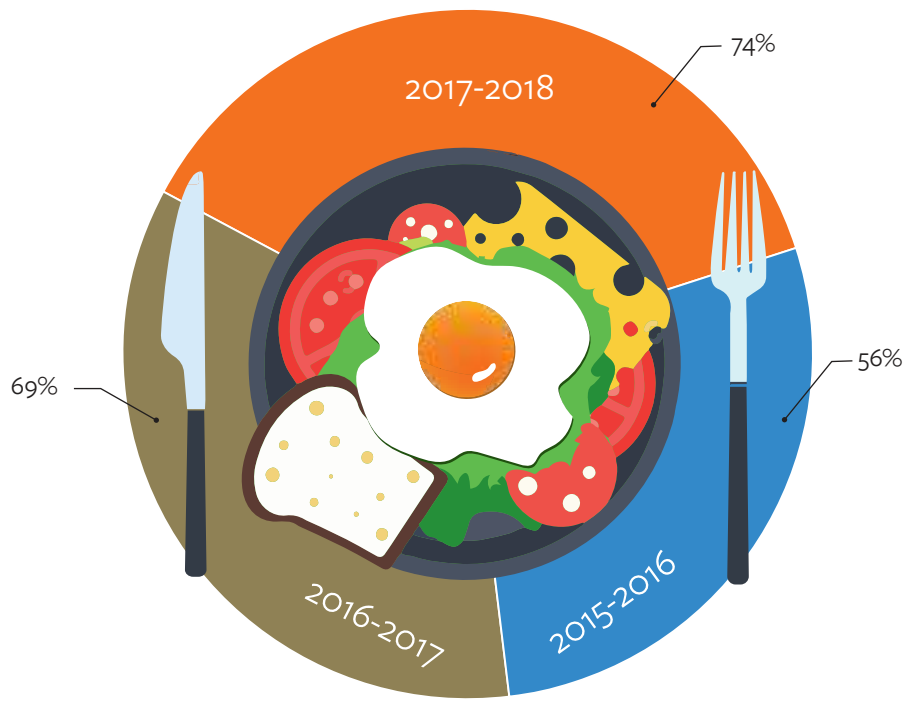
Wat: Het OLVIGent nodigt de ouders van leerlingen van het eerste jaar uit op een ontbijt op de eerste schooldag.

Uitwerking: In de tweede helft van augustus probeert de brugfiguur zoveel mogelijk ouders thuis op te zoeken en hen hiervoor warm te maken. Na het ontbijt gaan de ouders mee naar de klas, lichten de klastitularissen toe hoe de school werkt en waar we hun medewerking op prijs zouden stellen. De klastitularis informeert de ouders en **stelt hen gerust**. Ouders ontmoeten ook de andere actoren waarbij hun kind terecht zal kunnen: zorgteam, GOK-team, directie …

Impact:

- Ouders en kinderen vinden het geruststellend dat ze op de eerste schooldag samen naar school mogen komen.
- Ouders en klastitularis hebben een positief, informeel contact waardoor de basis voor een vertrouwensband gelegd wordt.
- Ouders waarderen het dat ze met het volledige schoolteam kennismaken; hierdoor krijgen ook deze mensen een 'gezicht'.
- Ouders stellen 1-op-1-vragen over de schoolwerking, wat nauwelijks gebeurt tijdens een plenair moment.

% aanwezig ontbijt eerste schooldag OLVIGent

Cijfers van OLVIGent:
Aanwezigheid ouders: wordt geregistreerd per leerling. Indien beide ouders aanwezig zijn, wordt dit als één aanwezigheid geteld.

INFOMARKT, OOK MET EXTERNE ORGANISATIES

Wat: De infomarkten op de Freinetmiddenschool Gent en op OLVIGent bieden tal van kleine infostandjes waar ouders '1 op 1' in gesprek kunnen gaan, o.a. met leden van het schoolteam.

Uitwerking: We zetten op voorhand in op een stevige promotie via telefoontjes en huisbezoeken. We zorgen voor een toffe en gezellige sfeer op de markt zelf. De ouders bepalen zelf hoelang ze ergens blijven staan. Kleine kinderen kunnen makkelijk mee komen.

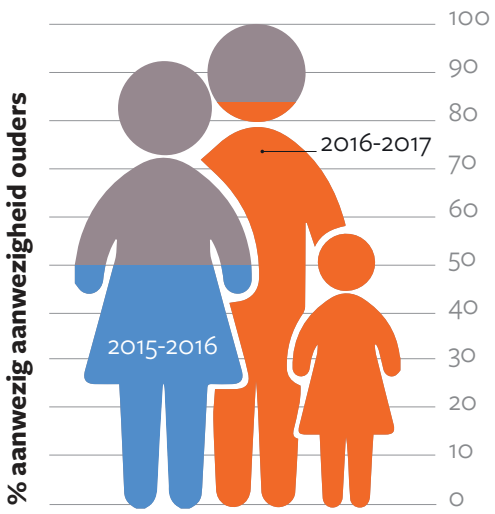
We hebben in OLVIGent de markt uitgebreid en **externe organisaties** betrokken, die voor ouders en jongeren interessant zijn zoals Victoria DL, vzw Jong, De Opvoedingswinkel... Zij kleden hun stand creatief aan, hebben iets om uit te delen, en dat geeft al een charmante dynamiek waardoor je mensen ook op een andere manier kunt aanspreken.

We laten de markt samenvallen met het **eerste kennismakende oudercontact**. Dit is dus een oudercontact zónder rapporten of cijfers, wat een belangrijk signaal is: 'Wij willen u als ouder ook graag op school zien los van resultaatbesprekingen'.

In beide scholen betrekken we de **leerlingen** bij de organisatie: hetzij door hapjes klaar te maken en foto's te nemen, hetzij om voor het onthaal en de vertaling in te staan.

Impact:

- Ouders knopen makkelijker gesprekjes aan dan op een klassieke infoavond.
- We merken dat ouders vlot extra vragen stellen.
- Leerlingen die betrokken worden bij de organisatie moedigen hun ouders aan om te komen.
- De scholen beschouwen de infomarkt nu als een standaardactiviteit: het is verankerd in de schoolwerking, geïnitieerd door de brugfiguur, overgenomen door het schoolteam.

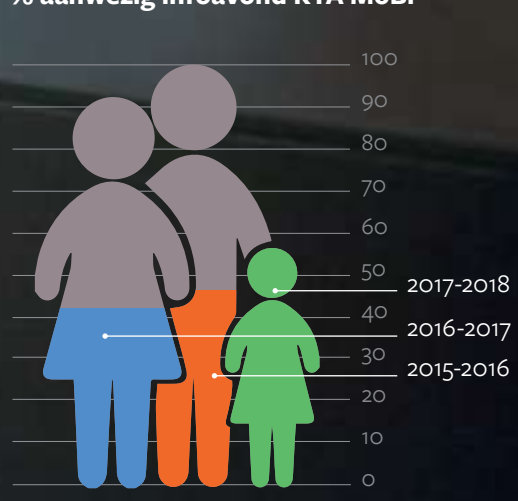

Aanwezigheid ouders: wordt geregistreerd per leerling. Indien beide ouders aanwezig zijn, wordt dit als één aanwezigheid geteld.

INFOAVOND MET INFO- EN DOESESSIES

Wat: De info-avond voor ouders van nieuwe leerlingen in KTA MoBi krijgt een informeel karakter door diverse sessies aan te bieden, waarin zowel aandacht is voor informatie als voor een kennismaking met de praktijkvakken.

Uitwerking: De infoavond vindt in de **eerste week van september** plaats. Zowel ouders als leerlingen worden uitgenodigd. De leerlingen van het tweede jaar ontvangen de ouders en begeleiden ze naar de zaal. De directeur start met een kwartiertje uitleg, waarna we een filmpje tonen waarin leerlingen van het eerste jaar tijdens een schooldag gevolgd worden. Zo verzekeren we een luchtige en afwisselende start.

Daarna kunnen de ouders samen met hun zoon/dochter kiezen hoe ze de avond verder willen invullen, welke **info- of doesessies** ze willen volgen. Werken met smartschool, de studietoelage invullen, wie is de leerlingenbegeleiding en wat doen zij, wat bij financiële obstakels, wat zijn de leefregels … zijn voorbeelden van infosessies. Tijdens de doesessies maken de leerlingen hun ouders wegwijs in de praktijklokalen. In de metaalafdeling maken ouders samen met hun kind een sleutelhanger, in de elektriciteitsafdeling leggen ze een circuit en in de schilderafdeling wordt er samen geschilderd, dit alles onder begeleiding van de respectievelijke vakleerkrachten.

De infoavond wordt afgesloten met een drankje en de mogelijkheid tot informeel contact met leerkrachten en andere ouders.

Impact:

- Er is meer contact tussen ouders en leerkrachten en ouders onderling dan op een klassieke infoavond.
- De info is meer op maat en blijft beter hangen.
- Ouders zijn positief over de invulling van de avond waardoor de drempel voor een volgende schoolactiviteit verlaagd is.
- De leerkrachten ervaren de sessies als een aangename manier om ouders te leren kennen en hen ook informeel aan te spreken.
- Leerkrachten zijn vragende partij om de volgende infoavond hun klas of afdeling ook in beeld te brengen op die manier.
- Leerlingen zijn trots dat ze een actieve rol krijgen.

OPENKLASDAG

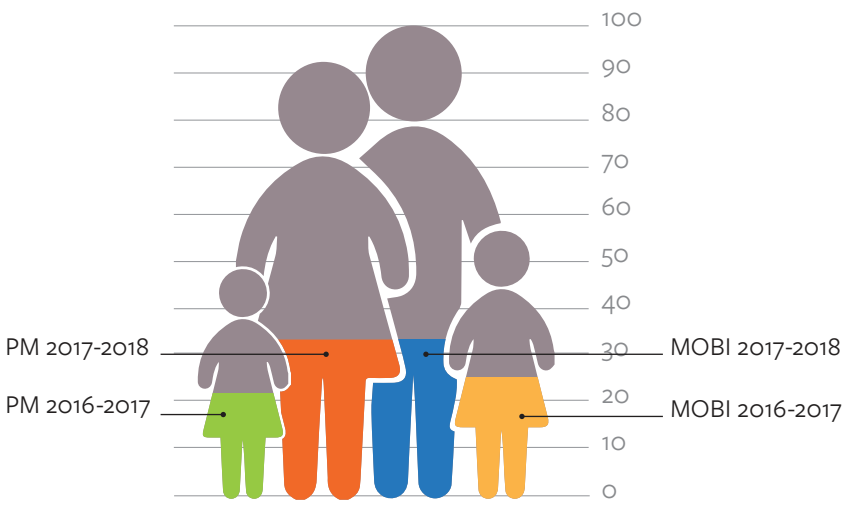
Wat: Ouders van de leerlingen van de eerste graad van de PM en het KTA MoBi komen activiteiten en lessen volgen.

Uitwerking: Op een donderdag in de maand oktober mogen de ouders op school langskomen om samen met hun zoon/dochter allerlei **activiteiten en lessen** te volgen. In de ene school volgen ze bijvoorbeeld een lesje over 'leren leren', spelen ze Bingo 'en français' en maken ze een sleutelhanger. In de andere school volgen ze een les haartooi, spelen ze een quiz met aardrijkskundige vragen en bakken ze pannenkoeken.

Impact:

- De ouders ervaren hoe de schoolsfeer is en hoe de lessen worden aangepakt. Dit heeft een positief effect op het beeld dat ouders van de school hebben.
- Er is contact tussen de ouders onderling.
- Ouders praten met hun kind(eren) over het verloop van de lessen en andere schoolse zaken.
- Ouders en leerkrachten leren elkaar kennen in een ongedwongen sfeer.
- De leerlingen zijn trots om hun school/klas aan hun ouders te tonen.
- Leerkrachten ervaren de meerwaarde van 'ouders in de klas'.
- Het initiatief is verankerd in de schoolwerking.

% aanwezig open klasdagen PM en MOBI 1e middelbaar

CREATIEVE VAKVOORSTELLING OP DE INFORMATIEMARKT

Wat: Leerkrachten van KTA-GITO Groenkouter stellen aan nieuwe ouders op een bevattelijke en creatieve manier hun eigen vak voor.

Uitwerking: De leerkrachten stellen hun vak voor op een **creatieve, bevattelijke manier**: woordspelletjes bij Nederlands, drankjes maken met twee lagen voor natuurwetenschappen, een elektronische bibberproef, Jenga voor de les techniek, slangencompetitie voor wiskunde, … Door de activiteit onmiddellijk na school in te richten, animatie te voorzien voor kleine kinderen en te werken met een vrije in- en uitloop, kunnen ouders komen wanneer het hen past.

Impact:

- Er heerst een informele sfeer.
- Het contact tussen ouders en leerkrachten verloopt vlot.
- De ouders krijgen een beeld van de vakinhoud.
- Het schoolteam is tevreden met de grotere opkomst en wil deze formule verankeren in de werking.

OUDERCONTACTEN: WARM AANBEVOLEN

Wat: Door te zorgen voor duidelijkheid, een aangenaam onthaal en een persoonlijke benadering maken we het oudercontact aantrekkelijk en toegankelijk.

Uitwerking: We vinden volgende drie aspecten belangrijk.

Zorgen voor duidelijkheid

De data voor de oudercontacten liggen op voorhand vast en die maken we tijdens de huisbezoeken in augustus bekend via het 'frigoblaadje'. We vertellen dan aan de ouders dat het schoolteam er alles zal aan doen om hun zoon/dochter zo goed mogelijk te begeleiden en durven dan ook wel deze wederdienst vragen.

De leerlingenbegeleiding belt ouders enkele dagen voor het oudercontact op met de vriendelijke mededeling dat ze op het oudercontact verwacht worden. We sturen herinnering-sms'jes de avond ervoor.
De dag zelf schakelen we tolken in.

Zorgen voor een aangenaam onthaal

We willen ouders een 'welkom'-gevoel geven. We voorzien mensen om de ouders wegwijs te maken, te begeleiden in 'het doolhof' van de school. Na het oudercontact bieden we hen iets te drinken aan in de babbelbar en vragen we hen hoe het oudercontact verlopen is, informeren we naar de resultaten, wensen we hen een goede vakantie toe, …

Ouders persoonlijk benaderen

In de PM krijgt elke ouder - naast de uitnodiging van het oudercontact - een brief met de namen van de vakleerkrachten die hen wensen te spreken.
Als een ouder niet langskomt, belt de klasleerkracht de ouders om een nieuwe afspraak te maken.
Ouders die tijdens de oudercontacten van het eerste trimester niet gekomen zijn, worden opnieuw telefonisch uitgenodigd.

Impact:

- Ouders die op een oudercontact aanwezig zijn, herkennen de brugfiguur van tijdens de huisbezoeken in augustus. Ze hebben meteen een aanspreekpunt.
- Ouders kunnen in dialoog gaan wanneer een voorafgepland moment niet past.

% aanwezig oudercontacten PM Kerst

4 - Drempels door de ogen van ouders en leerlingen

Een brugfiguur wil zicht krijgen op de drempels die leerlingen en hun ouders naar de school toe ervaren, er gehoor en erkenning aan geven. Vervolgens bekijkt een brugfiguur op welke manier drempels kunnen verlaagd of weggewerkt worden, in samenwerking met het gezin maar ook met de school. In de context van een secundaire school is dit werk extra uitdagend, omdat er per definitie meer drempels zijn dan bij een lagere school: het leerkrachtenteam is groter, vaak is er meer (geografische) afstand tussen gezinnen en de school, het dagelijks contact tussen ouders en school is minder groot, en leerlingen in het secundair onderwijs kijken anders naar het contact tussen ouders en de school dan jongere kinderen[1].

Tijdens het onderzoek vroegen we aan leerlingen en ouders welke drempels ze ervaren op het gebied van ouderbetrokkenheid op school. Welke drempels zien leerlingen tussen hun ouders en de school? Hoe zien hun ouders dit? En hoe zien beide actoren de rol van de brugfiguur? We bespreken de getuigenissen van leerlingen en ouders aan de hand van de zogenaamde '8 B's'. Binnen het welzijnswerk spreekt men vaak over toegankelijkheid in termen van deze B's. Bereikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid, bruikbaarheid en begrijpbaarheid zijn de drempels die het vaakst besproken worden. In de praktijk worden er aan deze vijf B's[2] vaak nog twee extra B's toegevoegd: betrouwbaarheid en bekendheid. In een eerdere publicatie van Stad Gent[3] over de samenwerking tussen ouders en scholen in het secundair onderwijs sluit 'begrip' het lijstje af als laatste 'B'. Hieronder bespreken we de acht B's afzonderlijk. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat leerlingen en ouders niet specifiek bevraagd werden over hoe ze de acht B's als afzonderlijke drempels ervaren. Wel hebben we de inbreng van leerlingen en ouders vanuit klasgesprekken, interviews en focusgroepen achteraf binnen deze structuur geordend.

Bij elk van de acht B's vermelden we wat leerlingen en ouders als voornaamste drempels en hefbomen benoemen, hoe ze de rol van de brugfiguur zien en wat hun suggesties zijn om samen over de drempel te geraken.

BEREIKBAARHEID

Is het schoolgebouw bereikbaar? Kunnen ouders zelf een afspraak maken (bijv. voor een oudercontact)? Is er een aanspreekpunt voor ouders?

Bereikbaarheid door de ogen van ouders en leerlingen

Bereikbaarheid verwijst zowel naar de geografische afstand tot de school, als naar de mogelijkheid om contact op te nemen bijv. met een onthaalmedewerker of een leerkracht.

Secundaire scholen trekken niet alleen leerlingen uit de buurt aan, maar ook leerlingen die verder weg of in andere dorpen of steden wonen. De **geografische afstand** tussen school en thuis is niet voor alle, maar toch op z'n minst voor een deel van de leerlingen vrij groot. In gesprekken met ouders komt de afstand tot de school naar voor als een drempel voor ouders om aanwezig te zijn op school, bijvoorbeeld voor een oudercontact of openklasdag:

- "Dat is allemaal tof, maar we moeten wel van ver komen." (OUDER)

- "Een drempel voor mij is dat de school te ver is." (OUDER)

Ook de mogelijkheid om zelf als ouder **contact op te nemen met de school** is niet voor alle ouders evident. Een leerling getuigt hoe het voor zijn moeder niet makkelijk is om een nieuwe afspraak te maken voor een oudercontact, na afwezigheid op het oorspronkelijk ingeplande moment:

- "Als mijn mama geen tijd heeft, dan belt zij naar de school om te vragen om te komen op een andere dag. Als ouders niet kunnen komen, moeten ze bellen voor een ander moment. Dat staat niet op de brief, maar mijn moeder doet dat wel. Het zou beter zijn als dat op de brief staat dat ze kunnen bellen voor een nieuwe afspraak." (LEERLING)

Scholen verschillen in hoe ze de communicatie met ouders organiseren, bijvoorbeeld rond het oudercontact. In sommige scholen neemt de leerkracht of de brugfiguur zelf contact op met ouders die niet aanwezig waren op een oudercontact, andere scholen leggen het initiatief om een nieuwe afspraak vast te leggen bij de ouders. Een leerling geeft aan dat hij het eigenlijk logisch vindt dat een school zelf nagaat waarom ouders niet aanwezig zijn bij een oudercontact:

- "Misschien is er iets ergs gebeurd, dan kan de school wel bellen, wanneer kunnen jullie wel komen? Een nieuwe afspraak maken. Dat is toch menselijk?" (LEERLING)

Uit de gesprekken met leerlingen en ouders komt **duidelijkheid** naar voor als een drempelverlagend element in de communicatie tussen ouders en school. Het is voor ouders belangrijk dat ze weten wie ze kunnen aanspreken en op welk moment. In de context van een oudercontact kan een heldere procedure bijvoorbeeld helpen om de school voor ouders bereikbaarder te maken. Ouders benoemen dat het voor hen niet altijd duidelijk is wie ze waar en wanneer kunnen bereiken en dat het helpt om hier een duidelijk overzicht van te krijgen:

- "Een papiertje meegeven met mijn kind waar alle belangrijke zaken en nummers op staan. Zodat als er problemen zijn, ik contact op kan nemen en zo zaken kan bespreken." (OUDER)

We leren ook dat informele **activiteiten voor ouders**, zoals een ontbijt op school, bijdragen aan de bereikbaarheid van de school. Verschillende leerlingen wijzen erop dat hun ouders zo de leerkrachten al wat beter leren kennen en dat dit het makkelijker maakt om de leerkrachten nadien aan te spreken:

- "Tijdens het ontbijt kan mijn mama de klastitularis al een beetje leren kennen nog voor dat ze naar het oudercontact komt." (LEERLING)

Wat leren de gesprekken met leerlingen en ouders ons eigenlijk over de **bereikbaarheid van brugfiguren**? Weten ouders en leerlingen hoe ze contact kunnen opnemen en of ze zelf contact mogen opnemen met de brugfiguur? In de huidige praktijk van de brugfigurenwerking is het gangbaar dat de brugfiguur contact met een gezin opneemt. Blijkbaar is het niet voor alle ouders en leerlingen even duidelijk dat ze ook zelf contact kunnen opnemen met de brugfiguur en hoe ze dit kunnen doen. Door de huidige manier van werken, hoe begrijpelijk ook in termen van keuzes om het werk haalbaar en zo zinvol mogelijk te houden, beknot je de bereikbaarheid van de brugfiguur voor leerlingen en ouders die niet in een traject zitten. De onduidelijkheid rond die bereikbaarheid kan bij leerlingen tot bijgedachten leiden over waarom een brugfiguur niet bij alle leerlingen thuis langsgaat:

- "Omdat die nog nooit bij ons thuis gekomen is. Naar sommige mensen komt die wel, maar naar ons niet. Ik denk soms dat die niet wil komen bij ons. Ik zou dat wel leuk vinden als die komt omdat die vertelt over school voor mijn mama." (LEERLING)

Samen over de drempel bereikbaarheid

Leerlingen en ouders hechten een duidelijke meerwaarde aan de **aanwezigheid van de brugfiguur als een toegankelijk aanspreekpunt**. De brugfiguur is iemand die gekend en aanwezig is, en met wie leerlingen en ouders een vertrouwensrelatie hebben opgebouwd (zie ook verder bij de drempels 'betrouwbaarheid' en 'bekendheid'). Dat maakt het voor hen makkelijker om vragen en zorgen te delen en op die manier contact te leggen met de school:

- "Ik zou de brugfiguur missen want ik zou niet weten met wie ik nu contact moet opnemen, ik zou het niet weten en het moeilijker vinden." (OUDER)
- "Als dat zou wegvallen, zou ik mijn plan een beetje moeten trekken. De stap zou moeilijker zijn om hulp te zoeken." (OUDER)
- "Ik vond het eerste bezoek in augustus van de brugfiguur een grote meerwaarde. Dit zorgde ervoor dat ik en mijn dochter op 1 september direct al een bekend gezicht hadden" (OUDER)

Zoals hierboven opgemerkt, is voor sommige ouders de geografische afstand tot de school een belemmering om contact te leggen. Het **huisbezoek** wordt herhaaldelijk benoemd als een manier om deze drempel aan te pakken. Dankzij het huisbezoek hoeft de ouder de afstand naar de school immers niet te overbruggen, en kan die tegelijk op de hoogte zijn van het aanbod van de school.

Het **verduidelijken van de brugfigurenwerking** naar alle ouders toe zou ook drempelverlagend kunnen zijn. We kunnen uit de gesprekken afleiden dat de brugfigurenwerking niet bij alle ouders gekend is, en dat de procedure (bijv. wie neemt contact op, hoe verloopt een traject?) zowel voor leerlingen als voor ouders niet altijd helder is. Een verduidelijking kan ervoor zorgen dat ouders en leerlingen die denken in aanmerking te komen voor een traject het contact makkelijker zelf kunnen initiëren. Bovendien wordt het zo duidelijker voor gezinnen waarom de brugfiguur bij sommige gezinnen wel en andere niet aan huis komt.

BESCHIKBAARHEID

Zijn er voldoende opties voor ouders om met de school contact op te nemen? Zit er variatie in de tijdstippen waarop de contactmomenten georganiseerd worden? Worden er verschillende communicatiekanalen gebruikt?

Beschikbaarheid door de ogen van ouders en leerlingen

Stel je een secundaire school voor die een centrale ligging heeft en goed bereikbaar is via het openbaar vervoer. Het is voor ouders duidelijk met wie ze contact kunnen opnemen, het onthaal of leerkrachtenteam is goed bereikbaar via een centraal telefoonnummer. Maar ook in dit 'ideaaltypische' geval is het denkbaar dat een school niet toegankelijk is voor sommige ouders, bijvoorbeeld omdat de contactpersonen enkel bereikbaar zijn tijdens de schooluren, terwijl de ouders aan het werk zijn. Soms zijn de leerkrachten enkel bereikbaar via smartschool, terwijl de ouders geen gsm hebben met een internetverbinding, of niet weten hoe ze met smartschool moeten werken. Of de oudercontacten zijn heel goed geregeld maar vinden enkel plaats op twee weekavonden, terwijl sommige ouders werken of zich richten op de zorg voor hun kinderen en huishouden. Deze drempels betreffen de beschikbaarheid van een school.

Verschillende leerlingen wijzen op het belang van infomomenten voor hun ouders, om zo de communicatiekanalen en –procedures op school te leren kennen:

- "Ik vind de infomarkt wel belangrijk want dan kan je weten wat er te doen is op school en welke richting je kan kiezen en als je wat vergeet in je agenda te schrijven, dan kan je kijken op Smartschool. Dat kom je te weten op de infomarkt." (LEERLING)

Terzelfdertijd wordt ook wel de nood aan persoonlijke contacten met de school benoemd, naast de informatie die schriftelijk of via digitale weg wordt bezorgd:

- "Een blad zegt veel maar niet alles, uitleg van de juf is voor mij persoonlijker." (OUDER)

Uit de gesprekken met ouders en met leerlingen komt **tijd** naar voren als een factor die de beschikbaarheid van de school voor hun ouders belemmert. We spreken hier telkens over ouders als 'ouders', maar uiteraard zijn zij eigenlijk 'gewoon mensen' die verschillende rollen moeten combineren: de rol van werknemer, ouder, partner, zorgdrager voor familie, … Soms zit er spanning op de combinatie van die verschillende rollen, bijvoorbeeld wanneer een ouder graag naar het ouderontbijt op school wil komen, maar tegelijkertijd verwacht wordt op het werk; of als een ouder het oudercontact heel graag wil bijwonen, maar de jongere kinderen uit het gezin niet alleen kan laten, of het niet ziet zitten hen 's avonds mee te nemen. Door de combinatie van verschillende rollen kunnen ouders ook minder energie hebben om in schoolactiviteiten te investeren. De citaten hieronder illustreren de drempel tijd in de woorden van een ouder en een leerling:

- "Allerlei activiteiten voor ouders zijn goed, maar ik zal zeker niet kunnen komen door de drukte" (OUDER)

- "Mijn moeder werkt 8 uur per dag. Mijn vader werkt van 's nachts tot 's avonds. Als ze thuis komen zijn ze moe en kunnen ze niet komen. Naar het oudercontact komen ze wel, maar niet naar sommige feesten." (LEERLING)

Ouders die zorg dragen voor meerdere kinderen, hebben vaak minder keuzevrijheid doordat ze met meerdere verwachtingen tegelijkertijd geconfronteerd worden:

- "Als het oudercontact is, is het altijd op hetzelfde moment als mijn grote zus oudercontact heeft en dan komt mijn papa naar hier en mijn mama gaat naar mijn zus." (LEERLING)

- "Mijn vader werkt met zijn eigen bedrijf dus kan hij moeilijker komen. En we zijn met 10 of 11 thuis dus. Die moet eerst nog werken, dan nog naar de oudercontacten gaan van al die andere kinderen. Meestal zijn de oudercontacten dezelfde uren. Er zijn er te veel. De volgende keer gaat hij dan daar waar hij de vorige keer niet is kunnen gaan." (LEERLING)

Samen over de drempel beschikbaarheid

In de gesprekken met ouders en leerlingen wordt dit niet vaak rechtstreeks benoemd, maar opnieuw zijn **huisbezoeken** een manier om het contact met ouders zo te organiseren dat dit in hun eigen tijd kan, aangepast aan hun situatie. Er zijn leerlingen die het idee voorleggen om het oudercontact standaard thuis te laten doorgaan, in plaats van op school. Anderen doen suggesties om de beschikbaarheid van hun eigen ouders te vergroten om er voor te zorgen dat ze vrij zijn om naar het oudercontact te gaan. Zo vindt een leerling dat de **werkgevers** moeten verplicht worden om ouders vrij te geven om oudercontacten bij te wonen:

- "Bijvoorbeeld als ze voor het rapport moeten komen, dat is belangrijk. Dan moeten ze kunnen zeggen op het werk, ik moet naar de school." (LEERLING)

Over de verschillende **communicatiekanalen** die de scholen gebruiken zijn ouders doorgaans tevreden. Wel merken we op dat ook hier de rol van de brugfiguur zeer belangrijk is: de brugfiguur als laagdrempelig aanspreekpunt zorgt ervoor

dat de informatie vanuit de school tot bij de ouders geraakt en andersom. We merken ook dat ouders het een hulp vinden als de 'communicatieprocedures' duidelijk zijn (bijv. wie initieert de contacten, wie mogen we contacteren?) en dat ze het waarderen als er helderheid is over wie er wanneer beschikbaar is. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de beschikbaarheid van tolken tijdens het oudercontact:

••• "Een papier met een overzicht wanneer welke tolk beschikbaar is." (OUDER)

Die gezinnen die in een traject zitten met een brugfiguur, zijn hierover zeer positief en getuigen over de beschikbaarheid die ze ervaren.

••• "Ik vond dat je direct wel het gevoel had dat er iemand was, je kunt met die persoon contact opnemen." (OUDER)

Het samen zoeken met ouders naar een geschikt moment om drempels te overbruggen in termen van beschikbaarheid is ten slotte een belangrijke strategie. Zo geeft een ouder aan dat een ontbijt op school een goed idee is, omdat de avonden nogal druk zijn. Uiteraard is dit slechts één voorbeeld van een oplossing die aansluit bij de wensen van een ouder, en sluit dit niet noodzakelijk aan bij de planning van alle gezinnen. Het voorbeeld illustreert wel de nood om samen met ouders te zoeken naar drempels in de timing van activiteiten, en dit in functie van het creëren van een divers aanbod waaruit alle gezinnen een selectie kunnen maken naar eigen voorkeur en mogelijkheden.

BEKENDHEID

Is de brugfiguur en de brugfigurenwerking gekend? Is het activiteitenaanbod overzichtelijk en gemakkelijk te raadplegen? Zijn de ouders vertrouwd met de activiteiten of zit er een element van herkenning in?

Bekendheid door de ogen van ouders en leerlingen

Uit de gesprekken blijkt dat bijna alle bevraagde leerlingen de brugfiguur kennen en min of meer weten wat die doet op school. Evenwel blijkt dat sommige ouders niet weten dat er een brugfiguur is of deze niet in persoon kennen.

••• "Mijn mama weet niet dat er iemand is op school die dat doet." (LEERLING)

In de gesprekken met de leerlingen kwam duidelijk naar voor hoezeer ze het activiteitenaanbod waar de brugfiguur bij betrokken is, kennen. Af en toe herinnerden ze zich de activiteit op zich niet direct, maar met behulp van foto's haalden leerlingen hun herinneringen boven. De ouders die werden geïnterviewd waren meestal op de hoogte van de activiteiten die de school organiseert, terwijl de ouders die deelnamen aan de focusgroep vaker aangaven hiervan niet op de hoogte te zijn. Alle ouders die werden geïnterviewd doorliepen reeds een traject met de brugfiguur (bijvoorbeeld een huisbezoek of gesprek op de infodag), terwijl dit niet zo is bij de ouders uit de focusgroep. Dit verschillend traject is dan ook een logische verklaring voor het geobserveerde verschil in de bekendheid van het activiteitenaanbod geïnitieerd door de brugfiguur.

Samen over de drempel bekendheid

In veel van de gesprekken vermelden ouders en leerlingen dat het contact met de school makkelijker wordt naarmate het aanbod vertrouwder wordt. Inzetten op **herhaling** als een belangrijk element komt terug in volgend citaat:

- "Meerdere keren per jaar dit organiseren. Zodat de ouders dit ook gaan leuk vinden, van ja het is weer openklasdag." (LEERLING)

Anderzijds benoemt een leerling ook expliciet de nood aan variatie in activiteiten. Dit hoeft niet per se in spanning te staan met de herkenbaarheid van het aanbod, maar illustreert het belang van samen met ouders en leerlingen na te denken over mogelijkheden die aansluiten bij hun interesses:

- "Misschien veel meer verschillende activiteiten organiseren. Iets anders, niet elk jaar hetzelfde. Bv. dit jaar kerstontbijt en volgend jaar kerstfeest. Als ze elk jaar hetzelfde krijgen is dat misschien saai voor de kinderen. Ik vind dat belangrijk voor de kinderen." (LEERLING)

Het aansluiten bij de interesses van ouders en leerlingen zorgt ook voor **herkenbaarheid.** Wanneer activiteiten aansluiten bij de eigen leefwereld, worden ze toegankelijker voor ouders en leerlingen. Dit kan zowel de primaire toegankelijkheid verhogen (komen ze naar de activiteiten?), als de secundaire toegankelijkheid (vonden ze het leuk; zouden ze opnieuw komen?)[4,5]:

- "Mijn papa is naar de openklasdag gekomen, want hij is ook kapper geweest en hij vindt haartooi leuk". (LEERLING)

Er wordt meerdere keren verwezen naar de rol van **persoonlijk contact** met 'iemand van de school' om te helpen het aanbod overzichtelijker en bekend te maken. Ouders bij wie de brugfiguur al eens op huisbezoek kwam, of ouders die al eens deel hebben genomen aan een activiteit in het verleden, nemen ook een volgende keer gemakkelijker deel aan activiteiten:

- "De brugfiguur kwam bij mij thuis om te praten. Ik ben dan terug naar school gegaan om te kijken of het beter ging. Dit heeft ervoor gezorgd dat ik het makkelijker kon vinden."(OUDER)
- "Je kan eerst met enkele ouders en leerkrachten kennismaken en dan als iedereen elkaar kent, kan je ook naar grote activiteiten komen."(OUDER)

In het kader van het oudercontact kan de leerkracht een belangrijke rol opnemen via een **persoonlijke uitnodiging**. Ook de brugfiguur zet zoveel als mogelijk in op persoonlijke uitnodiging. Leerlingen benadrukken daarnaast dat het helpt als de leerkrachten en brugfiguur op een positieve manier communiceren over hun kind:

- "Eens mee praten of iets doen dat die dichter komen bv. van je zoon doet het goed. Als het echt zo is dan gaat die band beter worden." (LEERLING)

Uit de gesprekken komt ook naar voor dat de gelegenheid voor ouders om **samen met het kind** iets te beleven, zal leiden tot meer bekendheid en veiligheid en tot bereidheid bij ouders om zich tot activiteiten op school te engageren:

- "Het is wel belangrijk dat ik en mijn ouders samenwerken op de opendeurdag. Niet zoals vorig jaar: ik was bezig aan het optreden en mijn ouders waren ergens anders aan het werken. Ze vonden dit niet fijn en zijn naar huis gegaan." (LEERLING)
- "Mijn ouders voelen zich welkom door de oudercontacten. Deze zaterdag door het eetfestijn waar wij naar komen en de eerste schooldag dat we hier gegeten hebben en zo." (LEERLING)

Het wordt nog sterker wanneer activiteiten ter bevordering van relatie gezin-school mee door leerlingen worden georganiseerd. De input en aldus **participatie van leerlingen** sorteert niet alleen een effect op het welbevinden van de leerlingen op school, maar kan ook een katalysator zijn voor de betrokkenheid van de ouder. Op de school waar de leerlingenraad de babbelbar mee organiseerde, getuigden sommige leerlingen van een grote betrokkenheid in de relatie gezin-school.

··· "Dat was een goed idee van de leerlingenraad om mama of papa een taart te laten bakken. Dat dat wel een keer leuk zou zijn. En de tweede keer hebben we dat opnieuw gedaan met andere dingen en alles. En toen hebben we gevraagd aan alle leerlingen 'wil je dat nog een keer doen' en iedereen zei 'ja ja, zeker, zeker', dus we hebben dat opnieuw gedaan." (LEERLING)

··· "Mijn ouders hebben gezegd dat het leuk was, dat het mooi gedaan was. Wij hadden de versiering gemaakt. Ze zijn ook geweest naar de babbelbar, na het oudercontact. Ik heb ook zelf gezegd aan mijn ouders dat ik iets gemaakt had. Ik was zelf enthousiast." (LEERLING)

Het laatste citaat toont hoe de betrokkenheid van leerlingen in schoolbrede acties automatisch effect heeft op de betrokkenheid van ouders. Leerlingen vatten de zaken die belangrijk zijn in het toegankelijker maken van schoolbrede acties rond ouderbetrokkenheid als volgt samen: activiteiten moeten aansluiten bij onze **interesses** en die van onze ouders, activiteiten moeten **regelmatig** georganiseerd worden, activiteiten mogen **niet verplicht** worden, de **ruimte** waar de activiteiten doorgaat dient **gezellig** te zijn, activiteiten dienen in eerste instantie **kleinschalig** te zijn, en tijdens de activiteiten willen we vooral **doen** in plaats van te praten.

BETAALBAARHEID

Welke kosten zijn er verbonden aan de activiteiten die georganiseerd worden voor ouders? Is het duidelijk voor ouders wat het kostenplaatje is van ouderactiviteiten?

Betaalbaarheid door de ogen van ouders en leerlingen

De meeste activiteiten voor ouders zijn gratis. Toch kunnen er aan activiteiten indirecte kosten verbonden zijn, zoals vervoer naar en van de activiteit, of het betalen van een oppas om voor jongere kinderen thuis te zorgen.

Voor gezinnen die het financieel moeilijk hebben is het betalen van een trein- of busticket om het oudercontact of een andere activiteit bij te wonen soms niet evident.

··· "Mijn mama komt niet naar school want zij kan de trein niet betalen." (LEERLING)

In de gesprekken verwijzen ouders niet naar andere kosten die voor hen een drempel zijn om deel te nemen aan een activiteit.

Samen over de drempel betaalbaarheid?

Er komen geen rechtstreekse suggesties naar voor uit de gesprekken met de ouders en leerlingen met betrekking tot de betaalbaarheid van het aanbod. Wel verwijzen sommige leerlingen naar de indirecte kosten van activiteiten. Vanuit een zeer ruimte interpretatie van het begrip 'betaalbaarheid' zouden we scholen en leerkrachten wel kunnen aanmoedigen om stil te staan bij de kost van een activiteit zoals het oudercontact. Dat wijst dan op de mogelijke vervoerskosten, maar ook op de kost in termen van tijd en energie. Voor ouders die het zwaar hebben op het vlak van gezondheid, financiën, persoonlijke relaties, kan een oudercontact aanvoelen als een investering.

Daarnaast kunnen we veronderstellen dat het hier opnieuw belangrijk is om **duidelijk** te zijn over de kost, bijvoorbeeld dat ouders die komen koken op school weten dat ze geen eigen ingrediënten moeten meebrengen. Op die manieren vermijd je dat ouders een activiteit niet bijwonen vanuit een foute veronderstelling over de kostprijs.

BRUIKBAARHEID

Zijn de activiteiten zinvol voor alle ouders? Sluiten ze aan bij wat ouders nodig hebben?

Bruikbaarheid door de ogen van ouders en leerlingen

Het is voor scholen niet evident om hun aanbod zo te organiseren dat het toegankelijk is voor alle ouders. Een schoolfeest zonder halal of vegetarisch aanbod, oudercontacten die enkel overdag plaatsvinden, of een kookactiviteit voor ouders … in de meeste gevallen zal je niet alle ouders bereiken. Een school kan ervoor kiezen om zijn aanbod te diversifiëren en op die manier meer ouders te bereiken. Hieronder bespreken we in hoeverre leerlingen en ouders het concrete activiteitenaanbod van hun school als zinvol ervaren.

Tijdens de klasgesprekken merken we dat leerlingen het 'goed' en 'belangrijk' vinden dat de school activiteiten organiseert voor ouders. Het oudercontact vinden ze bij uitstek een zinvol moment waar hun ouders zouden moeten kunnen aanwezig zijn. Ook de ouders wijzen heel expliciet op het belang van het oudercontact.

- "Omdat je weet wat je kind doet. Hoe ze het doet, hoe ze evolueert. Ik vind dat belangrijk dat ik dat als ouder weet." (OUDER)

- "Dat is belangrijk dat ze mijn punten weten, mijn gedrag, hoe ik mij gedraag op school, ben ik goed of niet goed" (LEERLING)

Ouders en leerlingen vinden het oudercontact dus een zinvol moment en vaak lijken de drempels zich meer in de organisatie van het moment te zitten dan in de 'bruikbaarheid' van het oudercontact.

Een leerling waardeert het dat het oudercontact gekoppeld wordt aan een babbelbar, waar er ruimte is voor informele ontmoeting met anderen of voor een gezinsmoment:

- "Het is een goed idee om het oudercontact en de babbelbar samen te doen. Want als ik goede punten heb zijn mijn ouders blij, we eten daar voor blijdschap." (LEERLING)

Leerlingen en ouders vermelden dat zij de ouderactiviteiten ook gewoon leuk of gezellig vinden, of dat het hen een veilig gevoel geeft. Naast het verhogen van ouderbetrokkenheid lijken deze activiteiten dus ook nog andere functies te hebben, zoals bijvoorbeeld sociale veiligheid creëren, ouder en kind samen leuke dingen laten doen en dichter bij elkaar brengen:

- "Ik vind het leuk dat mijn ouders erbij zijn op het ontbijt want dan voel ik me niet alleen, dan heb ik iemand bij me." (LEERLING)

- "Het ontbijt is leuk omdat je kennis maakt met de schoolomgeving én je kind de eerste dag naar het middelbaar nog niet alleen moet gaan" (OUDER)

- "Als mijn mama meekomt naar de openklasdag vind ik het superleuk omdat het is gewoon je mama, je kan daar pannenkoeken mee bakken, dat is superleuk." (LEERLING)

- "De openklasdag was superleuk, ik heb samen met hem pannenkoeken gebakken. We hebben toen een leuke mama-zoon dag gehad." (OUDER)

Toch zien we dat er schijnbaar 'kleine dingen' zijn die ouders ervan kunnen weerhouden om een activiteit bij te wonen.

- "Soms is er babbelbar of eetavond. Er is dan geen halalvlees. Dan komen mijn moeder en vader niet. Mocht het halalvlees zijn dan zouden ze wel komen. Anders kunnen we daar niets doen, gewoon kijken." (LEERLING)

Samenvattend zien we dat de activiteiten die de scholen organiseren doorgaans als zinvol gezien worden en tegelijkertijd zien we dat de 'zin' die ouders en leerlingen aan deze activiteiten geven, breder gaat dan de betrokkenheid bij de school. Ouders en leerlingen verwijzen naar de rol van deze momenten in het dichter bij elkaar komen of samen een leuk moment beleven. Leerlingen vertellen hoe belangrijk ze het vinden dat hun ouders deelgenoot gemaakt worden van het 'schoolse' stuk van hun leven, en ouders geven aan hoe belangrijk ze het vinden om hier deelgenoot van te zijn:

- "Mochten mijn ouders eens komen naar de openklasdag naar techniek bv. dan zou ik ook iets kunnen leren aan mijn ouders." (LEERLING)

- "En dat het leuk is hun zoon zo een keer te zien. Dat ze blij zijn dat ze eens naast hun zitten in de les." (LEERLING)

- "School is iets wat onze dochter beleeft zonder ons. De openklasdag is een inkijk in deze wereld." (OUDER)

Samen over de drempel bruikbaarheid

Een bruikbaar aanbod in activiteiten voor ouders op school komt tegemoet aan wat voor ouders en leerlingen haalbaar en zinvol is. Ouders zullen bijvoorbeeld niet betalen voor een barbecue waar er enkel vlees wordt geserveerd als ze zelf vegetarisch eten. Een eetfestijn tijdens de ramadan zal dan weer voor andere ouders moeilijk liggen. Zoals hierboven aangegeven, zijn gezelligheid en samenzijn voor leerlingen erg belangrijk: de leerlingen willen hun ouders graag deelgenoot maken van hun wereld, bijv. laten zien wat ze kunnen. Tegelijkertijd zijn ouders benieuwd naar de plaats waar hun kinderen veel tijd doorbrengen. Ruimte geven aan activiteiten waar plaats is voor informeel contact en samenzijn op een positieve manier wordt dus sterk gewaardeerd. Aan de andere kant geven leerlingen ook wel aan dat er niet overal en altijd een informeel element hoeft te zijn. Sommige

leerlingen en ouders waarderen een extra aanbod tijdens het oudercontact. Anderen vinden het misschien zelfs verwarrend dat er tijdens het oudercontact ook een ander aanbod voorzien wordt: het doel is toch om het met de leerkrachten te hebben over hun kind op school?

- ONDERZOEKER: "Wat vind je van dat idee?"
  [WACHT- OF PRAATTAFELS TIJDENS HET OUDERCONTACT]

- LEERLING: "(verrast) Je hebt een afspraak om 3u, en je komt om 3u"

Een suggestie die leerlingen geven om de bruikbaarheid van het oudercontact te verhogen voor sommige ouders, is toelaten dat er een ander gezins- of familielid het oudercontact mag bijwonen. Leerlingen willen graag dat er iemand aanwezig is. Als hun ouders omwille van hun werk of persoonlijke situatie niet aanwezig kunnen zijn, zou het mogelijk moeten zijn dat er iemand anders meekomt:

- "Of met je grootouders komen, dat kan toch ook?" (LEERLING)

Leerlingen hebben het er ook over hoe prettig ze het zouden vinden om hun eigen vrienden mee te brengen naar school. Hoewel onderstaand citaat wat speels en rebels begint, illustreert het tweede deel de kansen die de leerling ziet in het opentrekken van schoolactiviteiten naar andere betekenisvolle personen in hun leven dan enkel hun ouders:

- "Een openklasdag voor vrienden, dan kunnen ze komen om de klas op stelten te zetten, maar ze zien ook eens wat we doen op school, en ze zouden ook eens kunnen komen helpen, bijvoorbeeld ouderen uit de bouw." (LEERLING)

Een andere manier om het aanbod bruikbaar te maken voor alle ouders, is het aanpassen van de communicatie in functie van ouders die het Nederlands niet als moedertaal hebben en/of minder kennis hebben van de schooltaal. Daar gaan we in het volgende onderdeel rond begrijpbaarheid dieper op in.

BEGRIJPBAARHEID

Let de school erop helder en duidelijk te communiceren met ouders? Welke tegemoetkomingen zijn er voor anderstalige ouders? Worden belangrijke documenten vertaald of toegelicht?

Begrijpbaarheid door de ogen van ouders en leerlingen

De **taalbarrière** is een drempel die in de gesprekken met leerlingen en ouders vaak wordt genoemd. Leerlingen en ouders die het Nederlands niet als moedertaal hebben, getuigen dat een gebrekkige taalkennis het contact met de school bemoeilijkt.

- "Ik kan niet goed Nederlands en daarom ga ik niet naar de school van mijn kind." (OUDER)

- "Ik versta niet zo goed Nederlands en praat het ook niet goed. Hierdoor ben ik bang dat ik het niet ga begrijpen." (OUDER)

- "In het begin als we in België waren zeiden mijn ouders, waarom zou ik gaan? We begrijpen toch de taal niet, waarom zou ik gaan?" (LEERLING)

Ouders en leerlingen vertellen dat het niet beheersen van de taal kan leiden tot een gevoel van onveiligheid. Geen taal kunnen geven aan wat men echt denkt of voelt, kan onzekerheid en machteloosheid teweeg brengen:

- "Je gaat moeilijk naar een oudercontact kunnen gaan als je niet kunt zeggen wat je denkt." (LEERLING)

Het gevoel van machteloosheid spreekt ook uit onderstaand citaat, waarbij een moeder aangeeft dat ze het omwille van de taalbarrière moeilijk vindt om op te komen voor haar zoon:

- "Door een tolk voel ik me veiliger en zou ik durven contact opnemen met de school. Een voorbeeld hiervan is dat iemand mijn zoon had aangevallen en mijn zoon had teruggeslagen. De leerkracht kwam tussen, maar gaf mijn zoon geen gelijk. Als er een Turkse tolk aanwezig zou zijn, zou ik durven naar school gaan en zeggen dat mijn zoon wel juist was." (OUDER)

De drempel begrijpbaarheid gaat verder dan enkel de kennis van het Nederlands. De taaldrempel uit zich ook in het niet kennen van het gangbare schooljargon dat in het secundair onderwijs vaak ingewikkeld is. Het is als het ware een eigen taal met grammatica en spelregels geconstrueerd vanuit deze specifieke schoolcultuur[67]. Een gevolg van deze drempel kan zijn dat ouders op die manier minder kennis hebben over het schoolgebeuren, wat op zijn beurt een impact heeft op hun verdere relatie met de school. Tegelijk wordt duidelijk dat betrokkenheid van ouders kan samenhangen met de mate waarin ze zich herkennen in de schoolcultuur.

Samen over de drempel begrijpbaarheid

Ouders en leerlingen appreciëren de inzet van de brugfigurenwerking om de drempel begrijpbaarheid aan te pakken en geven tegelijk ook concrete suggesties omtrent dit thema. Beide actoren benadrukken uitdrukkelijk het belang van een tolk tijdens oudercontacten en zijn vragende partij om tolken in te zetten tijdens andere activiteiten waarop ouders verwacht worden:

- "Bij oudercontacten verstaat mijn moeder de taal niet. Mijn mama spreekt Arabisch. Er is dan een tolk. Ik vind dat goed want dan kan ze verstaan wat ze zeggen. Ze moet dat dan aanvragen in een briefje." (LEERLING)

Veel scholen zetten reeds in op tolken voor anderstalige ouders tijdens oudercontacten. De rol van de brugfiguur ligt vaak in het samen met de school zoeken naar manieren om de bekendheid, bereikbaarheid, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van deze initiatieven nog te verhogen. De drempel begrijpbaarheid is immer niet per se overwonnen door het aanbieden van een tolk, veel hangt ook af van hoe dit wordt georganiseerd & gecommuniceerd naar ouders.

Begrijpbaarheid kan natuurlijk ook een drempel zijn bij schriftelijke communicatie. Leerlingen suggereren dat het vertalen van brieven een hulp kan zijn, en zien hierin een rol weggelegd voor de brugfiguur:

- "Bij de brieven vraagt mijn mama wat erop staat en ik lees dat voor. We zouden het goed vinden als er brieven in het Arabisch bestaan, dan kan ze dat zelf lezen en verstaan." (LEERLING)

- **"Wat kan de brugfiguur doen om tot een betere samenwerking te komen?" (ONDERZOEKER)**
  "Brieven in een andere taal schrijven." (LEERLING)

BETROUWBAARHEID

Is er voldoende veiligheid en vertrouwen om deel te nemen aan de activiteiten? Is de school authentiek en betrouwbaar in haar communicatie?

Betrouwbaarheid door de ogen van ouders en leerlingen

In het onderzoek werd **sociale onveiligheid** als drempel door verschillende ouders benoemd. Het kan moeilijk zijn voor ouders om in te gaan op een door de school georganiseerd aanbod wanneer ze nog niemand kennen zoals iemand van het schoolpersoneel en/of ouders van andere leerlingen:

- "Ik ken daar niemand die me kan helpen." (OUDER)

Leerlingen vermelden dat de drempel voor hun ouders om naar het oudercontact of andere activiteiten te komen lager zou liggen als ze bijvoorbeeld andere familieleden of vrienden zouden kunnen meenemen. Dit zou helpen om gevoelens van sociale veiligheid ten opzichte van bijvoorbeeld andere ouders of leerkrachten te verminderen:

- "Ik wil dat ze komt. Dat ze de leerkrachten leert kennen. Maar ze voelt zich zo aangekeken. Ze heeft een hoofddoek aan en we zitten op een katholieke school. Ze kan niet goed Nederlands en combineert niet goed met die mensen. Ik denk dat de school zijn best doet, maar het hangt af van de moeders of de ouders. Mocht ze vriendinnen kunnen meepakken, dan zou ze wel komen." (LEERLING)

- **"Wat zou uw mama helpen om toch te komen?" (ONDERZOEKER)**
  "Met mijn zus misschien kan ze komen." (LEERLING)

Sommige ouders vinden het moeilijk om zich te 'verbinden' met school omwille van een soort minderwaardigheidsgevoel t.o.v. het schoolpersoneel. Deze ouders beschouwen het schoolpersoneel vaak als hiërarchisch 'hoger' dan henzelf, wat leidt tot een **sociale afstand** tussen ouder en school.

- "Want dat zijn dan weer zo specialere mensen. Zo meer hogere types. De directeur ga ik nu niet direct bellen." (OUDER)

Niet enkel het gegeven dat men niemand kent of het gepercipieerde verschil in positie, maar ook **het zich niet herkennen in de schoolcultuur**, kan de drempel verhogen om zich veilig en vertrouwd te voelen. Dit is zeker het geval voor ouders die een andere onderwijscultuur gekend hebben of weinig in contact zijn gekomen zijn met het schoolsysteem. In de literatuur wordt deze drempel vermeld en erkend, maar in de interviews kwam dit nagenoeg niet ter sprake. Ouders en leerlingen benoemden weinig moeilijkheden met betrekking tot verschillen tussen thuis- en schoolcultuur. Bovendien benadrukten zowel leerlingen als ouders dat de school genoeg rekening houdt met hun cultuur. Indien er toch aandacht aan gegeven werd, betrof het veelal rekening houden met Ramadan en specifieke voedingsvoorschriften. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat cultuurspecifieke aanpassingen of activiteiten die de culturele rijkheid binnen de school illustreren, ook voldoende vanuit authenticiteit moeten gebeuren. Een illustrerend citaat hierbij is dat van een ouder die zegt hoe belangrijk het is om een typisch gerecht te laten bereiden door personen uit het land of de streek van herkomst:

- "Als we eerlijk zijn, zou een auberginemaaltijd goed zijn, maar dan wel één die op Turkse wijze klaargemaakt is. Dan zou misschien wel iedereen komen eten." (OUDER)

Cultuurbeleving is echter een complex gegeven, waardoor de vraag gesteld kan worden in welke mate men zich veilig genoeg voelde zich hierover te uiten. Het is mogelijk dat de bevraagde leerlingen en/of ouders de neiging hadden om op een sociaal aanvaardbare manier - sociaal wenselijk[8] te antwoorden. Het is daarom moeilijk uit te sluiten dat het beeld dat voortkwam uit het onderzoek hierdoor vertekend werd.

Tijdens het onderzoek kwamen er heel wat leerlingen en ouders met een migratieachtergrond aan het woord. Zoals reeds gezegd verwijzen zij vaak op een positieve manier naar de inspanningen die de school leveren bijv. in termen van het aanbieden van tolken. Een van de leerlingen geeft aan dat het voor gezinnen die niet zeker zijn of ze in het land zullen blijven zeer moeilijk is om echt betrokken te zijn bij de school.

- "Mijn ouders hadden toen een mindere band met de school omdat ze niet goed wisten of ze in België zouden blijven. Ik denk het wel dat het bij andere gezinnen ook zo is, ik denk dat veel gezinnen het hier moeilijk vinden en twijfelen om te blijven. Ze moeten een band opbouwen met het nieuwe land, het land leren kennen en de school is ook heel belangrijk. Misschien gaat het toch niet lukken om een band te maken met het land en dus ook de school. Ze waren bang. Als ze een goede band hebben met de school en op een dag gaan ze terug naar hun eigen land en moeten ze terug opnieuw die band maken en dat is voor sommige ouders heel moeilijk. Toen ze besloten hadden om hier te blijven, dan dachten ze: dan moeten we er ook voor zorgen dat onze kinderen zich goed voelen op school." (LEERLING)

Leerlingen en ouders vinden het belangrijk dat de school betrouwbaar is in haar communicatie. Voor de brugfiguren geldt hetzelfde. Wanneer **verwachtingen** niet worden ingelost, kan dit een hindernis vormen in een verdere constructieve samenwerking. Voor ouders kan dit een breuk betekenen in de vertrouwensrelatie, of hun gevoel bevestigen dat de relatie met de school niet gebaseerd is op gelijkwaardigheid:

- "We komen in de zomervakantie bij u langs, zeggen ze. Dit is niet gebeurd. Voor mij is het belangrijk om afspraken na te leven. Als wij een afspraak hebben moeten we stipt zijn, maar als zij een afspraak maken, dan is het minder belangrijk." (OUDER)

Samen over de drempel betrouwbaarheid

Uit het onderzoek leren we dat ouders zich in sommige gevallen 'minder' voelen dan de school, of het gevoel hebben dat ze een 'andere categorie' mensen zijn dan de leerkrachten of de directie. Het is belangrijk dat scholen zich hiervan bewust zijn en dit gevoel van ongelijkheid ook erkennen. Uiteraard zijn ouders niet minderwaardig, maar soms voelen ouders (en ook leerlingen) terecht aan dat ze minder macht hebben bijv. in het nemen van beslissingen over de schoolloopbaan van hun kinderen, in de communicatie doordat ze minder taalvaardig zijn, of omdat ze het schoolsysteem niet goed kennen. Leerkrachten, maar zeker ook de brugfiguren, kunnen een belangrijke rol spelen in het overbruggen van die ongelijkheid door ouders goed te informeren en communicatie af te stemmen op hun noden. Daarnaast is het ook belangrijk om ouders respectvol te benaderen door gemaakte afspraken na te komen, of zich te excuseren als beloftes niet waargemaakt werden.

Tijdens de gesprekken verwijst een van de ouders naar een heel concreet element in de organisatie van ouderactiviteiten dat de betrouwbaarheid kan verhogen, met name de nood om de contacten met de school in een veilige, besloten sfeer te laten doorgaan:

- "Ja, je zit daar allemaal in één kamer. In het lager was dat privé en dan kwamen de leerkrachten iets privé zeggen. Nu gaat dat niet meer. Iedereen kan horen wat er gezegd wordt." (OUDER)

Hierbij aansluitend verwijst een leerling naar gevoelens van sociale onveiligheid met betrekking tot de reactie van ouders tijdens een oudercontact. Ook deze gevoelens zijn belangrijk om als schoolteam in rekening te brengen, en samen met leerlingen en ouders te zoeken naar manieren om contacten binnen een veilige context te laten gebeuren:

••• "We willen dat de leerkrachten naar ons huis komen. Thuis kunnen ze roepen, dan hoort niemand dat, terwijl als het oudercontact op school is, dan hoort iedereen dat. Als de bom ontploft, dan liever thuis." (LEERLING)

Uit de gesprekken blijkt ook zeer duidelijk dat de **brugfiguur op zich** de betrouwbaarheid verhoogt. Kinderen weten dat ze bij de brugfiguur terecht kunnen en dat de brugfiguur bij problemen ondersteuning zal geven. Ze weten dat de brugfiguur de leerkrachten zal informeren over hun gezinscontext als dat aangewezen is, en hen zal helpen om externe ondersteuning te vinden indien nodig. Ook ouders ervaren de brugfiguur als een aanwezig en betrouwbaar aanspreekpunt. Het stelt hen gerust dat ze de brugfiguur kunnen bereiken als ze zorgen hebben en dat de brugfiguur hen ook zal inlichten als de school zorgen zou hebben over hun kind. In het citaat hieronder verklaart een leerling op welke manier een brugfiguur rust brengt bij de ouders. De leerling laat ook op een mooie manier zien dat hij het belangrijk vindt dat de brugfiguur zijn ouders informeert over problemen, ook al wil hij dit eigenlijk niet:

••• "Een brugfiguur belt direct belt als er ruzie is. Omdat de ouders dat ook moeten weten omdat het ouders zijn. Ik wil dat niet maar ik vind dat ook goed. Want als er iets verkeerd is en mijn ouders weten dat niet ..." (LEERLING)

BEGRIP

Heeft de school oog voor de drempels die ouders ervaren? Worden leerkrachten ondersteund in hun communicatie met ouders? Zorgt de school ervoor om in haar communicatie een goede verhouding te hebben tussen negatieve en positieve boodschappen?

Begrip door de ogen van ouders en leerlingen

Het partnerschapsmodel nodigt uit om naast het perspectief van de school ook het perspectief van leerlingen en ouders in rekening te brengen. Het begrip voor hun perspectief is voor leerlingen en ouders voelbaar in de dagdagelijkse omgang met leerkrachten, directeur, en ander schoolpersoneel.

Uit de interviews en klasgesprekken komt duidelijk naar voor dat zowel leerlingen als ouders het moeilijk hebben met negatieve boodschappen. In het onderstaande citaat benoemt een leerling hoe het vooroordeel van een leerkracht hem boos maakt.

••• "Er was nog maar één keer oudercontact geweest en mijn papa kon niet komen en de leerkracht zei tegen mij: jouw ouders komen toch niet zeker? Dat maakt me boos." (LEERLING)

Leerlingen vinden het moeilijk als ze het gevoel krijgen dat leerkrachten een negatieve houding hebben ten aanzien van hun ouders. Een negatieve houding heeft doorgaans ook gevolgen voor de relatie tussen leerling en school, zoals bovenstaand citaat illustreert. De boosheid van de leerling kan er bovendien toe leiden dat ook ouders drempels ervaren in het verdere partnerschap met de school. Een leerling vertelt dat zijn ouders het oudercontact liever overslaan, omdat ze daar toch alleen maar slecht nieuws krijgen:

••• "Mijn ouders komen niet graag naar school, omdat ze op school klagen over mijn gedrag. Mijn ouders zijn niet zo, ze zijn echt braaf. Ze schamen zich dan voor mij." (LEERLING)

Het gebeurt ook dat een leerling zelf een rem zet op de communicatie tussen de school en zijn ouders uit angst voor de impact van (louter) negatieve boodschappen. Leerlingen geven aan dat ze vooral graag willen dat hun ouders positieve zaken horen en zouden een filter willen zetten op de communicatie:

- "Alleen goede dingen. De slechte dingen, bijvoorbeeld een gevecht en zo, dat zeg ik niet. Alleen de goede dingen."
  (LEERLING)

- "Als er iets gebeurt op school, schrijven ze dat direct op smartschool. Ze zien dat beter niet, want ik vind dat ambetant. De goede dingen mogen wel gezegd worden. Maar mijn gedrag is niet zo goed. Soms, als ik braaf was in de les, dan mogen ze dat wel zeggen." (LEERLING)

Samen over de drempel begrip

Het onderzoek schetst heel sterk de nood aan een **evenwicht tussen positieve en negatieve communicatie** en het belang van begrip van leerkrachten voor drempels en moeilijkheden binnen de gezinscontext. Leerlingen kennen een belangrijke rol toe aan de brugfiguur om er mede voor te zorgen dat er positieve zaken gecommuniceerd worden vanuit de school. Het belang van het erkennen van de **gezinscontext** door de school en de brugfigurenwerking komt verder aan bod in het hoofdstuk 'verbreden door de ogen van leerlingen en ouders'.

REFERENTIES

1 Onderwijscentrum Gent (2017). Wij slaan de brug! 20 jaar brugfiguren in Gent. School, ouders en buurt dichter bij elkaar. Gent: Stad Gent.
2 Parmentier, S. (1998). Kansarmoede en rechtshulp. Drie uitdagingen op de drempel van de volgende eeuw. Alert, 24, 24-31.
3 De Mets, J. (2013). Van eiland naar wij-land. Inspiratiegids voor een goede samenwerking tussen ouders en secundaire scholen. Gent: Integratiedienst van de Stad Gent i.s.m. het Steunpunt Diversiteit en Leren.
4 Lammertyn, F. (1998). Aspecten van (on)toegankelijkheid – een sociologische duiding. In: S. Opdebeeck, C. Van Audenhove & F. Lammertyn (red.), De toegankelijkheid van de voorzieningen in de welzijns- en gezondheidszorg. Visies uit de praktijk, het onderzoek en het beleid (pp. 9-16). Leuven: LUCAS
5 Lombrail, P. (2010). Le système de soins et les inégalités sociales de santé. Actualité et dossier en santé publique adsp, 73, 24-27.
6 Bourdieu, P. & Passeron, J.-C. (1990). Reproduction in Education, Society and Culture. Sage Publications.
7 Bruner, J. (1996). The Culture of Education. Harvard University Press.
8 Fisher, R. J. (1993). Social desirability bias and the validity of indirect questioning. Journal of Consumer Research, 20, p. 303-315

3. VERBINDEN EN VERSTERKEN

"Als de kloof tussen ouders en school overbrugd is, presteert de leerling beter."

WIM DANSCHUTTER, DIRECTEUR, OLVIGENT

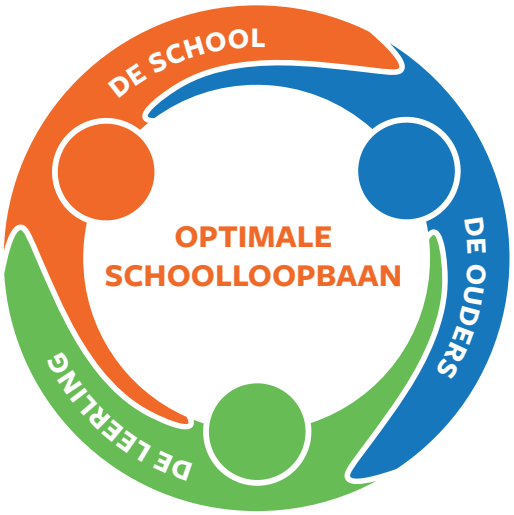
"Het mooie en verbindende aan een brugfiguur is dat hij of zij vertrekt vanuit een andere context. De brugfiguur kijkt niet 'schools' naar de relatie met de leerling en dat verruimt de blik van de school. Dat is verrijkend voor de school. Een school kan altijd externe expertise gebruiken, en met de brugfiguur heb je die nu in huis. In het begin zei ik aan de brugfiguur: ik ga niet veel over de school vertellen, loop hier een week rond, doe van alles, en daarna geef je mij jouw eerste indrukken door. Een externe ziet dingen die wij niet meer zien."

VEERLE BOELENS, PEDAGOGISCH DIRECTEUR, BENEDICTUSPOORT

KERNWAARDEN

Als brugfiguur staat verbinden centraal. Precies in de grootschalige context van de secundaire school betekent een verbindende figuur een grote meerwaarde. We slaan de brug tussen alle schoolactoren, we brengen hen dichter bij elkaar. We willen ervoor zorgen dat elke zijde, elke onderlinge relatie in de driehoek sterk staat. Pas als dat het geval is, kan alle aandacht naar leren gaan. We zetten dus initiatieven op om de onderlinge relaties te versterken.

Een waarderende en positieve benadering, op een aanmoedigende manier spreken met en over leerlingen, ouders en leerkrachten is van belang. We willen de ouders versterken in het opvolgen van de school-loopbaan van hun kinderen en hen aanmoedigen om in dialoog te gaan met de school.

We willen de leerkracht helpen om met een open blik naar de leefsituatie van de leerlingen te kijken en hen ondersteunen in de communicatie met ouders. We gaan in tegen een deficitdenken en een ‘negatieve’ taal over leerlingen en ouders. Samen met het team willen we werken aan een schoolcultuur waarin men ‘nieuwsgierig is naar wat ouders te bieden hebben’. We willen het bindmiddel zijn tussen alle actoren.

1– De relatie school - ouder

••• "Het belangrijkste is verbindend werken, vertrouwen geven aan mensen. Als je huisbezoeken organiseert, doe je dat vanuit de wil om verbindingen goed tot stand te brengen of te herstellen. De brugfiguur wil de ouders het gevoel geven dat de school hen nodig heeft om samen aan de toekomst te werken. Pas als ze zich verbonden voelen met de school, krijgen ze goesting om zich voor de school in te zetten."

KATRIEN VANOMMESLAEGHE, VOORMALIG BRUGFIGUUR, HTISA

In het hoofdstuk 'Drempel verlagen' stelden we voor om zo vroeg mogelijk in het schooljaar informele contactmomenten te creëren, om zo ouders beter te leren kennen, om een relatie op te bouwen. Tijdens een informeel moment praat je van mens tot mens, van ouder tot ouder, je raakt gemeenschappelijke interesses aan, je ontdekt elkaars talenten, … Je stapt elkaars wereld binnen.

Een informeel moment kan op zichzelf bestaan of een onderdeel zijn van een formele activiteit zoals een inschrijvingsmoment, een oudercontact of een openklasdag. Wij reiken als brugfiguur inspiratie aan om de organisatie en invulling van bestaande activiteiten met die bril te bekijken.

••• "Op een oudercontact komen de ouders in de eerste plaats voor de resultaten. De brugfiguur heeft geen specifieke taak en heeft tijd voor de informele babbel. Hij zorgt voor een warm contact."

CARINE PONNET, LEERLINGENBEGELEIDSTER PROVINCIALE MIDDENSCHOOL

Samen dingen doen werkt soms het best om mensen dichter bij elkaar te brengen, het ijs wordt sneller gebroken. Daarom zetten we ook in op activiteiten als samen koken. Leerkrachten en ouders leren elkaar op een andere manier kennen, en dat werpt later zijn vruchten af. Onze ervaringen leren dat leerkrachten die – al dan niet met onze ondersteuning – op zo'n momenten de stap naar ouders zetten, achteraf opgelucht zijn en zich gesterkt weten. We merken dat aan uitspraken als 'Ja, die papa heeft echt wel het beste voor met zijn zoon!'.

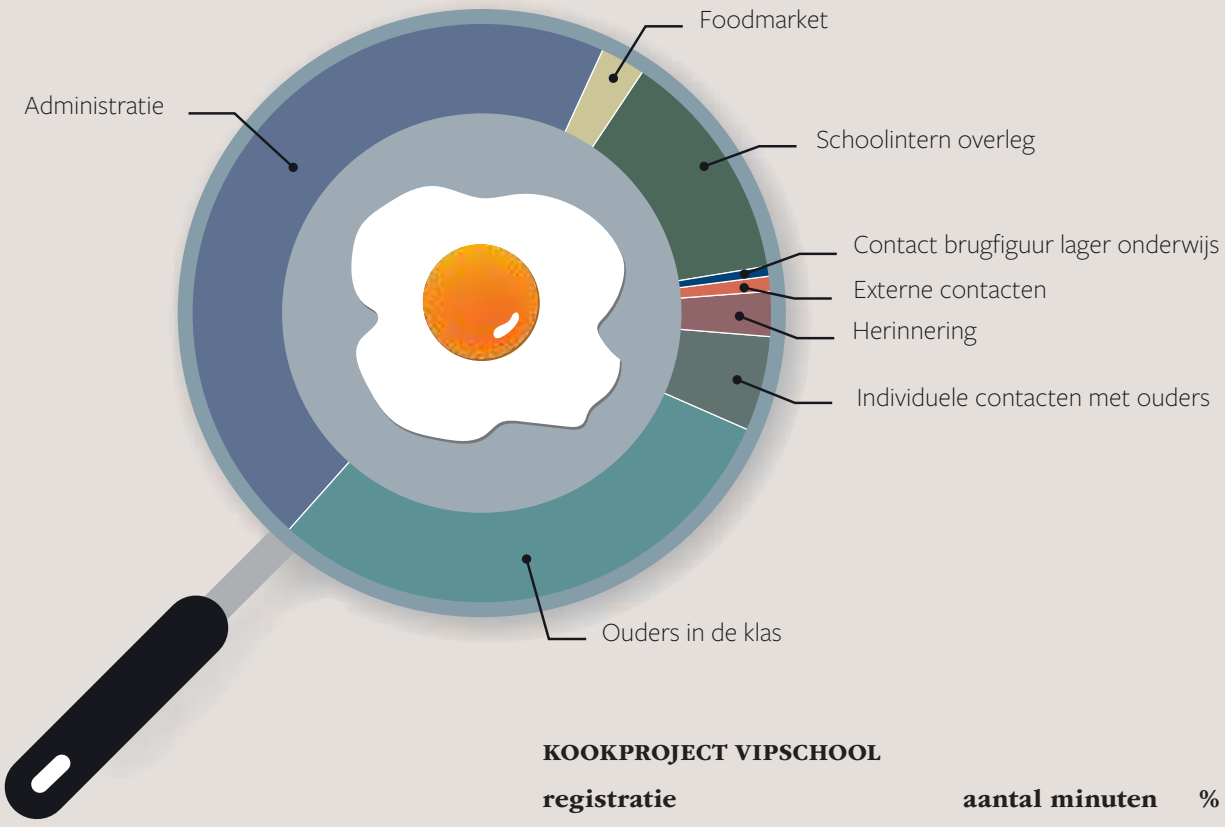
We worden soms gevraagd om aanwezig te zijn bij een gesprek tussen een leerkracht en ouders. Door onze functie en vrije rol kunnen we voor de brug tussen beide partijen zorgen. We zorgen er bijvoorbeeld voor dat het standpunt van de ouders hertaald wordt of kaderen bezorgdheden en verwachtingen van de leerkracht binnen een gedeelde zorg voor de leerling, rekening houdend met de gezinssituatie.

> "Voor het oudercontact in KTA-GITO maak ik voor de leerkrachten een reminder zodat ze ouders duidelijk kunnen maken voor welke vragen ze bij wie terechtkunnen: uitleg over smartschool, vragen over de schoolfactuur, studietoelage,... Het gebeurt ook wel dat ouders met vragen over administratie bij de klastitularis terechtkomen. Dan word ik er al eens bij gehaald om een aantal zaken uit te zoeken."
>
> JOKE, BRUGFIGUUR

> "Tijdens een oudercontact word ik soms bij een gesprek gevraagd. Dan heb ik een meer bemiddelende rol, bijvoorbeeld wanneer de leerkracht een punt wil maken en de ouder in de verdediging zit. Ik probeer dan de bezorgdheden van beiden zo onder woorden te brengen dat ze het gemeenschappelijk doel terug zien: dat het goed gaat met die leerling."
>
> MAUDLIN, BRUGFIGUUR

VERBINDENDE ACTIVITEIT: KOOKMOMENT MET OUDERS – VIP-SCHOOL

Maudlin, brugfiguur

KOOKPROJECT VIPSCHOOL

registratie	aantal minuten	% tijd
Contact brugfiguur lager onderwijs	30	0,6
Externe contacten	45	0,9
Herinnering	120	2,5
Individuele contacten met ouders	245	5,2
Ouders in de klas	1420	30
Administratie	2145	45,3
Foodmarket	120	2,5
Schoolintern overleg	615	13

Onder 'administratie' vallen diverse taken: organisatie food market, aankopen doen, vervoer ouders, recepten van de ouders bespreken en uitschrijven, materiaal afhalen, flyers maken …

Op de VIP-school hebben we een Kookboek gemaakt waaraan de hele school heeft meegewerkt: het 'Multicultureel Kookboek – Smakelijk in alle talen'! Dit sloot aan bij een initiatief van de taalbeleidsgroep. Vijftien leerlingen uit vijftien verschillende culturen presenteerden hun favoriete recepten uit hun land van herkomst. In 1B kwamen 8 ouders koken tijdens de les Techniek. En op de Foodmarket presenteerden de leerlingen en ouders samen hun gerecht aan medeleerlingen, leerkrachten, buurtbewoners en sympathisanten.

Het initiatief was vooral bedoeld om ouders, leerlingen én leerkrachten dichter bij elkaar te brengen. Ook de leerlingen, die het aanvankelijk gênant vonden dat mama of papa in de klas kwam, waren uiteindelijk fier. Hetgeen andere kinderen aangezet heeft om ook hun ouders uit te nodigen.

Een kookles is altijd een wat apart gegeven, ook omwille van de veiligheidsaspecten. In het begin van het jaar moet je er als leerkracht voor zorgen dat jongeren met kookfornuizen, messen en vuur leren werken. Dat maakt dat de leerkracht, die er tenslotte alleen voor staat, vaak strakke structuren inbouwt. Het voorstel om ouders in de kookklas uit te nodigen is dus niet evident. De leerkracht wil ook liefst dat ouders op zijn manier, volgens zijn structuur werken, zonder al te veel aanpassingen. Dan is het aan de brugfiguur om er mee voor te zorgen dat de leerkracht zich gesteund weet, dat hij het gevoel heeft: 'wij doen dit samen en er gaat niks mislopen'.

Het belangrijkste effect was dat de leerkracht en de ouders elkaar beter leerden kennen, wat altijd beter loopt als je samen iets doet. En van het één kwam het ander. Toen het volgend schooljaar gewerkt werd rond 'beroepen' had de leerkracht spontaan het idee om één van de vaders die was komen koken, uit te nodigen om over zijn beroep als verzorger te komen vertellen. 'Misschien kunnen we nog àndere ouders uitnodigen om samen iets te doen, of om over hun beroep te komen vertellen'. Nadat de leerkracht de drempel van 'oei, ouders in de klas' had overwonnen, werd dit een evident gegeven.

Ik merkte achteraf in klassenraden dat leerkrachten aangaven: 'We kunnen misschien toch naar die vader/moeder bellen want die is wel heel betrokken', of: 'Als we dit aan de vader melden zou die ons kunnen ondersteunen'. Dan voel je dat die leerkracht een klik heeft gemaakt. Ze hebben tijdens die activiteiten gemerkt dat ouders wel degelijk betrokken zijn op de schoolloopbaan van hun kinderen – waar ze soms te gemakkelijk aan twijfelen bij een afwezigheid op het oudercontact. Ik denk dus dat dit soort doemomenten met ouders en leerkrachten ervoor zorgt dat leerkrachten erna sneller zelf contact met ouders opnemen of hen uitnodigen.

2– De ouderrol versterken

Ouders voelen zich soms onzeker in hun ouderrol. Het schooljargon en het vrij ingewikkelde onderwijslandschap zijn hierbij bezwarende factoren. Deze ouders vertrouwen op de informatie die hun zoon of dochter hen geeft – of niet geeft. Vaak verloopt de communicatie via oudere kinderen in het gezin of via de leerling zelf.

Het is in drukke tijden uiteraard makkelijker om die bereikbare oudere broer of zus aan te spreken in plaats van de ouders. We moeten ons blijvend de vraag stellen: 'Is dat wel oké? Kan ik niet beter iets anders doen?' We vinden het immers belangrijk om de ouders te versterken, hen (opnieuw) in hun ouderrol aan te spreken. Daarom willen we als brugfiguur scholen én ouders ondersteunen zodat ieder zijn rol ten opzichte van dat ene grote doel – maximale ontwikkelingskansen voor de leerlingen – voluit kan spelen.

ZORGEN DAT OUDERS DE SCHOOLLOOPBAAN THUIS KUNNEN ONDERSTEUNEN

Huisbezoeken (zie ook hoofdstuk 'Verbreden') zijn momenten waarop we ouders kunnen informeren over schoolse zaken, maar waarbij we ook kunnen aangeven dat we hen erg belangrijk vinden in de schoolloopbaan van hun kinderen. Niet elke ouder voelt zich capabel om die rol op te nemen, of laat het uit onzekerheid aan de school én hun kind over. We nemen tijdens huisbezoeken de kans om hen in hun rol te erkennen en hen tegelijk te wijzen op het belang om regelmatig naar school te komen.

••• "We merken dat de aanwezigheid op het oudercontact verhoogd is. Via een huisbezoek ouders extra aanmoedigen om af te komen, heeft dus zin. Het frigoblaadje met de belangrijkste data van het schooljaar erop dat dan afgegeven wordt, lijkt ook te werken."

STIJN SEGHERS EN WILLEM POSMAN, RESPECTIEVELIJK COÖRDINATOR TAAL- EN LEERBEGELEIDING EN LEERLINGENBEGELEIDER, KTA MOBI

••• "Ik kwam op huisbezoek en de dochters waren niet thuis, enkel de moeder. Normaal gezien wordt de oudste dochter erbij gehaald. Zij is negentien, en werd en wordt vaak in de positie geplaatst om alles op zich te nemen wat de school betreft. In het begin probeerde ik de moeder zelf aan te spreken. Ik had haar al een paar keer gebeld, maar dan gaf ze onmiddellijk de telefoon door aan de oudste dochter. Op den duur beland je als school zelf een beetje in dat patroon en ga je daar deels in mee. Maar nu kon ik dus de moeder alleen spreken. Eerst probeerde ze, 'Ja, mijn dochter is niet thuis en ik ga haar bellen en ...'. En ik zei 'Nee, da's niet nodig, we zullen wel samen efkes praten, dat zal wel lukken'. Het verbaasde me dat ze zo goed Nederlands praatte. Ik ging er tot dan toe van uit dat zij niet veel begreep of kon zeggen. En dan voel je dat zij het ook wel apprecieert om haar eigen verhaal te kunnen brengen zonder dat de dochters het altijd overnemen. Het leek bevrijdend voor de moeder om eens rechtstreeks te kunnen zeggen, 'Dit is mijn mening, zo denk ik erover'."

MAUDLIN, BRUGFIGUUR

••• "De brugfiguur heeft eerst àlle ouders bezocht die we niet op het infomoment in augustus hadden gezien – toen was amper de helft aanwezig. Eind oktober stelden we een aanwezigheid vast van 97%. Dit was een gezamenlijke inspanning van leerkrachten en brugfiguur en een enorm succes. Zeker als je beseft dat dit geen evidente doelgroep is om naar school te krijgen."

INEKE POELAERT, DOMEINCOÖRDINATOR 1A EN 1B, BENEDICTUSPOORT

In sommige scholen hebben we het tutorenproject 'Student aan huis' opgestart. Belangrijk aspect is dat de leerlingenbegeleiding en leerkrachten bereid moeten zijn om hierin te investeren, bv. info over de leerlingen oplijsten en communiceren, mails opvolgen en materiaal aanleveren.

STUDENT AAN HUIS

Maudlin, brugfiguur

Het project 'student aan huis' loopt in het OLVIGent en de Freinetmiddenschool, in samenwerking met de lerarenopleiding secundair onderwijs van de Hogeschool Gent (HoGent), insteek 'leraar in diverse contexten'. Vanaf het schooljaar 2015-2016 tot en met 2017-2018 werden in totaal 65 gezinnen bereikt door 33 studenten. De studenten-tutoren komen 12 weken lang 2 uur per week aan huis bij gezinnen. Ze werken op maat van de leerling aan schoolse vaardigheden en motiveren hen via alternatieve werkvormen. Ze brengen de schoolcultuur thuis binnen en betrekken de ouders zoveel mogelijk bij het schoolse gebeuren.

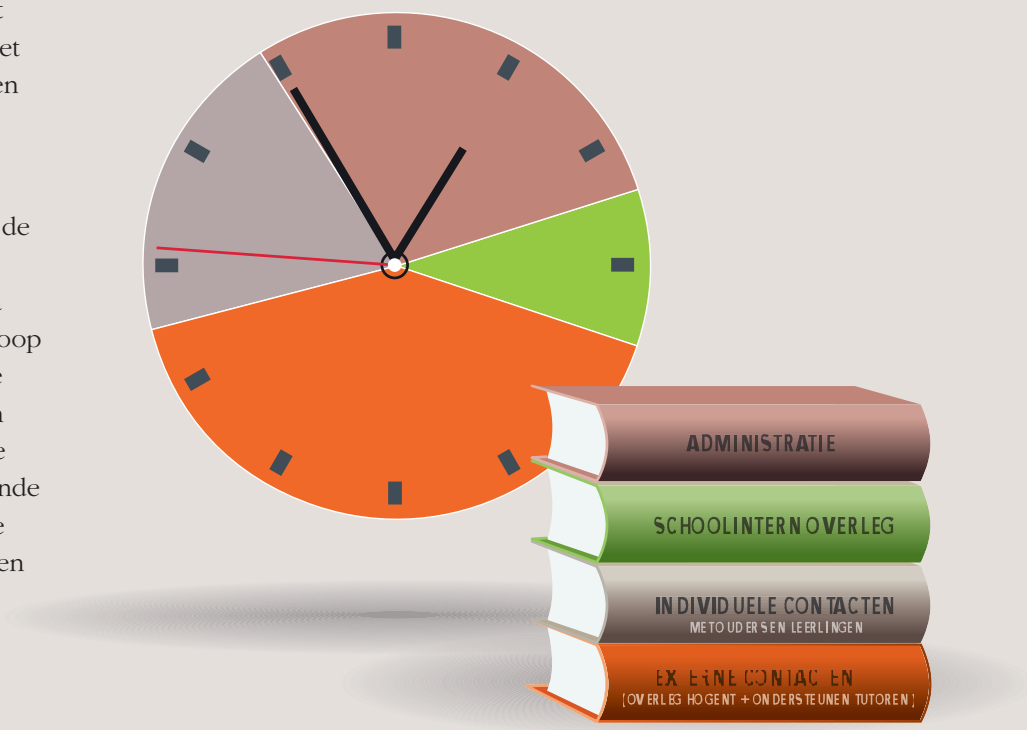
De gezinnen worden vooral geselecteerd op basis van de nood aan remediëring: welke leerlingen geraken niet in de remediëring die de school aanbiedt, hebben thuis geen hulp van hun ouders, een oudere broer of zus?

Voor de start tekenen de ouders een contract. Er wordt verwacht dat de ouders zoveel mogelijk thuis zijn op het moment van de begeleidingen en na elke sessie tekenen ze het logboek.

Ook naar de studenten toe wordt hun opdracht m.b.t. ouderbetrokkenheid van bij het begin verduidelijkt. In de infosessie wordt meegegeven dat zij de link tussen de school en thuis zijn. Van hen wordt verwacht dat zij na elke sessie met de ouder in gesprek gaan over het verloop en in hun verslagen verduidelijken op welke manier ze de ouders betrekken. Deze studenten zijn eigenlijk een 'outreachend verlengstuk' voor de brugfiguur: sijpelt de schoolinfo goed bij de ouders door, kunnen ze voldoende de agenda volgen, gebruiken ze smartschool, hoe is de thuiscontext voor de leerlingen,…? De studenten worden hierin gecoacht door de brugfiguur en de hogeschool samen.

Tijdsinvestering tutorenproject 'Student aan huis'

registratie	aantal minuten	% tijd
Externe contacten (overleg Hogent + ondersteunen tutoren)	3135	41
Individuele contacten met ouders en leerlingen	1545	20
Administratie	2275	29
Schoolintern overleg	800	10

Deze studentenbegeleiding werkt heel motiverend voor zowel ouders als leerlingen. Alleen al het feit dat er iemand aan huis komt om een extra duwtje in de rug te geven, geeft hen vertrouwen. Het effect op de studenten zelf is groot. Bij velen is dit hun eerste contact met een kwetsbaar gezin: hun blik wordt verruimd. Er gaat dan ook veel tijd naar het ondersteunen van de studenten.

··· "Doordat de brugfiguur dit project heeft binnengebracht, merken we dat ook leerlingen van de A-stroom hiermee gebaat zouden zijn. Dit is een eyeopener voor iedereen."

LUT BOEYNAEMS, DIRECTIE, FREINETMIDDENSCHOOL GENT

··· "Leren, aanleren, bijleren maar vooral: leren van elkaar."

MICHAEL WOUTERS, TUTOR

··· "Elke vooruitgang die mijn leerlingen boeken voelt aan alsof we juist een monster versloegen. Als je merkt dat niet alleen jij maar ook je leerlingen trots zijn op zichzelf, voelt het aan alsof we juist alle monsters verslagen hebben."

ROSANNE MOREELS, TUTOR

··· "Ons contact met brugfiguur Maudlin is verrijkend én nodig als we verbindend willen werken en voor maatschappelijk en sociaal betrokken leerkrachten willen gaan!"

Het project Student aan Huis en de brugfiguur hebben ervoor gezorgd dat onze studenten:

- hun eigen referentiekader in vraag stellen
- met een bredere kijk/blik in het werkveld staan
- voeling krijgen met andere leefwerelden en realiteiten
- meer begrip kunnen opbrengen voor maatschappelijk kwetsbare personen
- een ander stukje realiteit zien en zich hiervoor openstellen
- een boeiende ervaring opdoen in een multiculturele context
- de brug kunnen slaan tussen de schoolse situatie en de thuissituatie onder begeleiding van experts
- ervaring verwerven op vlak van differentiatie, diversiteit, meertaligheid,...
- de theorie kunnen ervaren in de praktijk
- hun ervaringen correct kunnen plaatsen en kaderen
- met heel wat waardevolle tips en bagage het werkveld kunnen instappen

KORTOM, DAT ONZE STUDENTEN VOELEN ÉN MERKEN DAT ZE HET VERSCHIL KUNNEN MAKEN!"

DORIEN VAN DEN BOSCH EN AN VERBRUGGE, RESPECTIEVELIJK BEGELEIDENDE LECTOR / PEDAGOOG EN STAGECOACH / STAGECOÖRDINATIE

HET PROCES ROND STUDIEORIËNTERING BEGELEIDEN

De ouderrol is erg belangrijk wanneer het over **studieoriëntering** gaat. Het gaat tenslotte om de juiste studierichting voor de leerling, met op langere termijn gevolgen voor doorstroming naar verdere studies of de arbeidsmarkt. Sommige ouders laten echter de beslissing over aan hun kind zelf, want 'ik ken daar toch niets van'.

Scholen ondernemen verschillende initiatieven om de studiekeuze te begeleiden. Als brugfiguur stappen we mee in dit verhaal. Zo zien we soms bij leerlingen bepaalde interesses of talenten opflakkeren waarvan het nodig en fijn is dat de ouders dit weten.

··· "Wat ook voorkomt is dat de beeldvorming bij ouders rond bepaalde jobs niet altijd correct is, alsof 'aan een bureau zitten' voor een levenslange jobgarantie zal zorgen. Dus is het van belang dit goed met hen door te nemen, het zo concreet mogelijk te maken, hen te versterken in hun ouderrol in functie van de schoolloopbaan van hun kinderen. Ouders kennen hun kinderen zeer goed, weten waar ze goed in zijn, wat ze graag doen. En dat is een mooi vertrekpunt voor een gesprek over studie- en schoolkeuze."

MAUDLIN, BRUGFIGUUR

PROJECT STUDIEORIËNTERING
FREINETMIDDENSCHOOL GENT

Maudlin, brugfiguur

In de Freinetmiddenschool werd er een traject gelopen rond studieoriëntering en de overstap van 1B naar 2BVL en van 2BVL naar het derde jaar.
Dit traject bestond uit een uitstap naar Het Beroepenhuis, een bezoek aan de voormalige VIP-school – nu Het Spectrum – en het aan-den-lijve ondervinden van een aantal beroepen door te gaan kijken én doen in een kringloopwinkel, een dienstencentrum en een kleuterklas. Als brugfiguur was het mijn taak om de communicatie hierover naar de ouders te verzorgen en de ouders te informeren over de studiemogelijkheden.

Aangezien studieoriëntering eigenlijk een taak van het CLB is, is het opnieuw belangrijk de mandaten goed af te toetsen. Op het oudercontact organiseerden we een tentoonstelling rond het project. De foto's van wat hun kinderen tijdens het project deden, waren een eerste aanzet om het gesprek te openen. 'Weet jouw zoon/dochter al wat hij/zij later gaat doen?' 'Ken je de verschillende mogelijkheden?' Op die manier probeerden we af te toetsen in welke mate ouders vragen en/of twijfels hebben. Waar er specifieke vragen of moeilijkheden waren, werden de mensen doorverwezen naar het CLB.

OUDERS BIJ ELKAAR BRENGEN

Oudernetwerken creëren en versterken vinden we belangrijk. Niets zo sterk als ouders die bij elkaar terechtkunnen. In de lagere school is de schoolpoort een plaats waar vaak spontaan netwerken gecreëerd worden en waar we via enkele bewuste interventies het ontstaan van netwerken een handje kunnen helpen. In het secundair brengen ouders hun kinderen minder naar school, komen leerlingen uit verschillende wijken en lijken ouders vaker aan het werk als hun kinderen deze leeftijdscategorie bereiken. 'Bewuste interventies' worden hierdoor op een ander niveau getild: wat kunnen we organiseren of wat kunnen we toevoegen aan een bestaande activiteit opdat oudernetwerken kunnen ontstaan?

Enkele activiteiten uit het lager proberen we op maat van het secundair uit te werken. Het project 'conversatietafels' bijvoorbeeld, waarbij laagtalige ouders samen praten over diverse, meestal schoolgerelateerde onderwerpen. Ook koffie- en kookmomenten zouden in het secundair kunnen aanslaan. Op dit moment kunnen we echter nog niet spreken van veel succesvolle acties. Het blijft ook voor ons een zoektocht.

KOFFIEMOMENTEN - HTISA

Katrien Vanommeslaeghe, voormalig brugfiguur

De aanleiding voor het eerste koffiemoment was vrij simpel: in een secundaire school weten mensen niet goed wie wie is, in welke klas hun kind zit, zijn ze niet altijd vertrouwd met studierichtingen, opties en schooljargon. We stelden gewoon de vraag of mama's zin hadden om koffie te drinken en taart te eten. We wilden immers heel hard inzetten op het verbindende. Ik wilde ervoor zorgen dat mensen me hun vertrouwen konden geven. Vanuit het persoonlijk contact met mij krijgen ze dan vertrouwen in de hele school.

En dat heeft gewerkt, ook al moest ik aanvankelijk toch 'aanklampend' werken met vele telefoontjes. De eerste keer had ik cakejes gemaakt en de mama's waren een beetje geaffronteerd dat ik alleen iets had meegebracht. De volgende keer hadden ze zelf van alles mee. Waardoor er direct veel communicatie mogelijk was.

Tijdens de eerste koffiemomenten waren de onderwerpen eerder vrijblijvend: de kinderen, de opvoeding, Nederlands leren,… En soms bespraken ze zeer persoonlijke dingen. Later werd er al eens stevig gediscussieerd, maar het gezellige en het verbindende primeerde altijd.

3– Verbinden en versterken door de ogen van ouders en leerlingen

DE SCHOOL: EEN PLAATS WAAR RELATIES KUNNEN GROEIEN

Het verbinden van gezin en school is een centraal element in de brugfigurenwerking. Het verbinden vormt hierbij zowel een doel op zich, als een middel om gezinnen te versterken. Bij de verbindende rol van een brugfiguur denken we in de eerste plaats aan het bouwen van bruggen tussen ouders en de school. Deze relatie hangt echter nauw samen met andere relaties binnen het school-gezin systeem. Een concreet voorbeeld: een babbelbar georganiseerd door de school heeft niet alleen een versterkend effect op de relatie met ouders, maar ook op de verbinding tussen leerling en school. Ook kan een babbelbar van betekenis zijn voor de relatie tussen ouder en kind. De babbelbar is bovendien een moment waarop ouders elkaar ontmoeten.

Ouder-school

Wanneer aan ouders wordt gevraagd wat ze belangrijk vinden in de relatie met de school, komt in de eerste plaats de sterke verwevenheid met de relatie tussen de leerling en de school naar voren. Ouders zijn tevreden met de school wanneer hun kind er zich goed en gerespecteerd voelt, en ook leerlingen voelen dat zo aan:

- "Als mijn kind het goed stelt, ben ik ook tevreden." (OUDER)
- "Ik voel me heel goed bij de school. Ik heb een goede band met de leerkrachten. Als mijn ouders voelen dat ik me goed voel dan zijn ze blij." (LEERLING)

Wanneer ouders en leerlingen praten over de relatie met de school, dan verwijzen ze vaak in de eerste plaats naar **de relatie met leerkrachten**. Ouders waarderen enorm de inspanningen die leerkrachten doen om hun kinderen te helpen:

- "Mijn ouders hebben de leerkrachten graag. Ze zien dat de leerkrachten me helpen, dat ze hun best doen om mij een toekomst te geven." (LEERLING)

Vertrouwen en communicatie vormen essentiële elementen om te komen tot een goede samenwerking. Communicatie wordt hierbij vaak genoemd als een sleutelelement voor een vertrouwensrelatie tussen school en de ouders:

- "Ze zit in een goeie omgeving.... Wordt er gepest, gaan we het weten. Als er iets verkeerd loopt gaan we het ook weten." (OUDER)
- "Mijn ouders hebben een goed gevoel over de school omwille van de goede band met de leerkrachten. Soms bellen ze met hen en als ze dan aan het praten zijn, merk ik dat ze het hier goed vinden. Dat geeft mij ook een goed gevoel." (LEERLING)

Een leerling suggereert om nog meer in te zetten op een goede band tussen ouders en leerkrachten door hen iets gezamenlijks laten doen. Dit sluit aan bij het principe van het creëren van een derde ruimte via themagecentreerde interactie[1]. Het uitgangspunt hierbij is dat ouders en leerkrachten zich kunnen verbinden rond een gezamenlijke opdracht of taak, waar ze samen verantwoordelijkheid voor nemen:

- "Het is beter dat ouders en leerkrachten samen iets kunnen doen, want wij worden ook maar vrienden door samen te werken." (LEERLING)

Ouder-kind

Uit de gesprekken met de leerlingen komt heel sterk naar voren dat ze het appreciëren dat hun ouders betrokken zijn op hun schoolleven en hen erkenning geven voor wat goed loopt. Opmerkelijk hierbij is hoe de meeste kinderen uit loyaliteit naar hun ouders toe de wens koesteren hen gelukkig te zien[2]. Zo zeggen leerlingen dat hun inzet op school ook bedoeld is om hun ouders trots te laten zijn op wat ze bereiken.

De mate waarin de ouder een rol opneemt in het schoolgebeuren van het kind beïnvloedt niet alleen de ouder-kindrelatie maar ook de eigenwaarde van de leerling. Leerlingen die een gemis aan betrokkenheid van hun ouders ervaren, voelen zich hier vaak niet goed bij:

- "Het interesseert hem niet. Dat voelt slecht aan voor mij. Hij denkt niet aan mijn toekomst. Van de andere kinderen hoor ik wel dat hun ouders hen aanmoedigen en zo ..." **(LEERLING)**

Omgekeerd worden de inspanningen die ouders doen om aanwezig te zijn op belangrijke momenten door kinderen sterk gewaardeerd:

- “Als er iets belangrijks is, komt ze zeker want ze denkt zo ‘de andere kinderen hun ouders zijn er ook, mijn zoon gaat daar zonder zijn ouders zijn’ en mijn mama vindt dat erg.” (LEERLING)

We vroegen kinderen ook om hun ouders te positioneren ten opzichte van de school in termen van al dan niet ver of dichtbij. Onderstaand citaat toont dat de betrokkenheid van de ouder samengaat met de relatie ouder-kind en ook indicaties geeft voor deze relatie.

- “Bij mijn vader is het meer dichtbij en bij mijn moeder ben ik heel ver.” (LEERLING)

Doorheen het onderzoek werd opgemerkt dat het spreken over ouderbetrokkenheid een zekere kwetsbaarheid inhoudt voor leerlingen en ouders. Leerlingen tonen hoe ongemakkelijk of gekwetst ze zich kunnen voelen als ze minder betrokkenheid van hun ouders ervaren. Sommigen durven deze kwetsbaarheid uitspreken, anderen geven vanuit zelfbescherming aan dit niet belangrijk te vinden en stellen zich stoer op. Voorkeuren van leerlingen voor bepaalde samenwerkingsvormen tussen ouder en school, staan dan ook in nauw verband met hoe en hoe vaak ouders investeren in deze samenwerking[3]. In verschillende uitspraken van leerlingen is opnieuw de loyaliteit naar ouders toe merkbaar: ze zijn bereid hun eigen behoefte aan erkenning te parkeren en ouders hiervoor te pardonneren. Deze kinderen voelen soms goed de machteloosheid aan die gepaard gaat met de leefomstandigheden van het gezin en kunnen de gevolgen voor zichzelf hierin kaderen:

- "Mijn mama heeft veel telefoontjes van het werk en dan komt er iets van school bij. Ze heeft veel aan haar hoofd en zegt dan: 'niet weer een probleem erbij'. Ik begrijp haar wel want dan eens heeft mijn broer problemen op school, dan is er iets op het werk, dan mijn kleine broertjes. Ik ben de oudste en zou haar nog meer problemen bezorgen, terwijl ik meer zelfstandig moet zijn. Het zou tof zijn dat ze naar het oudercontact komt en luistert hoe ik het op school doe. Ik mis dat niet erg. Het is zoals het is." (LEERLING)

- "Ik weet niet of mijn ouders het leuk zouden vinden: wij maken eten voor de ouders, maar mijn ouders hebben niet geproefd. Ik heb hen niet gezegd dat ik dat niet leuk vond; anders voelen ze zich schuldig en ze kunnen er niet aan doen." (LEERLING)

De meeste leerlingen wiens ouders minder aanwezig kunnen zijn, zullen mede vanuit loyaliteit en kwetsbaarheid hun nood hieraan niet snel bespreken thuis. Toch trachten sommige leerlingen net wel hun ouders meer actief te betrekken om zo duidelijk te maken dat hun aanwezigheid belangrijk is voor hen.

De band die het kind heeft met de ouder is een bepalende factor in het belang dat leerlingen hechten aan ouderbetrokkenheid. Dit werd eveneens bevestigd in het onderzoek van Vyverman en Vettenburg[4]: Hoe beter de ouder-kind relatie, hoe meer de leerling openstaat voor een samenwerking tussen ouder en school. Omgekeerd is het zo dat leerlingen zeggen minder belang te hechten aan ouderbetrokkenheid wanneer de relatie met hun ouders minder goed is:

- "Het stoort me niet zo dat mijn mama niet komt omdat mijn band anders is met mijn mama dan vroeger." (LEERLING)

Naarmate kinderen ouder worden kunnen ze ook afstandelijker worden ten aanzien van hun ouders. Dit wordt expliciet benoemd door een ouder:

- "Ik vind activiteiten voor ouders meer iets voor de lagere school. Kinderen zitten ook in de puberteit. Ik weet niet of de kinderen dat appreciëren." (OUDER)

De verandering in de ouder-kind relatie is een normale fase in de ontwikkeling richting zelfstandigheid[5], maar impliceert een belangrijke uitdaging in het partnerschapsmodel voor de relaties tussen school-ouder-leerling. Dit kan zich bijvoorbeeld uiten door actief de grenzen tussen thuis en op school te bewaken en bijgevolg thuis niet alles te vertellen wat op school gebeurt en omgekeerd.

- "Mijn stiefmoeder is een beetje raar, ik heb niet gezegd dat er iets te doen is." (LEERLING)

- "Want mijn dochter kan wel zeggen het is zo of zo. Maar dan weet je nog niet: is het wel zo? Want uit ervaring van mijn andere dochters, die zeggen ook van ik heb dat niet gedaan maar als je dan belt naar de school hebben ze het wel gedaan." (OUDER)

Ook een onderzoek door Lauwers & Piessens[6] toont dat 'school' en 'thuis' twee aparte leefwerelden zijn die met elkaar in relatie staan. Leerlingen nemen hier als het ware de rol van 'gatekeeper' tussen deze twee werelden op door selectief te zijn in wat ze doorgeven. Niet alleen in wat ze (zeggen dat ze) doen, maar ook in de overwegingen die ze daarbij maken. Dit niet of anders doorgeven van informatie gebeurt enerzijds bewust (uit angst voor bestraffing of ontgoocheling van ouders), maar even vaak onbewust (door het onvoldoende begrijpen van de over te brengen boodschap)[7]. Vooral het delen van moeilijkheden blijkt voor de leerlingen lastig te zijn:

- "Alleen goede dingen [mogen de ouders weten]. De slechte dingen, bijvoorbeeld een gevecht en zo, dat zeg ik niet. Alleen de goede dingen." (LEERLING)

- "Als er iets gebeurt op school, schrijven ze dat direct op smartschool. Ze zien dat beter niet, want ik vind dat ambetant. De goede dingen mogen wel gezegd worden. Maar mijn gedrag is niet zo goed. Soms als ik braaf was in de les, dan mogen ze dat wel zeggen." (LEERLING)

Enerzijds kan dit te maken hebben met hun groei naar zelfstandigheid, waarbij men net aansturing wil vermijden. Anderzijds speelt ook de loyaliteit naar hun ouders toe opnieuw een rol, aangezien ze niet willen dat hun ouders bezorgd zijn. Maar er zijn er ook leerlingen die expliciet aangeven dat het eigenlijk beter is om over goede en slechte zaken eerlijk te communiceren met hun ouders:

- "Ik zou graag aan mijn ouders vertellen dat ik goed was en respect heb. Maar als ik op school vandaag lastig ben en mama vraagt 'hoe was je vandaag op school' en ik zeg 'het was goed' en op het oudercontact weten zij dan dat het niet goed was, dan weet mama dat ik gelogen heb, en dat vind ik ook niet leuk. Daarom is het beter als je vandaag slechte dingen deed en mama vraagt [naar jouw dag], het beter is om te zeggen 'ja ik was niet goed, ik had het lastig." (LEERLING)

Leerling-school

Wanneer leerlingen praten over hun relatie tot de school, dan willen ze zich in de eerste plaats welkom voelen en zichzelf kunnen zijn. Hierbij worden zowel vrienden, leerkrachten, directie als brugfiguur genoemd als belangrijke actoren. Belangrijk is dat ze zich begeleid en gerespecteerd voelen, alsook rechtvaardig en gelijkwaardig behandeld worden.

Het vertrouwen dat ze met problemen terecht kunnen op school hangt voor leerlingen sterk samen met hun relatie tot de school. Ze voelen zich meer begrepen wanneer bijvoorbeeld leerkrachten rekening houden met hun gezinscontext. Leerlingen appreciëren hierbij de inzet van de brugfiguren-werking in het opbouwen van een band tussen ouders en de school, in het creëren van begrip voor hun gezinscontext en in het versterken van hun ouders en gezin. Dit heeft uiteraard ook een positieve invloed op hoe de leerling zich op zijn beurt tot de school verhoudt.

Positieve communicatie vanuit de school wordt door de leerlingen benoemd als een cruciale factor in hun relatie tot de school. Deze bevindingen sluiten aan bij de resultaten van een onderzoek door Xu[8]. Uit deze studie bleek dat jongeren veel negatieve communicatie percipiëren vanuit de school naar hun ouders, terwijl ze ook willen dat de school communiceert over de vooruitgang die ze boeken en andere goede zaken. In de woorden van één van de leerlingen uit ons eigen onderzoek:

- "Ik zou willen dat ze niet alleen voor mijn gedrag bellen maar ook voor iets anders. Zij bellen altijd als er iets slechts is, maar ik wil ook dat ze voor goede dingen bellen. Zoals dat ik vandaag flink was." (LEERLING)

Ouders onderling

Ten slotte is ook het verbinden van ouders onderling een centraal element in de brugfiguren-werking. Omdat (bijna) alle kinderen naar school gaan, worden scholen gezien als plekken waar kansen tot ontmoeting kunnen worden gecreëerd en waar mensen hun sociaal netwerk verder kunnen uitbouwen[9].

de hoofdingang als via de zij-ingang[10]. Ontmoeting via de hoofdingang heeft als expliciet doel ouders bij elkaar te brengen (bijvoorbeeld via een koffie-moment of conversatietafel). Bij ontmoeting via de zij-ingang heb je als school een hoofdaanbod waar ouders gebruik van maken (bijvoorbeeld het ouder-contact), waarbinnen ontmoeting tussen ouders als neveneffect optreedt (bijvoorbeeld ouders ontmoeten elkaar terwijl ze wachten). Eén van de doelstellingen van de brugfigurenwerking is de school te ondersteunen in het creëren van deze mogelijkheden tot ontmoeting. Dit vanuit de visie dat ontmoeting tussen ouders onderling een netwerkversterkend en opvoedingsondersteunend effect kan hebben. De meeste leerlingen en ouders erkennen dat deze ontmoetingen netwerkver-bredend kunnen zijn:

- "Ik vind dat wel leuk om eens iets te doen samen met je ouders en iedereen samen te brengen, dat ze eens iemand anders ontmoeten." (LEERLING)

- "Ik ken nu geen andere ouders. Het is goed om ook bij andere ouders te kunnen zijn." (OUDER)

Sociale netwerken tussen opvoedingsverantwoordelijken kunnen fungeren als bron van sociale en emotionele steun, waarbij ouders (h)erkenning vinden bij elkaar[11]. Zo wordt niet alleen hun netwerk verbreed, maar worden ook allerlei opvoedingsvragen bespreekbaar. De meeste leerlingen en ouders erkennen dit opvoedingsondersteunend effect van ontmoeting tussen ouders. Sommige ouders grijpen dergelijke oudermomenten net aan omwille van de vragen die ze hebben omtrent de opvoeding van hun kinderen. In de woorden van een ouder: er wordt immers geen bijsluiter meegegeven bij het proces van opvoeden.

- "Op het ontbijt zagen we elkaar en hebben we kennisgemaakt met anderen. Maar dat mag zeker meer in het jaar. Als er dan bijvoorbeeld iemand is met problemen, dat dat ook in de groep gedeeld wordt. Je kan elkaar maar helpen hé." (OUDER)

- "Dat zou wel goed zijn voor in de toekomst, dat we eens een groepsmoment samen hebben met alle ouders. Dat we kunnen bespreken hoe je omgaat met je jongere. De puberteit is niet altijd gemakkelijk. In de groep kunnen we tips uitwisselen." (OUDER)

Ouders en leerlingen wijzen ook expliciet op het belang van het ontmoeten van de ouders van vrienden van het kind, of missen deze contacten wanneer ze er niet zijn:

- "Het ontbijt op school is iets moois omdat we dan kennis kunnen maken met de ouders van de vriendjes van mijn kind." (OUDER)

- "Ik vind het jammer dat mijn ouders de andere ouders niet kennen, want wij zijn vrienden en als de ouders ook vrienden zijn is dat beter. Want het is soms moeilijker om naar vrienden te gaan als mijn ouders de andere ouders niet kennen." (LEERLING)

Eén ouder benoemt ook de mogelijkheden in het oefenen van de Nederlandse taal als een kans die voortvloeit uit het samen-brengen van ouders:

- "Deelnemen met de anderen, dat leert ons veel, o.a. de Nederlandse taal." (OUDER)

Sommige leerlingen beklemtonen een aantal drempels in het samenbrengen van ouders: jaloersheid tussen ouders, schaamte en de vergankelijkheid van deze contacten op langere termijn. Daarom is het belangrijk voor de school om samen met de brugfigurenwerking in te zetten op een veilig kader waarbinnen deze ontmoetingen kunnen plaatsvinden. Ouders en leerlingen wijzen zelf op het belang van kleinschaligheid en het effectief samen dingen doen om elkaar beter te leren kennen.

- "Ik zou dat met de ouders doen van de klas waar uw dochter of zoon bijzit. Het heeft niet echt zin om er nog een andere groep bij te zetten. Het moet wat intiem zijn." (OUDER)

- "Samen koken is beter, dan werk je samen en bij koffie niet zo. Wij worden ook vrienden door samen te werken in de klas." (LEERLING)

DE SCHOOL: EEN PLAATS WAAR OUDERS KUNNEN GROEIEN

Vanuit de verbinding die brugfiguren helpen initiëren tussen school, ouder en leerling kunnen ze ook meebouwen aan het versterken van ouders en gezinnen. Diverse studies tonen aan dat meer ouderbetrokkenheid samengaat met een hoger welbevinden, betere leerprestaties en diverse andere uitkomsten voor leerlingen[12,13]. Bovendien blijkt uit onderzoek[14] dat leerlingen het belangrijk vinden dat ouders betrokken zijn op hun schoolleven. Ook in onze gesprekken met leerlingen komt dit sterk tot uiting. Leerlingen waarderen de diverse manieren waarop ouders interesse tonen, hen ondersteunen, of deelnemen aan activiteiten op school. Leerlingen die zelf minder betrokkenheid ervaren, rapporteren hierbij vaak een negatief gevoel:

- "Ik zou het gedrag van mijn ouders willen veranderen: dat ze meer vragen stellen over school en zo, tijd maken om naar school te komen. Maar ze vinden het niet echt belangrijk, dus als zij het niet belangrijk vinden, waarom zou ik het dan belangrijk vinden?" (LEERLING)

Tussen ouders zien we een enorme diversiteit in hoe ze hun ouderrol in relatie tot de school uitoefenen en met welke intensiteit. Deze verschillen worden deels bepaald door weloverwogen keuzes, maar deels ook door verschillen in kansen en drempels die ouders ervaren. De brugfigurenwerking hanteert een waarderende benadering naar iedere vorm van betrokkenheid, en gaat in dialoog na welke noden ouders, leerlingen én de school ervaren in het versterken van de rol die de ouder opneemt in het schoolgebeuren van het kind. Brugfiguren zetten hierbij zowel in op het wegwerken van drempels als op het creëren van kansen.

De rol die ouders opnemen in relatie tot de school van hun kind heeft niet alleen een 'zichtbare' gedragscomponent, maar behelst bijvoorbeeld ook hun gevoelens ten aanzien van de school, rationale overwegingen inzake tijdsinvestering en prioriteiten, of hoe ze kijken naar hun eigen potentiële bijdrage in de schoolloopbaan van hun kind. Deze complexiteit van het begrip ouderbetrokkenheid komt duidelijk naar voren in de zeven dimensies die Samaey & Vettenburg[15] onderscheiden. Zes van deze dimensies worden hieronder verder toegelicht. De dimensie 'tijd' laten we hier buiten beschouwing omdat in onze gesprekken niet werd gefocust op de hoeveelheid tijd die ouders spenderen aan bv. contacten met de school en het ondersteunen van het kind. De overige zes dimensies worden hier beschreven vanuit het perspectief van de betrokkenheid van ouders op de school.

RESPECTIEVELIJKE DIMENSIES

Via uitspraken van leerlingen en ouders illustreren we waarom het investeren in deze dimensies belangrijk is. Inzake de betrokkenheid van de school op de ouders beperken we ons tot de gedragsdimensie, namelijk 'hoe zet de brugfiguurenwerking in op iedere dimensie'? Via citaten van ouders en leerlingen illustreren we welke meerwaarde zij ervaren vanuit de brugfiguurenwerking op de respectievelijke dimensies.

DE KENNISDIMENSIE

Wat weet de ouder over het onderwijssysteem, de studierichting, de school, de klas van zijn kind?

Waarom is het belangrijk op deze dimensie in te zetten?

- ✔ Ouders worden versterkt in hun ouderrol door de kennis die ze hebben.
- ✔ Ouders kunnen leerlingen beter ondersteunen in hun studies.
- ✔ Leerlingen vinden het belangrijk dat ouders op de hoogte zijn over hun schoolleven:
  - … "Ik vind het belangrijk dat ouders meer weten over de school en wie wie is. Als ze dan met vragen zitten, weten ze waar ze naartoe moeten gaan of bij wie ze terecht kunnen." (LEERLING)
- ✔ Kinderen moeten geen boodschapper zijn tussen thuis en school:
  - … "Dan weten zij alles over de school. Dan moeten ze het niet altijd aan ons vragen." (LEERLING)

Hoe zet de brugfiguurenwerking in op deze dimensie?

- ✔ Eventuele drempels in toegang tot kennis identificeren en aanpakken (zie ook H2).
- ✔ Initiëren van activiteiten op school waarop ouders leerkrachten en andere leden van het schoolteam leren kennen.
- ✔ De toegankelijkheid van informatie verhogen, bv. via een huisbezoek:
  - … "Op een huisbezoek kan uitleg gegeven worden over wat kan op school zoals de huiswerkklas." (LEERLING)
- ✔ Ouders op een informele manier zicht geven op de schoolwerking, bijvoorbeeld door het organiseren van schoolbrede acties zoals een openklasdag:
  - … "Mijn papa wilde ook eens komen kijken hoe het hier op school werkte en zo." (LEERLING)
  - … "Je ziet de evolutie van het kind, en hoe ze meewerkt in de klas." (OUDER)
  - … "Tof om eens te zien hoe alles een beetje in zijn werk gaat en leuke activiteiten." (OUDER)
- ✔ Inzetten op meer informele contactmomenten. Ouders krijgen hierdoor beter zicht op wat goed of minder goed gaat op school en kunnen zo makkelijker informatie geven over hun kind aan de school.
- ✔ Faciliteren van uitwisseling van informatie tussen ouder en leerling:
  - … "Ik vertel alles wat er gebeurt op school en welke info ik heb gekregen. Een brugfiguur helpt hierbij." (LEERLING)

DE EMOTIONELE DIMENSIE

De emoties of gevoelens van ouders in relatie tot de school.

Heeft de ouder het gevoel dat hij zijn mening mag zeggen, een inbreng kan hebben en mag deelnemen aan het schoolleven?

Waarom is het belangrijk op deze dimensie in te zetten?

- ✔ Voorwaarde voor een vertrouwensrelatie tussen school en gezin.
- ✔ Basis voor het versterken van ouders op andere dimensies.
- ✔ Leerlingen vinden het belangrijk dat ouders zich welkom voelen op school:

… "Ik vind het belangrijk dat mijn ouders zich thuis voelen op school want op een dag ben ik meer op school dan thuis." (LEERLING)

Hoe zet de brugfigurenwerking in op deze dimensie?

- ✔ Initiëren van activiteiten op school waarop ouders en leerkrachten een wederkerige relatie kunnen opbouwen, bijvoorbeeld door samen iets te doen.
- ✔ Via een waarderende en krachtgerichte benadering ouders zich goed laten voelen op de school:

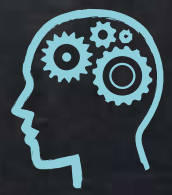
… "Dat is zijn job om ouders dicht te brengen bij de school. De ouders beter te laten voelen met de school waar hun kinderen zitten." (LEERLING)

- ✔ Schoolteams ondersteunen in het creëren van een warm onthaal:

… "De leerkracht geeft een soort van welkom, de school zegt 'iedereen is welkom'." (LEERLING)

- ✔ Werken aan een veilige omgeving voor ouders en leerlingen om uiting te geven aan moeilijkheden.
- ✔ Het contact tussen ouder en leerkracht toegankelijker maken, bijvoorbeeld door ouders toe te leiden naar het oudercontact:

… "Het oudercontact verlaagt de drempel moest er een probleem zijn." (OUDER)

DE RATIONELE DIMENSIE

De rationele overwegingen van ouders om meer of minder tijd en energie te investeren in contacten met het onderwijs en het schoolleven van de kinderen.

Welke kosten- batenanalyse maken ouders om zich al dan niet in te zetten voor de school(loopbaan) van hun kind?

Ouders gaan na wat het hen "opbrengt" en wat het hen "kost". Ze maken hierbij overwegingen op vlak van bereikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid, bruikbaarheid, begrijpbaarheid, betrouwbaarheid en bekendheid

Waarom is het belangrijk op deze dimensie in te zetten?

- ✔ Om sociale ongelijkheden in de toegankelijkheid van ouderbetrokkenheid op school te verminderen.

Hoe zet de brugfigurenwerking in op deze dimensie?

- ✔ Rationele of structurele drempels verlagen voor ouders (tijd, kosten, …), bijvoorbeeld via een huisbezoek:

… "Het is beter dat er iemand naar ons huis komt, want mijn ouders geraken hier niet." (LEERLING)

- ✔ Toegankelijkheid verhogen van diverse vormen van ouderbetrokkenheid, bijvoorbeeld door ouders actief toe te leiden naar activiteiten op school of samen met hen te zoeken naar een aanbod op maat van diverse gezinnen.

DE OVERTUIGINGSDIMENSIE

De overtuiging van de ouder inzake de rol die hij of zij kan spelen in de schoolloopbaan, de levensloop en het welzijn van het kind.

Waarom is het belangrijk op deze dimensie in te zetten?

- ✔ Om ouders te bevestigen in het belang van hun ouderrol:
  - … "Ik vind het belangrijk om te komen voor mijn dochter in eerste instantie. Je weet waar je staat als ouder." (OUDER)
- ✔ De overtuiging van ouders hangt samen met die van de leerling:
  - … "Als ze het niet belangrijk vinden, waarom zou ik dan om 8 u opstaan om naar school te gaan, ik wou ze gewoon boos maken. Dat is niet gelukt, dus dat is niet echt een oplossing." (LEERLING)
- ✔ Kinderen ervaren erkenning en emotionele steun van hun ouders.

Hoe zet de brugfigurenwerking in op deze dimensie?

- ✔ Bevestigen van ouders in de rol die ze kunnen opnemen:
  - … "De brugfiguur van de school van mijn broers spreekt mijn moeder altijd aan. Het is belangrijk voor jouw kinderen dat je komt en weet hoe het op school is (via oudercontact of schoolfeest). Kom eens kijken, je kinderen hebben daar hard voor gewerkt.... Soms helpt dat wel." (LEERLING)
- ✔ Informeren van ouders over de baten van de investering in de schoolloopbaan van de kinderen:
  - … "Iemand van de familie woont alleen met haar kinderen en had problemen. Ze zei tegen haar oudste dochter dat ze thuis moet blijven om haar te helpen en dus ging zij niet naar school. Op dat moment vertelt de brugfiguur dat het niet alleen belangrijk is voor kleinere kinderen om naar school te laten gaan maar ook nog voor de oudere. Daardoor stuurt deze mama nu ook het oudere kind weer naar school." (LEERLING)
- ✔ Een vertrouwenspersoon zijn voor ouders of leerlingen daar waar de gezinssituatie of de relatie tussen ouder en kind moeilijker ligt.
- ✔ De ouder-kind relatie versterken via een activiteit voor ouder en kind samen.
  - … "Soms hebben we geen tijd om samen te ontbijten. Door een ontbijt op school te organiseren, heb je die dag een beetje meer tijd met de kinderen." (OUDER)

DE COMPETENTIEDIMENSIE

De competenties van ouders gerelateerd aan het begrip ouderbetrokkenheid.

Voelt/is de ouder (zich) competent om een rol op te nemen in de schoolloopbaan van zijn kind: een gesprek aangaan met een leerkracht, het huiswerk opvolgen, het kind ondersteunen enzovoort …

Waarom is het belangrijk op deze dimensie in te zetten?

✔ Ouders worden versterkt in hun competenties als ouder:

… "Ouders moeten meer vragen aan hun kind hoe het was en doorvragen. Dit is belangrijk om het kind te kunnen helpen, wanneer iets minder goed gaat. Men kan dan op tijd ingrijpen en het probleem helpen oplossen." (LEERLING)

✔ Leerlingen ervaren ondersteuning door hun ouders en waarderen dit.

… "In de klas voor techniek werk ik altijd alleen en dat is soms een beetje moeilijk, en mijn moeder die snapt dat zo en doet dat dan samen." (LEERLING)

Hoe zet de brugfigurenwerking in op deze dimensie?

✔ Oudercontacten toegankelijker maken voor ouders:

… "Ik weet door de oudercontacten direct de werkpunten van het kind. Waar kan ik aandacht aan geven en steunen?" (OUDER)

… "Ik vind het goed dat mijn mama naar het oudercontact komt want in mijn rapport had ik twee buizen. We zijn samen naar de meneer van aardrijkskunde gegaan en we hebben gesproken over toetsen die ik slecht had gedaan en waar ik mis was en gebuisd was en zo. En ik vond dat goed want als dat er niet was, als ze dat gewoon doorsturen, wil mijn moeder weten waarom dat zo is en ik kan dat niet zeggen." (LEERLING)

✔ Activiteiten organiseren waarop ouders hun kinderen ondersteunen, bijv. een openklasdag.

DE GEDRAGSDIMENSIE

Het waarneembaar gedrag van de ouder inzake ouderbetrokkenheid.

Hoe zet de ouder zijn betrokkenheid om in concreet waarneembaar gedrag? Dat gaat bijvoorbeeld over het kind ondersteunen bij het maken van schooltaken, met het kind spreken over wat er op school gebeurt, deelnemen aan oudercontacten en activiteiten en hierin eventueel actief participeren.

Waarom is het belangrijk op deze dimensie in te zetten?

✔ Leerlingen vinden het fijn als ouders deelnemen aan activiteiten op school:

… "Ik wil dat mijn mama soep kan komen koken zodat ze dat aan de kinderen kan geven." (LEERLING)

✔ Leerlingen halen voldoening uit de positieve boodschappen die ouders krijgen tijdens contacten met de school:

… "Als het oudercontact is, zegt mijn mama altijd van: 'we gaan eens zien wat je allemaal kan." (LEERLING)

✔ Leerlingen vinden het fijn als ouders interesse tonen in wat ze op school deden:

… "Als ik thuis kom, dan vraagt mijn mama hoe is het geweest op school en zo, en dan vertel ik haar alles, ook als ik het moeilijk heb, of als ik iets slechts heb gedaan." (LEERLING)

Hoe zet de brugfigurenwerking in op deze dimensie?

✔ Drempels verlagen tot deelname aan activiteiten op school voor ouders.

✔ Gezamenlijke ouder-kind activiteiten initiëren of faciliteren.

… "Om mijn rapport te vieren, hebben we daar iets gegeten op de babbelbar. Mijn papa en mama vinden dat belangrijk om dingen met ons te doen." (LEERLING)

Referenties

1 Cohn, R. (1997). *Van psychoanalyse naar themagecentreerde interactie. Bouwstenen voor een pedagogisch systeem voor onderwijs, vorming en hulpverlening.* Amsterdam: Boom/ Nelissen.

2 Boszormenyi-Nagy, I. & Spark, G. (1973) *Invisible Loyalties.* Harper & Row, Publishers, Inc.

3 Vyverman, V. & Vettenburg, N. (2009). Parent participation at school. A Research study on the perspectives of children. *Childhood*, 16 (1), 105-12.

4 Idem 3

5 Sensoa (2017). *Seksuele ontwikkeling van jonge tieners* (12-15 jaar). Geraadpleegd op 6 december 2017 via https://www.seksualiteit.be/voorlichting/seksuele-ontwikkeling/tieners.

6 Lauwers, H. & Piessens, A. (2011). 'Gij moet toch niet altijd alles weten!' Kinderen als actor in de relatie tussen ouders en de school. In: de Vlaamse Onderwijsraad (red.), *Gezin en school: de kloof voorbij, de grens gezet?* (pp. 51-72). Leuven: Acco.

7 Morreel, E., Van Avermaet, P. & Vanderlinde, R. (2012). *Ouderbetrokkenheid in ontwikkelingsperspectief: Eindrapport Vooronderzoek rond ouderbetrokkenheid in het Nederlandstalig Secundair Onderwijs in Brussel.* Universiteit Gent: Steunpunt Diversiteit en Leren & Vakgroep Onderwijskunde.

8 Xu, J. (2002). Do early adolescents want family involvement in their education? Hearing voices from those who matter most. *The School Community Journal, 12*, 53–72.

9 Geens, N., Hemeryck, I. & Lambert, L. (2017).Ontmoeten is simpel... maar niet altijd gemakkelijk. *Een rijk inspiratieboek over sociale steun en diversiteit.* Amsterdam: SWP Uitgeverij.

10 Expoo, (z.j.) *Ontmoeting uitbouwen.* Geraadpleegd op 20/09/2018 via http://www.expoo.be/ontmoeting-uitbouwen

11 Nys, K. & Van den Bruel, B. (2009). Verankering van opvoedingsondersteuning in Vlaanderen. In: B. Prinsen (Ed.), Lichtvoetig door de opvoeding. *Over opvoedingsondersteuning als levenswerk* (pp. 57-65). Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

12 Bellens, K., & De Fraine, B. (2013). Wat werkt? *Kenmerken van effectief basisonderwijs.* Leuven: Acco.

13 Colpin, H. (2011). Bevorderen van schoolse betrokkenheid van ouders. In: Vlaamse Onderwijsraad (Red.), Ge*zin en school. De kloof voorbij, de grens gezet?* Een verkenning (p. 147-161). Leuven: Acco.

14 Idem 7

15 Samaey, S. & Vettenburg, N. (2007). Eindrapport: Ontwikkeling van een instrument "*betrokkenheid van ouders bij het onderwijs*". Universiteit Gent: faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, vakgroep sociale agogiek.

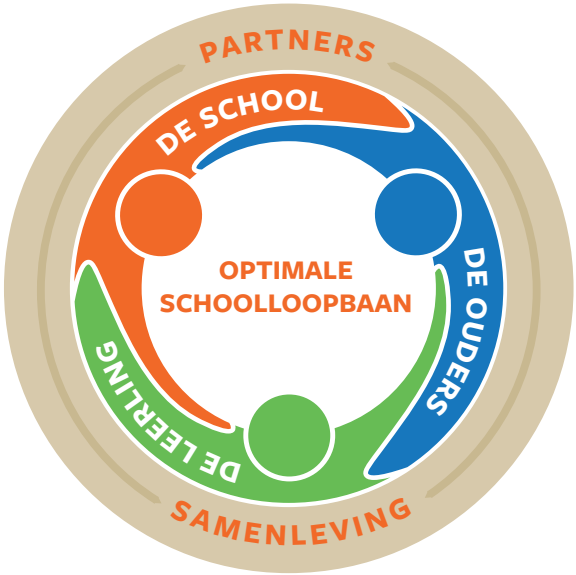
4. VERBREDEN

"Een brugfiguur die de context van de gezinnen binnenbrengt, is voor de school een grote meerwaarde. Zonder de inbreng van de brugfiguur over gezinnen zou de school essentiële informatie missen die nodig is voor een goede begeleiding van de leerlingen."

CORNELIA AERS EN THIJS MACKELBERG, RESPECTIEVELIJK VERANTWOORDELIJKE LEERLINGENBEGELEIDING EN COÖRDINATOR VOLTIJDS ONDERWIJS, HTISA

We willen de horizon openbreken bij kwetsbare gezinnen. We merken dat deze gezinnen aansluiting nodig hebben met diensten en voorzieningen die hen helpen hun rechten op te nemen. Omdat zij niet altijd over stevige netwerken beschikken, willen wij hen warm maken voor de wereld van sport, vrije tijd, welzijn, wijkacties.

Dat doen we door outreachend te werken: huisbezoeken afleggen, organisaties naar school halen, leerlingen begeleiden naar allerlei organisaties. Die acties zijn zinnig. Het zorgt voor ademruimte bij de gezinnen en verbreedt hun kennis van de omliggende wereld.

Tegelijk verbreden we de horizon van het schoolteam door contextinfo binnen te brengen. Zo verrijken we hun beeldvorming over gezinnen en ouders.

1 - Ademruimte voor de gezinnen

SCHOOLGERELATEERDE ZAKEN

Een secundaire school heeft geen eenvoudige structuur, dat geeft iedereen wel toe. Het is geen evidentie te weten wie je waarvoor best aanspreekt, hoe de onderwijsvormen en studiekeuzes georganiseerd zijn, wat de schoolkosten zijn en wat de rol is van schoolnabije actoren zoals het CLB. We zien onze rol vooral naar gezinnen die om allerlei redenen **moeilijkheden** ondervinden om een goed contact met de school te leggen, schoolzaken te kennen en te beheren, de schoolloopbaan van hun kinderen goed te begeleiden.

Dat kan door regelmatig op huisbezoek te gaan - het échte outreachende werk - en met de ouders schoolgerelateerde zaken te bespreken. Zijn de schoolboeken besteld? Is het systeem van de oudercontacten duidelijk? Weet je waarvoor een CLB dient? Wat te doen bij afwezigheid?

••• "Wij gaan als brugfiguur op huisbezoek en in die zin is dat wat uniek in een schoolsetting want bijna niemand anders doet dat. Ik geloof er sterk in dat je op termijn tijd en energie wint en minder gefrustreerd zult geraken. Je zult immers een andere band met een leerling én met de ouders krijgen. Je moet weten dat sommige ouders niet altijd goed weten in welke richting hun kind zit. Voor mij hoeft het huisbezoek niet sowieso alleen voor de brugfiguur te zijn. Samen met de leerkracht zou voor mij de ideale situatie zijn."

CAROLINE, VOORMALIG BRUGFIGUUR

Tegelijk zijn we ook op de school zelf **beschikbaar** en een aanspreekpunt voor ouders. Daarom zijn we altijd op de oudercontacten aanwezig, doen we met hen een babbeltje, informeren we naar het gezin, overlopen we bepaalde schoolbrieven, sluiten we aan bij een gesprek met een leerkracht.

Als leerlingen van school veranderen, zorgen we voor een warme overdracht naar de nieuwe school in samenspraak met de ouders. We merken dat er vaak 'wissels' gebeuren binnen de scholen waar we werkzaam zijn. We kunnen deze leerlingen en hun ouders soms letterlijk in handen geven van een collega-brugfiguur.

Ook hier geldt: we doen dit werk niet alleen, maar samen met en complementair aan het schoolteam.

••• "De brugfiguur brengt een nieuwe frisse kijk binnen in de school. Bovendien kent ze het ruimere schoolveld in Gent. Bij de grote mobiliteit van leerlingen tussen scholen is dit een belangrijke troef."

WIM DANSCHUTTER, DIRECTEUR, OLVIGENT

RANDVOORWAARDEN AANPAKKEN

Door op huisbezoek te gaan, worden we als brugfiguur soms ondergedompeld in de zorgwekkende omstandigheden waarin gezinnen leven. Dan besef je dat, vooraleer er in dit gezin voldoende rust en ruimte voor onderwijs is, er eerst andere problemen aangepakt moeten worden. Daarom vinden we het onze taak om vanuit onze '**eerstelijnspositie**' gezinnen hierin bij te staan, vooral door gerichte informatie te geven en alert door te verwijzen. In bepaalde scholen kunnen ouders een halve dag in de week op raadpleging komen bij een maatschappelijk werkster van het OCMW in kader van het project 'Kinderen eerst'. Dat verlaagt de drempel voor ouders. Zo maken we de scholen én ouders duidelijk dat er ook rond de school een heel netwerk bestaat waarop ze een beroep kunnen doen.

••• "We hebben meer contact met gezinnen wiens kinderen naar deze school gaan, want de brugfiguur leidt ze naar ons toe en dat heeft volgend effect: we kunnen meer mensen helpen en toeleiden naar basisrechten."

HILDE GENETELLO, OCMW GENT - 'KINDEREN EERST'

••• "F. is een Bulgaars meisje dat vaak onwettig afwezig is. Het gezin blijkt in heel moeilijke materiële omstandigheden te leven. Bovendien is papa zwaar ziek en is F. de woordvoerder/tolk van de familie. Deze positie zorgt voor een situatie van afhankelijkheid waardoor het ook moeilijk is voor de ouders om op te treden op het moment dat F. effectief spijbelt. Als brugfiguur probeer ik aan de basisvoorwaarden te werken om zo ruimte voor school te creëren. Ik neem contact op met de sociale dienst van het ziekenhuis zodat ze zelf voor een tolk instaan, ik help bij de inschrijving in een wijkgezondheidscentrum, voer een gesprek met mama rond de situatie ...
A. is een Albanese jongen die samen met zijn (baby) zus, mama en oma in de illegaliteit leeft. Ze doen al weken beroep op de nachtopvang. Als brugfiguur zoek ik naar vrijetijdsbesteding voor de vakanties, naar meubilair op het moment dat het gezin opnieuw onderdak heeft, faciliteer ik een neurologisch onderzoek op vraag van het CLB,..."

MAUDLIN, BRUGFIGUUR

••• "Als je als brugfiguur op huisbezoek gaat bij een spijbelaar, is de reden uiteraard het spijbelgedrag maar je wil vooral het gezin leren kennen. Zonder direct met het vingertje te wijzen, 'morgen moet hij terug op school zijn'. Wij moeten vooral kijken, wat zit daarachter? Hoe komt het dat die jongere niet over de drempel van de schoolpoort geraakt? We kunnen ook zien of hulpverlening nodig is en of we die mensen erheen kunnen leiden. Ik stemde hierover af met de CLB-medewerkers, die overigens uitstekend werk leveren maar erg overbevraagd zijn. Met het CLB kunnen we dan naar de school stappen en zoeken naar een oplossing: wat moet er gebeuren opdat die jongere terug naar school komt?"

CAROLINE, VOORMALIG BRUGFIGUUR

2 – Netwerken verbreden en versterken

DE BREDE WERELD BINNENBRENGEN IN DE SCHOOL ZELF

We zien het ook als onze taak om leerlingen en hun gezinnen in contact te brengen met wat er naast de school bestaat aan activiteiten. Zo kunnen ze hun interesses en talenten ten volle tot ontplooiing brengen. Zelf de stap zetten naar een vrijetijdsvereniging, sportclub of muziekschool is niet evident, ook daar spelen allerlei obstakels mee.
We nodigen de organisaties uit op school. Ze stellen tijdens oudercontacten, infomarkten en/of middagactiviteiten hun werking voor. Zo tracht je de horizon te verbreden binnen de school zelf.

VOORBEELDEN VAN SAMENWERKINGEN EN INITIATIEVEN

Voor vier scholen dienden we een gezamenlijk Brede Schoolproject in om tijdens de middagpauze extra activiteiten te organiseren. Leerlingen komen zo in contact met activiteiten, clubs en organisaties uit de vrijetijdssector (cultuur, jeugd en sport). Naast een eerste **kennismaking**, krijgen leerlingen de kans om via het volgen van een reeks activiteiten hun interesses en talenten verder te exploreren. We hopen ze daarna te laten **doorstromen** naar het aanbod buiten de school. Deze subsidie [1] werd ondertussen voor alle vier de scholen goedgekeurd. Een deel van de activiteiten wordt gezamenlijk uitgewerkt.

Voor sport wordt er samengewerkt met de buurtsportwerkers en diverse sportclubs, maar ook de leerkrachten lichamelijke opvoeding voorzien dikwijls sportactiviteiten over de middag. Hier proberen wij de link te leggen met sportmogelijkheden buiten de school en de 'Sport Na School'-pas [2].

Onze culturele partners zijn De Kopergietery en de Sint-Lucasacademie.

Met vzw Jong hebben we al een samenwerking uitgebouwd in sommige scholen. We bekijken nu hoe we **structureler** kunnen samenwerken.

Er zijn ook heel wat spontane initiatieven van leerkrachten zelf. Zo zijn er leerkrachten die een naaiatelier hebben opgestart of leerkrachten die hun leerlingen laten kennismaken met gezelschapsspelletjes. Het is motiverend dat deze initiatieven via de Brede Schoolsubsidie professioneler uitgebouwd kunnen worden. Dit verhoogt de kans op duurzaamheid.

••• "Ik vind het erg belangrijk dat kinderen die organisaties leren kennen. Dat verbreedt hun eigen leefwereld, trekt hun wereld open, er komen meer mogelijkheden dan 'op straat rondlopen'. Dat hoor ik ook van ouders zelf. Zo liep er in de Freinetmiddenschool Gent een leuk project. Een leerkracht wou iets doen in het kader van de 'Warmste Week' ten voordele van een organisatie die onze leerlingen bereikt. Dat werd dan vzw Jong. En dan vind ik het als brugfiguur belangrijk om dat mee te ondersteunen."

MAUDLIN, BRUGFIGUUR

••• "In OLVIGent organiseren we daarom in de derde week van september een infobeurs met ook externe organisaties zoals vzw Jong, de Schoolspotters, Victoria de Luxe, de Opvoedingswinkel, ... Daar zien we soms dat onze leerlingen de begeleiders herkennen van toen ze wel nog bij een kinderwerking betrokken waren. Zo ontstaat soms opnieuw aansluiting. Die begeleiders melden ons ook dat ze leerlingen opnieuw op activiteiten ontmoeten, of dat ze medeleerlingen meenemen. Uitzonderlijk volg ik dan een leerling op die dit echt nodig heeft. Zo had ik een leerling die maanden in de nachtopvang zat. Voor hem was dit zeer zinvol, want hij kan de vele uren die hij op straat doorbracht wel zinvoller besteden. Deze jongen gaat nu nog op eigen initiatief naar de vakantiespeelpleinwerking. Dat zijn dan mooie succesverhalen. Te meer als je ziet dat ook andere gezinsleden hierdoor enthousiast worden."

MAUDLIN, BRUGFIGUUR

1 Subsidie projecten brede leer- en leefomgeving

2 Uitgebreid sportaanbod op verschillende locaties in Gent, voor leerlingen uit het secundair onderwijs, vrij toegankelijk op vertoon van een 'Sport Na School'-pas, alle info op www.sportnaschool.be.

DE BREDE WERELD VERKENNEN BUITEN DE SCHOOL

Kennismaken met organisaties is een eerste stap, het toeleiden naar de reguliere werking van vrijetijdsorganisaties een tweede. We tonen ouders en leerlingen **de weg erheen**, maken hen er warm voor. We praten erover met hun ouders en moedigen hen aan de stap te zetten. Occasioneel gaan we ook even mee, om de eerste schroom te helpen overwinnen.

- "We zien dat onze brugfiguur Joke hier goed op inspeelt. Zo was er een jongen die veel thuis zat, hij wilde wel iets doen maar wist niet wat. Joke heeft hem meegenomen naar Habbekrats. Ze heeft ook de tijd genomen om even te blijven, om te zien of alles goed liep. Dit is een mooie insteek van haar. Samen met een jongere op weg gaan en dat ook naar de ouders toe opnemen. En de jongere zelf voelt dat ze dit doet vanuit zijn vraag, zijn nood."
  CORNELIA AERS, VERANTWOORDELIJKE LEERLINGEN-BEGELEIDING, HTISA

- "Wij, als leerlingenbegeleiding, hebben hier geen tijd voor. De brugfiguur wel. Hij ziet andere talenten en kan vanuit zijn netwerken de leerling doorverwijzen naar vrijetijdsactiviteiten."
  CARINE PONNET, LEERLINGENBEGELEIDSTER, PROVINCIALE MIDDENSCHOOL

Een mooi resultaat is ook dat we vanuit een **gedeelde bezorgdheid** elkaar meer op de hoogte houden. Soms krijgen we van een vrijetijdsorganisatie signalen over jongeren die in hun werking zijn ingestapt. Een signaal kan zijn: 'Ik heb hier een jongere, en het gaat blijkbaar niet goed op school, hij heeft schrik dat hij gaat buitenvliegen, …'

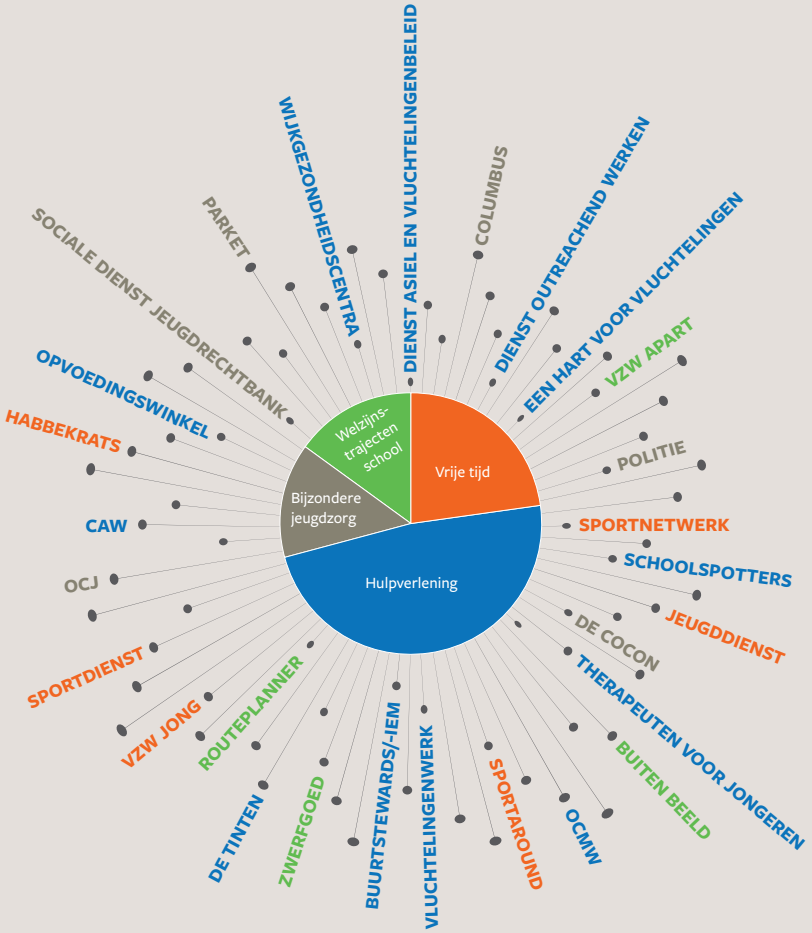
EXTERNE CONTACTEN

Van alle geregistreerde activiteiten, nemen externe contacten 10% van de tijd in beslag.

Als brugfiguur hebben we verschillende 'types' externe contacten. Organisaties die rond hulpverlening werken (zowel materieel als andere) nemen hier de grootste plaats in.
In ons netwerk komen we vooral in contact met: OCMW, Buurtstewards, Schoolspotters, Tejo, De Tinten, wijkgezondheidscentra …

Toeleiding naar vrijetijd neemt ongeveer een kwart van de tijd in beslag die we besteden aan externe contacten. We werken samen met verschillende partners in het Gentse, onder meer met vzw Jong, Sportnetwerk en Habbekrats.

We hebben een ondersteunende rol daar waar er via het CLB welzijnstrajecten op school of binnen de bijzondere jeugdzorg lopen.
In contacten met de sociale dienst van de jeugdrechtbank, het OCJ (Ondersteuningscentrum Jeugdzorg), time-outprojecten, … zijn we dus niet de toeleider maar de ondersteuner van het gezin en de jongere.

3 – Linken met de brugfiguur basisonderwijs

GEDEELDE ZORGEN

We zijn collega's van de brugfiguren die in het basisonderwijs actief zijn. Bij ouders die al vertrouwd zijn met een brugfiguur uit het lager scheelt dat bij een eerste contact. We nemen als het ware het vertrouwen over van onze collega's.

Mits toestemming van de ouders, nemen we contact op met onze collega's van het lager. Zij kunnen ons helpen om ons beeld over de jongere te verbreden. We **contacteren elkaar** ook indien er zorgen zijn rond een gezin om onze acties op elkaar af te stemmen.

••• "N. is een Roma-meisje van 12 jaar die na de eerste schooldag niet meer op school geraakt. Uit gesprekken met de ouders blijkt dat het ook thuis moeilijk loopt. N. blijft soms dagenlang weg van huis en mama maakt zich zorgen over het gezelschap waarin ze verkeert. Na politietussenkomst besluit N. van school te veranderen. Maar ook op de nieuwe school raakt ze niet. Uiteindelijk is het door de samenwerking tussen de brugfiguren van lager en secundair en de leerkracht lager onderwijs dat N. na 5 maand haar secundaire schoolcarrière start en ook volhoudt."

MAUDLIN, BRUGFIGUUR

WARME OVERDRACHT NAAR HET SECUNDAIR ONDERWIJS

De brugfiguren van het basisonderwijs spelen een rol in de keuze van ouders voor een secundaire school voor hun kind. Om hen een goed beeld van onze scholen te geven, hebben we een **bezoekenronde** georganiseerd. Onze collega's - en soms ook een geïnteresseerde zorgcoördinator -werden ondergedompeld in de werking van de scholen waar wij actief zijn.

••• "Tijdens zo'n bezoekenronde is het fijn om eens de sfeer in een secundaire school te kunnen opsnuiven. Dat geeft een beter beeld dan enkel flyers of website. Je kan dan tegen leerlingen en ouders gemakkelijker vertellen over die school, bijvoorbeeld dat er veel groen is, wat het aanbod van middagactiviteiten voorstelt, enz. Je kunt vertellen over de brugfiguur daar, over vernieuwingen die ze willen doorvoeren,... Zo krijgen zij toch een levendiger beeld van die school. Bovendien voel en zie je ook echt het verschil in scholen qua aanpak, methodiek, klassamenstelling, ..."

SIGRID EN HELGA, RESP. BRUGFIGUUR EN ZORGCOÖRDINATOR, BASISSCHOOL VICTOR CARPENTIER

Als brugfiguren meekomen met ouders naar de secundaire school voor de inschrijving, zijn wij vaak aanwezig. Zo zorgen we voor een **warme overdracht** en hebben de ouders direct kennisgemaakt met de 'nieuwe' brugfiguur.

••• "Als brugfiguur in het lager onderwijs ga ik vaak mee met de ouders als eerste stap naar het secundair. Ik leg dan contact met de brugfiguur secundair, zodat ze al kennis kunnen maken met elkaar. Of ik geef aan de ouders de naam van de brugfiguur door, zodat zij zelf naar hem/haar kunnen vragen. Ook als er gedurende het schooljaar ouders naar mij toekomen met vragen over het secundair, dan verwijs ik ze door naar de brugfiguur. Ik neem dan vooraf even contact op. De meerwaarde voor de ouders is dat ze van in het begin een aanspreekpunt hebben op de secundaire school. Ouders weten dat ze bij de brugfiguur secundair terecht kunnen met dezelfde vragen die ze hadden in het lager onderwijs. De brugfiguur secundair kan de ouders meteen betrekken op de schoolloopbaan van hun tiener."

INGRID, BRUGFIGUUR, BASISSCHOOL HET KLIMREK REINAERTSTRAAT

••• "Je kan bepaalde gezinssituaties die je op school jaren opvolgde met een gerust hart overdragen naar een nieuwe brugfiguur. Zo zorg je ervoor dat de ouders opnieuw een vertrouwenspersoon hebben bij de grote stap naar het secundair. We hebben bijvoorbeeld een kindje op school die een grote zus heeft in het secundair. Brugfiguur Maudlin contacteerde ons en samen dienden we een dossier in. Hopelijk kan er nu sneller hulp komen bij de familie. Nu kan het 'geheel' aangepakt worden, in plaats van een traject in het lager en een ander traject in het secundair."

LIESA, BRUGFIGUUR, FREINETSCHOOL MANDALA

Met vereende krachten

“Het gezin A. telt 4 kinderen waarvan enkel het jongste nog bij ons in de lagere school zit. In het verleden hebben we een lange weg afgelegd met dit gezin, waardoor ik een zeer goede band heb met de moeder. Onlangs kwam ze ‘s morgens helemaal overstuur mijn bureau binnengewaaid. Haar ene zoon was definitief geschorst van school en ze zat in zak en as. Ze had een officiële brief van de directeur bij waarin de schorsing werd bevestigd en gevraagd werd op zoek te gaan naar een nieuwe school. Mama wist niet wat te beginnen.

Na een telefoontje met het betrokken CLB en in overleg met de mama werd het brugfigurenradarwerk in gang gezet. Pieter, brugfiguur van de huidige school, kwam bij mij langs om samen met de jongen een nieuwe school te zoeken. Dit liep niet zoals gepland waardoor Pieter de volgende dag ook nog op huis-bezoek ging. Intussen hield ik nauw contact met de mama om haar alle stappen goed uit te leggen. Er werd naar een school gezocht met een brugfiguur, en dat werd de school waar Joke als brugfiguur werkt. Ik lichtte haar op het brugteam in over de situatie.

Joke en Pieter regelden onderling de inschrijving. In totaal ging er een hele week over waarin we elkaar voortdurend op de hoogte hielden. De medewerking van de jongen was in het begin nihil, onder andere onder invloed van de oudste broer. Ik schakelde de school van de oudste broer in om met hem te praten, wat de leerlingenbegeleider en directeur fantastisch hebben gedaan.

Uiteindelijk is de jongen ingeschreven in een nieuwe school. De mama is ontzettend dankbaar. Pieter heeft uiteindelijk het vertrouwen kunnen winnen, Joke volgt de jongen verder op en ik ben zo blij dat mama die ochtend bij mij om hulp kwam vragen. Zonder de collega’s in het middelbaar was dit nooit op zo’n zorgzame manier kunnen gebeuren.”

JULIE, BRUGFIGUUR, BASISSCHOOL DE KLEURDOOS

WERKGROEP SECUNDAIR

Vanuit het team brugfiguren voelden we de nood om samen te werken rond de overstap van het lager naar het secundair onderwijs. De werkgroep secundair was geboren. Met een afvaardiging van brugfiguren uit het lager en het secundair onderwijs kwamen we op regelmatige tijdstippen samen.

Na het verkennen en bundelen van diverse acties in de scholen en op het terrein, besloten we om vooral in te zetten op het niveau 'algemene preventie'.

Eén van de resultaten is een filmpje met getuigenissen van kinderen en ouders over elementen die mee de keuze voor de secundaire school bepaald hebben, onzekerheden, verwachtingen versus realiteit. Dit filmpje wordt gebruikt om een gesprek met ouders en/of kinderen op gang te brengen.

Verder hebben we samen met Het Beroepenhuis een traject op maat uitgewerkt voor ouders. Zij zijn nu ook welkom op het moment dat hun kinderen in klasverband een bezoek brengen aan Het Beroepenhuis.

We hebben talentenfiches uitgewerkt die leerlingen aanmoedigen om positief en waarderend te communiceren over hun klasgenootjes en tot slot hebben we ook positieve praatkaarten gemaakt voor ouders, die aan de hand daarvan hun kind kunnen bevragen over succeservaringen.

De samenwerking tussen brugfiguren uit het lager en secundair onderwijs was in het ganse traject van deze werkgroep een grote meerwaarde.

TRANSBASO: NAAR EEN WARME OVERDRACHT VAN BASIS NAAR SECUNDAIR

Hoe komen de keuzes tot stand die leerlingen en ouders maken voor een studieoptie en een secundaire school? En kunnen bepaalde interventies helpen om die keuzes te verbeteren? Het Transbaso-onderzoek[3] zette in tal van Gentse en Antwerpse basisscholen grootschalige bevragingen op bij leerkrachten, ouders én leerlingen. De resultaten en aanbevelingen uit het onderzoek zijn te vinden in

- het boek "Is dat iets voor mij, juf?" (Karin Goosen en Simon Boone, LannooCampus, 2017),
- de site pro.vanbasisnaarsecundair.be, met links naar illustraties van praktijken in scholen, stappenplannen, tips, printbare sjablonen en oefeningen voor leerlingen, ouders en schoolteam, infofolders voor ouders, een game …

Een rode draad uit het onderzoek is dat het voor kwetsbare ouders niet evident is om cruciale informatie over het secundair onderwijs (SO), de studierichtingen en de scholen te krijgen en dit proactief aan te pakken. Zelfs voor leerkrachten basis is het SO niet altijd makkelijk te doorgronden. Omdat brugfiguren in het basis én in het secundair kwetsbare ouders in tal van schoolaspecten willen begeleiden, ook in studie- en schoolkeuzes, willen zij nog beter samenwerken om die overdracht zo goed mogelijk te laten verlopen. Zij laten zich daarvoor leiden door de aanbevelingen uit het Transbaso-onderzoek. We geven er enkele belangrijke mee.

3 Het Transbaso-onderzoek was een samenwerking tussen de Universiteit Gent, de Universiteit Antwerpen, de Vrije Universiteit Brussel, de Artesis-Plantijn Hogeschool, en de Hogeschool Gent.

VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS:

- Informeer basisscholen, ouders en leerlingen transparant en eerlijk over het studieaanbod, verwachtingen ten aanzien van leerlingen en ondersteuning op jullie school.
- Informeer basisscholen, ouders en leerlingen over hoe jullie nieuwe leerlingen (warm) onthalen.
- Neem zelf initiatieven om leerlingen en ouders in het basisonderwijs te informeren over opties en richtingen (ook over de toekomstige mogelijkheden in de tweede en derde graad) in je school.
- Plan je infodagen en opendeurdagen samen met de basisscholen en zorg ervoor dat deze tijdig kenbaar worden gemaakt.
- Communiceer duidelijk en tijdig over de infomomenten en over de inschrijvingsprocedure. Voor kwetsbare ouders is het moeilijker om proactief te werk te gaan en het zoekproces gericht aan te pakken. Zij kunnen daarom niet altijd een weldoordachte schoolkeuze maken.
- Richt zowel een A-stroom als een B-stroom in, omdat dat de overstap van A naar B of van B naar A minder groot maakt en leerlingen op dezelfde school kunnen blijven.
- Voorzie zowel in de A-stroom als in de B-stroom een breed gamma aan keuzeopties en keuzevakken, omdat leerlingen hun kwaliteiten en interesses in de eerste graad moeten kunnen ontdekken.

VOOR HET BASISONDERWIJS:

- Verleg de focus van het geven van een advies naar de begeleiding van het keuzeproces. Leerkrachten krijgen zo het gevoel meer voor hun leerlingen te betekenen.
- Maak duidelijk aan ouders en leerlingen hoe de school hen zal ondersteunen in het studie- en schoolkeuzeproces en begin hier tijdig aan (5de leerjaar). Vooral kwetsbare ouders hebben daar nood aan.
- Betrek ouders bij leerlingenactiviteiten rond de overgang van basis naar secundair en andersom.
- Investeer in laagdrempelige vertrouwensfiguren in de school. Ouders hebben specifieke vragen en appreciëren persoonlijk contact. Kwetsbare ouders durven hier niet altijd het initiatief toe te nemen.
- Werk samen met secundaire scholen om informatie over het secundair onderwijs te verzamelen en erover te communiceren. Basisscholen die in interactie gingen met secundaire scholen via gesprekken met oud-leerlingen, snuffelstages voor leerkrachten of via gesprekken over onthaal en intakebeleid kunnen een veel genuanceerder beeld schetsen van het onderwijslandschap.

4 - Outreachend Werken

Het brugfigurenteam vindt outreachend werken een belangrijke methode om kwetsbare gezinnen te bereiken en te ondersteunen. Voor ons zijn **huisbezoeken** een essentiële uitwerking hiervan. We wilden onze werking stevig onderstutten met inspiratie van buitenaf en voor outreachend werken hebben we ons licht opgestoken bij het expertisecentrum **Reach out!**[4], meer bepaald in het artikel "Outreachend Werken. Praktijkkader in ontwikkeling"[5].

WAAROM OUTREACHEND WERKEN?

Zoals de auteurs in het artikel aangeven, verliezen steeds meer individuen en groepen de positieve link met de samenleving. Het is steeds moeilijker om bepaalde groepen te bereiken.

> "Veel welzijnsorganisaties willen hun aanbod beter afstemmen op de specifieke noden van die kwetsbare groepen. Ze proberen hun werking en hulpaanbod dan buiten de muren van de organisatie te brengen, in de leefwereld van cliënten of op plaatsen waar zij vertoeven. (...)
> Outreachend werken is een begrip dat vele ladingen dekt en dus heel wat onduidelijkheid oproept als de specifieke invulling aan de orde komt. Er is daarom nood aan meer klaarheid." (art. p. 31)

We sluiten graag aan bij de definitie[6] zoals Reach out! die geeft en passen die lichtjes aan aan onze specifieke onderwijscontext:
'Outreachend werken is een werkwijze die uitgaat van een actieve benadering en gericht is op het bevorderen van welzijn. De werker vertrekt vanuit de participatieve basishouding en richt zich op kwetsbare doelgroepen die niet of ontoereikend bereikt worden door de reguliere schoolwerking en eventuele andere dienst-, hulp- en zorgverleningsinstanties. Hij doet dit door naar de doelgroep toe te stappen met erkenning van de voor hen geldende waarden en normen. Met outreachend werken streven we naar een wederzijdse afstemming tussen de doelgroep en de schoolwerking en bij uitbreiding, tussen de doelgroep en het maatschappelijk aanbod. Outreachend werken is een middel, geen doel op zich."

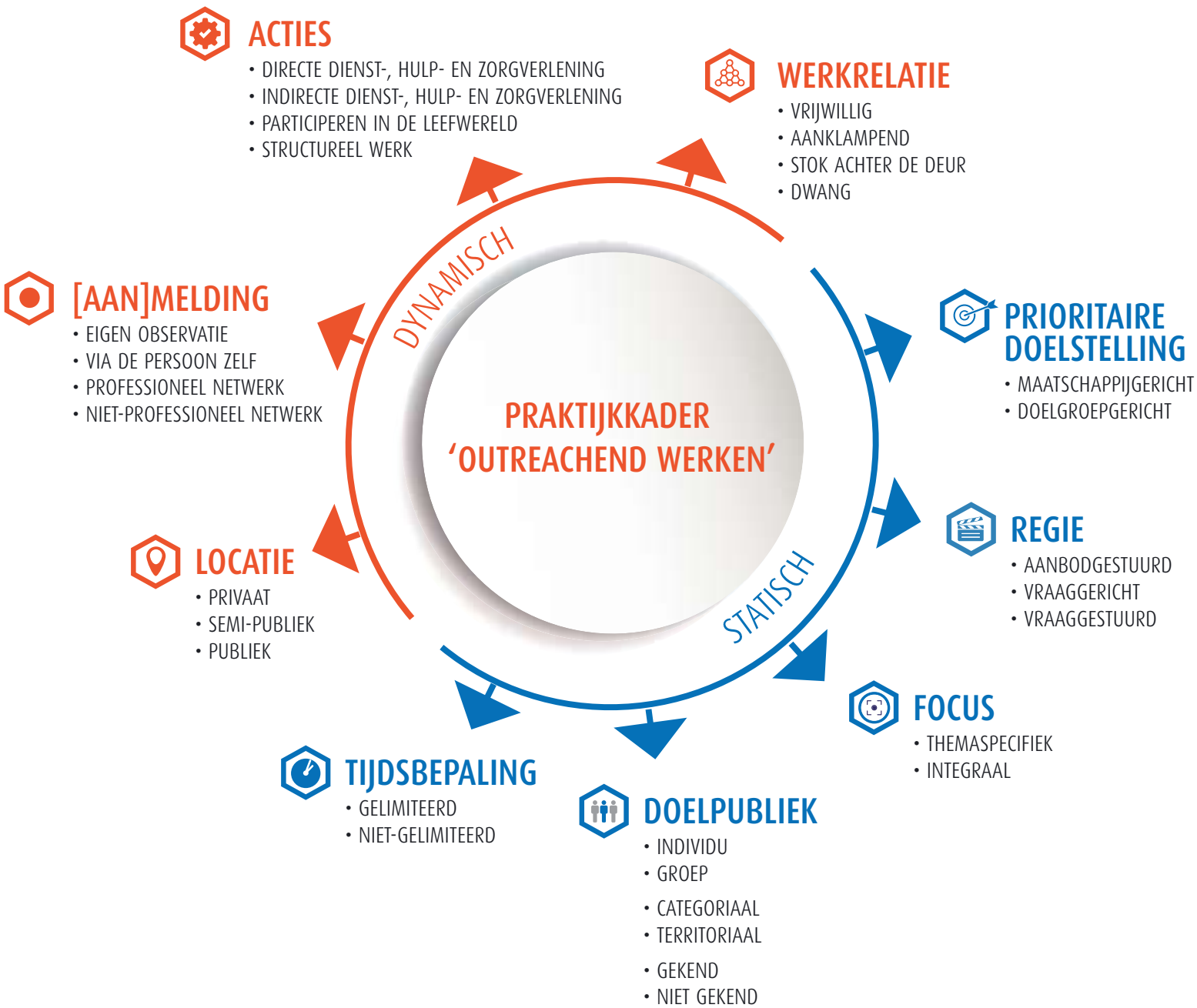
NEGEN PARAMETERS

Uit onderzoek van Reach out! distilleerden de auteurs van het artikel een praktijkkader dat bestaat uit negen verschillende parameters. We hebben ons door deze 9 parameters laten inspireren om onze specifieke 'outreachende' opdracht te verfijnen, te evalueren en bij te sturen.

4 Zie https://www.kennisplein.be/Pages/Reach-Out!.aspx.

5 "Outreachend Werken. Praktijkkader in ontwikkeling".
Jessica De Maeyer, Cis Dewaele en Sandra Beelden. in "POW Alert", jrg 38, nr 5, dec. 2012, p. 31-39.

6 idem, p. 38

ACTIES
• DIRECTE DIENST-, HULP- EN ZORGVERLENING
• INDIRECTE DIENST-, HULP- EN ZORGVERLENING
• PARTICIPEREN IN DE LEEFWERELD
• STRUCTUREEL WERK
WERKRELATIE
• VRIJWILLIG
• AANKLAMPEND
• STOK ACHTER DE DEUR
• DWANG
[AAN]MELDING
• EIGEN OBSERVATIE
• VIA DE PERSOON ZELF
• PROFESSIONEEL NETWERK
• NIET-PROFESSIONEEL NETWERK
DYNAMISCH
PRAKTIJKKADER
'OUTREACHEND WERKEN'
PRIORITAIRE DOELSTELLING
• MAATSCHAPPIJGERICHT
• DOELGROEPGERICHT
STATISCH
REGIE
• AANBODGESTUURD
• VRAAGGERICHT
• VRAAGGESTUURD
LOCATIE
• PRIVAAT
• SEMI-PUBLIEK
• PUBLIEK
FOCUS
• THEMASPECIFIEK
• INTEGRAAL
TIJDSBEPALING
• GELIMITEERD
• NIET-GELIMITEERD
DOELPUBLIEK
• INDIVIDU
• GROEP
• CATEGORIAAL
• TERRITORIAAL
• GEKEND
• NIET GEKEND

VIER DYNAMISCHE PARAMETERS

De **werkrelatie:** de positie die de brugfiguur inneemt ten aanzien van de ouders.
Vier mogelijkheden:

- Vrijwilligheid: de ouders hebben de keuze om op het aanbod in te gaan, bijv. de brugfiguur ontvangen bij het huisbezoek, ingaan op vragen, …
- Aanklampend werken: de brugfiguur dringt aan en blijft contact zoeken – de ouder doet ertoe, we laten niet los.
- Stok achter de deur: deze positie wensen we niet in te nemen.
- Dwang: niet van toepassing.

De **(aan)melding**: de manier waarop de brugfiguur te weten komt dat de ouders baat/nood hebben bij/aan zijn aanbod. Vier manieren:

- Eigen observatie.
- Via de persoon of doelgroep zelf.
- Via een professioneel netwerk: bijvoorbeeld via CLB, welzijn, vrijetijdsorganisatie.
- Via een niet-professioneel netwerk: dit gebeurt bij ons occasioneel, bijvoorbeeld in geval er verschillende leden van een familie op een school zitten, als buren spontaan problemen melden als je aan de deur staat voor een huisbezoek,...

De **locatie:** de plaats waar de brugfiguur werkt.
Afhankelijk van de locatie gelden er ook andere regels.
Drie mogelijkheden:

- Privaat: bij de mensen thuis – dit gebeurt vaak bij ons.
- Semi-publiek: niet volledig openbaar maar toch toegankelijk voor de brugfiguur – dit komt bij ons occasioneel voor, bv. als we afspreken in de basisschool waar andere kinderen van het gezin schoollopen, als we een leerling opzoeken die geplaatst is, …
- Publiek: dit komt bij ons niet voor.

De **acties** van brugfiguren:

- Directe hulp- en dienstverlening: wat we samen met de ouder(s) doen, bijv. hen ondersteunen bij de inschrijving in een wijkgezondheidscentrum, hen in contact brengen met een dienstencentrum/een sociaal verhuurkantoor/de opvoedingswinkel/…, opvolgen van een aanvraag voor een studietoelage, …
- Indirecte hulp- en dienstverlening, bijv. belangenbehartiging bij allerlei instanties en bemiddeling tussen school en ouders.
- Structureel werken: vooral een signaalfunctie naar beleid, overheid, voorzieningen, diensten, …
- Participeren in de leefwereld: dit komt bij ons niet voor.

De **prioritaire doelstelling**: maatschappij- of doelgroepgericht.

In de brugfigurenwerking is de prioritaire doelstelling 'doelgroepgericht': bevorderen van een goede schoolloopbaan van de kinderen, van welbevinden en betrokkenheid bij de ouders naar de school toe en omgekeerd.

Regie: de manier waarop het aanbod ingevuld wordt.

- Aanbodgestuurd: we vertrekken vanuit de schoolwerking en vanuit de activiteiten die de school aanbiedt.
- Vraaggericht: we detecteren noden van ouders en proberen de schoolwerking daarop af te stemmen. We bepalen samen met alle betrokkenen de doelstellingen.
- Vraaggestuurd: dit is bij ons niet aan de orde.

De **focus**: kan themaspecifiek of integraal zijn.

Wij werken vooral themaspecifiek – namelijk rond een partnerschap tussen school en ouders – maar proberen bij de meest kwetsbare groep ouders actief integraal te werken door een zicht te krijgen op de verschillende levensdomeinen en wensen/noden van de ouders.

Het **doelpubliek**:

We kiezen zowel voor een werking op individueel niveau (bijv. als we met een jongere meegaan naar een hulpverleningsorganisatie), als op groepsniveau (bijv. als we een ouderinfo op school ondersteunen). We richten ons op de ouders van de eerste graad B-stroom en werken dus categoriaal. Het doelpubliek is gekend.

De **tijdsbepaling**: de duur en intensiteit van de werkrelatie.

In de brugfigurenwerking is dit gelimiteerd. We hebben wel een bepaalde mate van vrijheid om zelf de tijd te bepalen die we aan gezinnen besteden, maar er zijn grenzen aan onze tijd, aan ons terrein, onze expertise, … Bovendien volgen we gezinnen niet als de jongeren veranderen van school.

5. Huisbezoeken

PREVENTIEVE HUISBEZOEKEN

Als brugfiguren maken we een verschil door actief in te zetten op het uitbouwen van een positieve relatie bij de start van de leerlingen op onze scholen. Zo kunnen we vanuit een positieve relatie constructief samenwerken met ouders en leerlingen en krijgt het partnerschap meer kans op slagen. Hiervoor werken we maximaal **outreachend**, en gaan we op huisbezoek bij de ouders van de nieuwe leerlingen.

We noemen deze huisbezoeken '**preventief**' omdat we énkel heel laagdrempelig en op maat willen informeren. We luisteren naar de ouders en nemen hun bezorgdheden mee, we toetsen af of er dingen zijn waar we als school best rekening mee houden en kijken of er ondersteuning nodig is. We vertrekken vanuit pure interesse en hebben per definitie geen negatief geladen boodschappen. Deze huisbezoeken zijn een goede aanvulling bij de inschrijvingsgesprekken en vinden vaak al in augustus plaats.

Eén **kanttekening**: het is niet altijd evident om iedereen thuis te vinden. Sommige ouders werken op de meest onmogelijke uren, combineren verschillende baantjes, … De wens om alle ouders te bezoeken botst soms op de grenzen van wat haalbaar is.

- "De brugfiguur is een aanspreekpunt voor vele ouders. Huisbezoeken in augustus zijn een hefboom voor vele ouders. Een huisbezoek is wenselijk omdat je in hun comfortzone komt en je zo sneller een vertrouwensband kunt opbouwen. De ingewonnen informatie is ook inzetbaar in bijvoorbeeld de leerlingbegeleiding."
  STIJN SEGHERS EN WILLEM POSMAN, RESPECTIEVELIJK COÖRDINATOR TAAL- EN LEERBEGELEIDING EN LEERLINGENBEGELEIDER, KTA-MOBI

- "Uit feedback over de huisbezoeken in augustus blijkt dat de persoonlijke toelichting-aan-huis enorm gewaardeerd wordt door de ouders. Op de infoavond herkennen de ouders de brugfiguur, wat de drempel tot de school verlaagt. Dit is preventief werken."
  HENK VLERICK, DIRECTEUR, PROVINCIALE MIDDENSCHOOL

EFFECTEN VAN DEZE HUISBEZOEKEN

Op de eerste schooldag staan we op straat klaar om de leerlingen te verwelkomen. Ouders zijn dikwijls mee, en ze **herkennen** ons dan. Dat is een eerste belangrijk effect. Los van alle problemen en moeilijkheden die er misschien nog gaan komen, zijn ze al tweemaal warm verwelkomd en kunnen ze een 'gezicht' op de school plakken.

Doordat we ouders tijdens ons huisbezoek heel concreet informeren over contactmomenten op school en hen persoonlijk uitnodigen om daarop aanwezig te zijn, zien we dat ouders effectief **meer naar oudercontacten** en infomomenten komen.

Met **leerlingen** bij wie je thuis bent geweest, heb je vaak een andere **band**. Zij weten dat je de thuiscontext kent, dat je weet dat ze soms in moeilijke omstandigheden zitten, dat vervoer naar school niet evident is, enzoverder.

Vanuit deze huisbezoeken kunnen we **relevante info aan het team** doorgeven, hetzij mondeling hetzij via smartschool. Door bepaalde zaken te kaderen, komt er meer begrip voor de thuissituatie. Door onze huisbezoeken zorgen we mee voor een **positieve start van de schoolloopbaan** in het secundair.

- "Ouders van de B-stroom komen soms later inschrijven op de gekozen school. Doordat de brugfiguur contact heeft met haar collega's van het basisonderwijs kent zij de gezinnen die niet makkelijk tot inschrijven komen. Door de huisbezoeken – die soms al in juni plaatsvinden – loopt dat vlotter."

  LUT BOEYNAEMS, DIRECTIE, FREINETMIDDENSCHOOL GENT

- "Huisbezoeken behoren tot de core business van de brugfiguur. Als je zelf al wat dichter staat bij een aantal ouders, als ze merken dat je iets extra's wilt doen voor hun kind, gaan ze sneller hun telefoon oppakken of terugbellen. Een ideale situatie zou zijn dat elke leerkracht – of toch elke klastitularis – eens op bezoek gaat bij de ouders van hun leerlingen, wat bij ons al eens gebeurt. Stel je voor dat we de eerste week minder lesuren hebben, maar op huisbezoek kunnen gaan. Dat zou hier zeker in goede aarde vallen!"

  KATRIEN VANOMMESLAEGHE, VOORMALIG BRUGFIGUUR, HTISA

- "De brugfiguur had in de vakantie huisbezoeken gehouden en toegelicht hoe de eerste schooldag er zou uitzien: 'we gaan starten, we gaan thee voorzien, we gaan je tonen hoe de school eruit ziet ...' We zagen onmiddellijk het effect: er stonden op de eerste schooldag 15 ouders van 1B aan de schoolpoort!"

  MELISSA LURQUIN, GOK-COÖRDINATOR, KTA GROENKOUTER

INDIVIDUELE CONTACTEN

Een deel van ons werk bestaat uit het algemeen overleg op school, het begeleiden van oudercontacten, het organiseren van openklasdagen, … Daarnaast hebben we ook vaak individuele contacten met gezinnen. Zo hadden de twee brugfiguren die sinds de aanvang van het proefproject zijn aangesteld 800 individuele contactmomenten. Dit gaat dan bijvoorbeeld over het toeleiden naar een externe partner in het kader van vrijetijdsparticipatie of hulpverlening.

We registreerden vooral gesprekken op school (38% van het aantal geregistreerde individuele contacten), gevolgd door telefonische gesprekken (31,3%) en huisbezoeken (21,6%).

Als we de tijdsinvestering in rekening brengen, zien we dat we de meeste tijd steken in huisbezoeken (37,8% van de tijd van de geregistreerde individuele contacten), gevolgd door gesprekken op school (36%) en telefonische contacten (20%).

Een aantal van die contactmomenten waren eenmalig. Met 103 gezinnen werd er een meer intensief traject afgelegd. Dit betekent dat er bij hen een grotere nood was om meerdere keren en vaak op een grondiger wijze (bijvoorbeeld meer via huisbezoek) in contact te komen. Het kan dan bijvoorbeeld gaan over een grotere spijbelproblematiek, het begeleiden naar zinvolle vrijetijdsbesteding of een schakel zijn in een groter geheel van hulpverlening binnen het gezin.

In het totaal werd er ongeveer 2,5 uur per gezin dat individueel begeleid werd gespendeerd, dit inclusief administratie. Afhankelijk van de schoolcontext ligt de focus van de brugfiguur anders, zowel naar thema's toe als naar manier van contactname.

Ter illustratie geven we hiernaast het totaal aantal geregistreerde gezinnen en de voornaamste reden tot contactname in één school.

Individuele contacten	Aantal	% aantal	Tijdsinvestering in min.	Tijdsinvestering in %
Gesprek op school	**304**	**38**	**8217**	**36**
Telefoon	**250**	**31,3**	**4564**	**20**
Huisbezoek	**173**	**21,6**	**8625**	**37,8**
Sms (ikv een traject met een ouder/jongere)	**39**	**4,9**	**225**	**1**
Gesprekken via Messenger	**14**	**1,8**	**110**	**0,5**
Mails	**11**	**1,4**	**305**	**1,3**
Bezoek externen	**7**	**0,9**	**615**	**2,7**
Inschrijving andere school	**2**	**0,3**	**160**	**0,7**

(periode: 25-08-2015 - 27-03-2018)

	OLVI
Spijbelen	**18**
Student aan huis / externe studiebegeleiding	**15**
Vrije tijd	**1**
Ondersteuning / informeren studie- en schoolkeuze	**3**
Hulpverlening ifv jongere	**4**
Hulpverlening ifv gezin	**9**
Totaal aantal gezinnen	**50**

(periode: 25-08-2015 - 27-03-2018)

OP HUISBEZOEK

Op huisbezoek gaan is meer dan gewoon de fiets of auto nemen en ergens aanbellen. Je kan je er heel wat vragen bij stellen: moet je blijven proberen door te dringen tot een ouder of mogen we los laten? Laten we vooral de ouder zelf aan het woord of gaan wij proactief zaken overbrengen? Houden we een bepaalde professionele afstand of proberen we sterk emotioneel nabij het gezin te zijn? Handelen we vanuit onze eigen emotie of proberen we zoveel mogelijk theoretisch te kaderen? En wie bepaalt wat precies besproken kan worden op zo'n huisbezoek: de ouders, de brugfiguur of de school? Het zijn allemaal vragen waar we wilden bij stil staan om een gedeeld kader te ontwikkelen. Een goede methodiek hiervoor vonden we in een tool die ontwikkeld werd door HoGent: 'met de deur in huis'[7]. Hoewel deze tool vooral ontwikkeld werd voor maatschappelijk werkers vonden we voldoende raakpunten om er ook onze huisbezoeken mee onder de loep te nemen.

AANKLAMPEN VERSUS LOSLATEN?

Hoeveel moeite doe je als brugfiguur om in de eerste plaats toegang te krijgen tot het gezin? Ga je nog verscheidene keren langs als je merkt dat de huisbezoeken nog niet het resultaat opleverden dat je verwachtte? Hebben ouders die duidelijk aangeven je niet op huisbezoek te willen ontvangen niet dezelfde rechten op hulp als zij die je vriendelijk binnen laten? In hoeverre kunnen de gezinnen zelf nog beslissen of een brugfiguur zich met de situatie komt "moeien"?

Onze insteek voor een huisbezoek blijft zeer breed: hoe kunnen we de schoolloopbaan van de jongere versterken? Naargelang de uitdaging zullen we minder of meer aanklampend werken. Zo zullen we in het geval van sterk spijbelgedrag bijvoorbeeld vaker aan de deur staan om aan te tonen dat we er sterk mee bezig zijn. Door regelmatig ouders te contacteren kan de vertrouwensrelatie groeien. We geven de boodschap dat we er zijn voor hen. We werken aanklampend tot onze grenzen bereikt zijn. Op een bepaald moment kan het natuurlijk zijn dat de situatie zo ver zit dat andere organisaties, zoals integrale jeugdzorg, het overnemen en meestal laten wij dan ook de situatie sneller los.

Voor de school is aanklampend werken vaak heel kort op de bal spelen, bijvoorbeeld door ons bij spijbelaars bij elke afwezigheid naar hun huis te sturen of te verwachten dat we door huisbezoeken de volgende week veel meer ouders op het oudercontact zullen hebben. Hierbij wordt echter niet altijd het tempo van het gezin gevolgd wat er juist voor zorgt dat je minder resultaten kan verwachten. De school verwacht soms dat we aanklampend de ouders gaan "veranderen" in hun gedrag, wat indruist tegen de empowerende visie die wij hanteren.

7 https://www.hogent.be/nieuws-info/newsflash/met-de-deur-in-huis/

PROACTIEVE BLIK VERSUS AFWACHTENDE BLIK?

Je kan bij een huisbezoek een proactieve, dan wel een afwachtende blik hebben. Met een proactieve blik kijken we in detail rond ons heen om uit de omgeving van het huis specifieke informatie te halen. Met een afwachtende blik probeer je die purende blik juist te vermijden.

Anders dan waar je op school zelf de ouder zou kunnen bevragen naar sommige zaken, kan je al veel informatie verkrijgen over de leef- en leersituatie van de jongere door op huisbezoek te gaan. Is er voldoende rust en ruimte om huiswerk te maken? Kan je de woonst een emotioneel en fysiek gezonde omgeving noemen? Zijn er andere familieleden in huis of vrienden die vaak over de vloer komen die mee kunnen helpen in de schoolloopbaan van het kind?

Als je echter met een proactieve, taxerende blik het huis binnen stapt, kan de ouder zich “gecontroleerd” voelen. Soms is het dus beter om eerder afwachtend binnen te stappen en enkel te kijken naar wat de ouder expliciet wil tonen om de vertrouwensband niet te schaden.

We kwamen tot de conclusie dat wij vooral met de proactieve blik kijken. Niet alleen om echte informatie in te winnen, maar bijvoorbeeld ook als ijsbreker: eens wijzen op een leuke familiefoto, positief reageren op een mooie inrichting, toont een open, geïnteresseerde houding naar de ouders toe die dan misschien ook meer openheid zullen tonen in een verder gesprek.

We concludeerden ook dat de blik soms afhankelijk is van de opdracht die we voor ogen hebben als we op huisbezoek gaan: gaan we juist op preventief huis-bezoek om de familie beter te leren kennen, of willen we specifieker of voor een urgent probleem de ouders over iets aanspreken.

AFSTAND VERSUS NABIJHEID

Bij een huisbezoek kom je per definitie in de private omgeving van de gezinnen terecht. Het vraagt een zekere nabijheid en vertrouwen alvorens de ouder je binnenlaat. Soms lijkt het echter nodig om met een zekere professionele blik de afstand met de ouder te bewaren en je niet als "vriend des huizes" te profileren.

In de werkelijke hulpverlening, waar de tool van HoGent vooral voor ontwikkeld is, pleit men dan ook vaak om een zekere professionele afstand te gaan bewaren. Men spreekt hier van een "professionele nabijheid". Het doel van de hulpverleningsrelatie kan anders teveel naar de achtergrond verdwijnen.

Als brugfiguren streven we bewust naar een nabije houding, als toegangspoort naar een vertrouwensrelatie. Bewust afstand nemen komt slechts zelden voor, bijvoorbeeld als de ouders je als reddingslijn claimen, of als je na een heel aanklampende houding in het belang van de jongere niet anders kan dan doorverwijzen naar een andere dienst. Vanuit onze ervaringen en kennis proberen we vaak net als "professionele vriend" de ouders verder te begeleiden.

RATIO VERSUS EMOTIE

In een gesprek tijdens een huisbezoek – of ook elders – kan je op twee manieren reageren: vanuit de ratio of vanuit emotie. Emotionele reacties voel je over heel je lichaam, waar reacties vanuit de ratio gestoeld zijn op theoretische kaders in de brede zin van het woord. Je kan een soort stress ervaren op een huisbezoek, een rilling doorheen het lichaam als je zaken opmerkt in huis, … of je kan met een duidelijke boodschap komen en vanuit je ervaring als het ware een theoretisch stappenplan gaan volgen.

Het spanningsveld wordt vooral zichtbaar in moeilijke situaties. Je merkt iets op wat je niet verwacht had en dus niet voorbereid had en voelt dat je toch moet reageren. De vraag is dan of je emotioneel vanuit je buikgevoel op een juiste manier hierop zal reageren, of dat ook in dit buikgevoel al veel ervaring zit om een duidelijke boodschap rationeel over te brengen.

Wij proberen 'systematische reflectie' te hanteren als principe, waarbij we ons eigen denken en handelen in vraag stellen en in zekere zin theoretisch gaan analyseren. Ons buikgevoel blijft echter ook een belangrijk element om situaties in te schatten en ons handelen te bepalen of gaandeweg bij te sturen. Verschillende elementen maken dat je meer of minder emotioneel handelt, bijvoorbeeld als de gezondheid of veiligheid van de jongere in gevaar komt. We botsen soms ook op tegengestelde belangen, bijvoorbeeld wanneer we merken dat de jongere moet babysitten als de ouders beiden moeten werken en daardoor niet naar school komt. Dan is een rustige, rationele duiding op zijn plaats, want puur emotioneel reageren brengt je daar niet veel verder.

REGIE ‘OUDER’ VERSUS REGIE ‘BRUGFIGUUR’

Wie stuurt vooral het gesprek als je op huisbezoek gaat? Is dit de ouder? De leerling? Wij als brugfiguur? Vragen die gesteld worden vanuit school?

Vaak ga je met een duidelijk doel op huisbezoek, moet je een bepaalde boodschap overbrengen, wil je misschien zelf dat er iets “verandert” in de manier waarop het gezin met bijvoorbeeld school omgaat. Dan beslis je eigenlijk op voorhand wat er besproken zal worden tijdens het huisbezoek. Het kan echter ook nodig zijn om de ouders hierin meer te horen: wat willen zij zelf graag aanpakken en waar kunnen wij hén in helpen?

Wij vertrekken - meestal - vanuit de schoolcontext, met een specifiek doel. Vanuit de visie van het oplossingsgericht handelen proberen we echter de oplossing vooral te zoeken in de capaciteiten van de ouder. Dit wordt in de literatuur ook wel de capability approach genoemd.

Tijdens of na ons gesprek kan het ook gebeuren dat de ouder zelf nog zaken kwijt wil: ze willen het bijvoorbeeld nog hebben over pestgedrag op school, over hoe de klastitularis in hun ogen weinig meelevend reageerde op een oudercontact of over hun financiële problemen. Hier gaan we uiteraard actief verder op in. Andere vragen, die zich op verschillende levensdomeinen kunnen situeren, kunnen ook aan bod komen.
Ook hier zullen we kijken hoe wij kunnen helpen of naar waar we de ouders kunnen doorverwijzen.

6 – Effecten van 'verbreden' op de schoolwerking

EFFECT OP BEELDVORMING OVER GEZINNEN

'Moeilijk bereikbare ouders' zijn een bron van bezorgdheid – en soms irritatie – voor leerkrachten, vanuit het inzicht dat ouders noodzakelijke partners zijn voor een optimale schoolloopbaan. De meerwaarde van outreachend werken is dat je informatie over de levensomstandigheden van de gezinnen, de achtergrond, problemen en kwetsbaarheid waarin ze zich bevinden, op school kunt binnenbrengen. Hierdoor krijgt het schoolteam een **genuanceerd beeld** van een gezin.

We merken dat dit hun ogen opent, dat ze over een wereld horen die niet de hunne is. Het cliché van de 'moeilijk bereikbare ouder' krijgt plots een rijkere invulling en context. Daardoor zien we ook een mooie **evolutie bij leerkrachten**: ze spreken ons sneller aan wanneer ze bepaalde ouders graag zouden willen spreken. Of ze vinden het fijn om met ons te overleggen hoe we die 'moeilijk bereikbare' ouders naar een oudercontact kunnen krijgen. We stellen ook vast dat ze door onze inbreng en onze kennis van de thuiscontext toch anders naar leerlingen beginnen te kijken. We merken meer begrip. Dit is erg belangrijk want in sommige klassen is de leerkracht vaak ook opvoeder en maatschappelijk werker. Die contextinformatie versterkt zijn of haar job.

··· "Een brugfiguur die de context van de gezinnen binnenbrengt, is voor de school een grote meerwaarde. Kleine irritaties van leerkrachten krijgen een onverwachte verklaring. Een leerling die nooit zijn materiaal bij zich heeft? Tijdens een huisbezoek werd het duidelijk waarom. Het gezin woont op 4 m², degene die eerst het huis verlaat heeft de boekentas mee, enzoverder. Dan zie je dat de leerkrachten heel begripvol reageren, en zelf met oplossingen aankomen."

CORNELIA AERS, VERANTWOORDELIJKE LEERLINGENBEGELEIDING, HTISA

··· "Ook op klassenraden kan dit soort contextinformatie nuttig zijn. Opvallend is soms de stilte die op een klassenraad valt wanneer de brugfiguur haar verhaal vertelt over een gezin. Je zit daar met 20 mensen rond de tafel die een bepaald beeld hebben van een leerling. Na het verhaal hoor je dan reacties als, 'ja, nu begrijpen we het waarom die zich zo gedraagt'. Zonder de inbreng van de brugfiguur over gezinnen zou de school essentiële informatie missen die nodig is voor een goede begeleiding van de leerlingen."

THIJS MACKELBERG, COÖRDINATOR VOLTIJDS ONDERWIJS, HTISA

··· "We hebben te snel de neiging te denken dat ouders niet komen omdat ze niet geïnteresseerd zijn. Maar als mensen tot tien uur 's avonds moeten werken … Dat dit één van de redenen was waarom ze niet op een oudercontact waren, is voor mij volledig nieuwe informatie. Als je belt naar ouders, heb je snel een voicemail, maar als je aan het werken bent, ben je uiteraard onbereikbaar. Zo is ons beeld realistischer geworden. Het is gewoon goed om weten wat de context is van de leerling."

HILDE DE KEYZER, LEERLINGENBEGELEIDSTER, KTA GROENKOUTER

C109:R9E0

EFFECT OP NETWERKEN ROND DE SCHOOL

Een tweede effect op het schoolteam is dat ook hun **(onderwijs)wereld verbreedt** met netwerken die wij als brugfiguur hebben opgebouwd. We trekken een wereld open waarop scholen niet altijd een goed zicht hebben. Zo bouwen we mee aan een sterker netwerk tussen school en samenleving.

••• "Wanneer we vinden dat veel leerlingen gebaat zouden zijn met zinvolle vrijetijdsbesteding, brengt zij buurtsport en andere organisaties binnen op de school. Ze kent de meeste organisaties persoonlijk. Bij een hulpvraag weten we dat de brugfiguur een extra inbreng kan geven. Zo is er soms in een wijk huiswerkondersteuning georganiseerd waar wij niet van weten."

ELKE WYLLEMAN, ZORGCOÖRDINATOR, OLVIGENT

••• "We leren veel over stadsvoorzieningen en de organisaties actief in Gent. We komen in aanraking met stadsdiensten waarvan we het bestaan niet wisten. De brugfiguur is als een extra paar ogen en helpt ons zoeken naar time-out-projecten die korter van duur zijn. Zij ging dan eens kijken of er externe partners zijn die dat mee konden organiseren. Dat is dus een ontsluiting voor ons.
Zo kwamen we in contact met straathoekwerkers. We hadden een aantal spijbelaars die we moeilijk te pakken kregen, ouders die niet wisten waar hun kinderen waren, ... Dan bleken die straathoekwerkers hen in bepaalde contexten toch wel gezien te hebben. Zo geraak je op een onverwachte manier toch verder met die jongeren. Misschien verspillen we als school te veel energie waar andere organisaties de expertise en de kennis hebben om ons te helpen."

CISKA GRUWEZ EN PETER DE MUYNCK, RESPECTIEVELIJK GRAADCOÖRDINATOR EN PEDAGOGISCH DIRECTEUR, DON BOSCO

EFFECT OP DE ACTIES VAN DE SCHOOL

Een derde effect is dat contextinformatie over gezinnen binnenbrengen tot een **verfijning** van acties leidt: met bepaalde deelaspecten kan de leerlingenbegeleiding aan de slag, met andere het CLB, enzoverder.

••• "De huisbezoeken die een brugfiguur doet, betekenen een grote meerwaarde. Er komt informatie binnen over gezinssituaties waardoor we de leerling beter kunnen begeleiden.
Je kunt gericht zoeken naar wat die leerling nodig heeft. Zonder die informatie probeer je soms wat uit, zonder dat je weet of het zal 'pakken'."

CISKA GRUWEZ, GRAADCOÖRDINATOR, DON BOSCO

••• "Naast brugfiguur ben je ook mens. Wanneer je tijdens een huisbezoek ontdekt dat één van je leerlingen in een tweekamerappartement woont met 30 mensen, blijft dat hangen. Je bent dan geneigd om eten te brengen, maar als brugfiguur is dat je job niet. Die leerling krijgt op school sowieso extra aandacht. Hoe de leerlingenbegeleider, de brugfiguur, de CLB-medewerker en anderen kunnen helpen, bespreken we in het zorgteam. De leerlingenbegeleider praat met de leerling, ik licht het lerarenteam in, de CLB-medewerker klopt aan bij het OCMW, ..."

MAUDLIN, BRUGFIGUUR

Door de informatie die je over gezinnen te weten komt, kunnen we met de scholen mee nadenken hoe bijvoorbeeld een communicatiebeleid kan verfijnd worden – om zo nóg beter de ouders te kunnen bereiken en **ons beeld op hen scherp te stellen**.

••• "Er werd soms te snel gedacht dat ouders 'het zich niet aantrekken, niet geïnteresseerd zijn', bijvoorbeeld wanneer een meegegeven briefje rond het oudercontact niet naar school terugkeert. De school is een zoekproces aangegaan naar alternatieve manieren van communicatie. Hier waren veel mensen bij betrokken: de directie, de leerlingenbegeleiding, de brugfiguur, leerkrachten en de ICT-coördinator.
Sinds we ouders systematisch opbellen en gebruik maken van sms'en, komen er meer ouders naar het oudercontact. Een krachtige en rechtstreekse communicatie bleek essentieel. Het beeld over de zogenaamde 'niet-geïnteresseerde ouder' werd bijgepast. Zo leer je bij."

KATRIEN VANOMMESLAEGHE, VOORMALIG BRUGFIGUUR, HTISA

7 – Verbreden door de ogen van ouders en leerlingen

KIND EN GEZIN BREED BEKIJKEN

De gezinscontext bepaalt mee hoe ouders en leerlingen zich tot de school verhouden. De buurt, de culturele achtergrond en het netwerk rond het gezin bepalen hoe ze naar de school kijken en hoe toegankelijk de school voor hen is. Veel van de bevraagde ouders en leerlingen benoemen de nood aan erkenning van deze impact op de relatie tussen gezin en school. Ze willen graag dat de school zicht heeft op de context waarin ze leven. Bovendien willen ze niet telkens dezelfde zaken opnieuw moeten vertellen aan andere personen binnen de school. Het is immers voor niemand eenvoudig om over private moeilijkheden te praten. Transparante communicatie tussen schoolinterne actoren is voor ouders en leerlingen belangrijk.

In de gesprekken met leerlingen werd meermaals de verwachting geuit dat, wanneer ze informatie over zichzelf en de thuissituatie delen met iemand van de school, ze willen dat dit gecommuniceerd wordt naar alle betrokken actoren. Vanuit deze gedeelde informatie verwachten ze erkenning van alle betrokkenen binnen de school:

> "Ik merk dat de school rekening houdt met mijn thuissituatie omdat, als ik het moeilijk had, kwam een leraar en hij vroeg hoe het ging en hij gaf die info ook door aan de leerkrachten die me lesgaven. De leerkrachten begrepen dat en dat is tof. Als ik bijvoorbeeld mijn boekentas niet mee heb dat ze niet boos zijn omdat ze weten dat het komt omdat ik mijn kleine broertjes naar school heb gebracht." (LEERLING)

··· "Als er iets gebeurt thuis, en je loopt ambetant, dat de leerkrachten er niet kwaad voor worden." (LEERLING)

Ook één van de ouders benoemt expliciet de meerwaarde van het kennen van de gezinscontext van leerlingen om hen beter te begrijpen, en vandaaruit hen beter te kunnen begeleiden. De ouder verwijst hierbij naar de eigen beroepscontext, waarbij kennis over het gezin van een kind helpt om diens gedrag te verklaren:

··· "Je wilt toch ook weten hoe de gezinssituatie is? Want dat scheelt toch allemaal. Ik denk dus dat dit ook belangrijk is voor een leerkracht, de ouders beter kennen, en dan kan je het begrijpen waarom een leerling iets doet.... Ik zie dat ook in mijn winkel. Als ik sommige situaties binnen gezinnen zie, dat ik weet, die kleine is ambetant, maar ik zou dat ook wel zijn" (OUDER)

Wanneer leerlingen geen erkenning voor de gezinscontext ervaren, hebben ze het hier moeilijk mee. Ze willen immers graag begrip ervaren voor de moeilijkheden waarmee ze soms worstelen:

··· "Ze snappen niet dat er problemen zijn thuis. Als ik zeg dat ik niet goed in mijn vel zit en ze me met rust moeten laten, blijven ze vragen stellen en krijg ik opmerkingen dat ik moet opletten in de klas." (LEERLING)

De brugfiguur wordt door leerlingen expliciet benoemd als de mediator tussen de leerling en de leerkrachten in zo'n situatie. Als vertrouwenspersoon van de leerling of ouder is de brugfiguur immers vaak beter op de hoogte van de gezinscontext van leerlingen, en kan hij het schoolteam hiervan op de hoogte brengen:

··· "De brugfiguur weet dat het soms moeilijk is thuis en zorgt dat leerkrachten hiervan weten." (LEERLING)

Eén van de facilitators voor deze mediërende rol is het huisbezoek door de brugfiguur. De sterkte van het huisbezoek ligt in het letterlijk kunnen zien hoe de thuissituatie is en de tijd die wordt gemaakt voor een gesprek met de ouders. Dit gesprek voeren bij ouders thuis kan een veiligere en meer toegankelijke context bieden voor het gezin om te spreken vanuit kwetsbaarheid. Daarenboven laat een huisbezoek ook toe om de krachten van een gezin te zien, en worden op die manier soms bepaalde vooronderstellingen ontkracht:

··· "Ik vind het goed dat de brugfiguur eens naar mijn huis komt om te zien hoe het gaat. Leerkrachten dachten dat mijn gedrag door de thuissituatie kwam, maar in principe kwam dit door mijn vrienden." (LEERLING)

Er zijn echter ook jongeren en ouders die net niet willen dat bepaalde informatie rond hun gezinscontext wordt doorgegeven binnen het schoolteam. Een brugfiguur die zaken doorvertelt die in vertrouwen zijn gedeeld, kan het vertrouwen van het gezin verliezen. Bovendien moet alles in lijn zijn met het regelgevend kader met betrekking tot privacy, vertrouwelijkheid van informatie en de discretieplicht voor iedereen die in een school werkt. Daarom is het erg belangrijk dat er duidelijke afspraken gelden over hoe en wanneer informatie doorstroomt tussen diverse actoren binnen de school.

Alle schoolpersoneel heeft **ambtsgeheim** of de plicht tot discretie. Dat betekent dat hij of zij vertrouwelijke gegevens enkel mag vrijgeven aan personen die recht hebben op deze gegevens, in functie van het welzijn van de leerling en de werking van de school, en volgens afspraken gemaakt op school. Schoolpersoneel heeft géén **beroepsgeheim**, behalve in uitzonderlijke gevallen.[1] Beroepsgeheim impliceert de verplichting tot geheimhouding van informatie die bijvoorbeeld leerlingen of ouders prijsgeven in het kader van een vertrouwensrelatie.

EEN NETWERK VOOR HULP

Eigen aan de context van de gezinnen waar de brugfiguur voornamelijk mee in contact komt, is de moeilijkere verbinding van het gezin met de maatschappij. Deze gezinnen lopen vaak verloren in het bestaande kluwen van diensten en voorzieningen binnen onze samenleving. Vooral gezinnen in een kwetsbare situatie en etnisch-culturele minderheden worden met verschillende drempels geconfronteerd op dit domein[2]. Leerlingen en ouders vinden het belangrijk om erkenning te krijgen op dit vlak en indien mogelijk ondersteuning te krijgen van de school om deze drempels te overwinnen:

- "Mijn mama en papa weten niet veel over België en daarom is het goed dat ze hulp krijgen" (LEERLING)
- "Ik denk dat het vooral voor mensen met moeilijkheden heel belangrijk is, ook voor het aanvragen van een studietoelage. Als dat niet zou gebeuren zouden mensen centen missen waar ze wel recht op hebben." (LEERLING)
- "Ik heb de brugfiguur nodig om vanalles te regelen en om activiteiten te zoeken voor mijn dochter" (OUDER).

Vanuit dit gegeven treedt de brugfiguur op als bruggenbouwer naar hulpverleningsinstanties en vrijetijdsorganisaties. De toegang tot deze diensten kan zowel de levenskwaliteit als participatie in de samenleving van kinderen en ouders vergroten. Uit de gesprekken met ouders blijkt bovendien dat sommige ouders de gedeelde verantwoordelijkheid in het bieden van voldoende ontwikkelingskansen voor het kind als een vorm van pedagogische ondersteuning beschouwen:

- "Dat vind ik wel belangrijk: de activiteit van de kinderen. Nu wordt er te veel op laptop, gsm, smartphone gespeeld. In onze tijd was dat buiten spelen, met onze poppen,... Er waren meer sociale contacten dan er nu zijn. Ik vind het wel belangrijk dat ze daar wat op kunnen inspelen." (OUDER)

Verschillende leerlingen getuigen tijdens de interviews over een moeilijke toegang tot ondersteuning of hulpverlening omdat hun ouders het bestaande aanbod onvoldoende kennen. Ze benoemen verschillende drempels, zoals een gebrek aan informatie en taalbarrières. Leerlingen en ouders kennen de brugfiguur een belangrijke rol toe als vertrouwenspersoon en toeleider naar diensten die het gezin verder op weg kunnen helpen. De veiligheid die de vertrouwensrelatie met de brugfiguur biedt is noodzakelijk voor ouders om zich open te stellen voor hulp binnen de private sfeer van het gezin.

- "Een stok achter de deur. Daarmee wil ik zeggen, als dat zou wegvallen moet je je plan trekken. Terwijl, als er iemand is die je kan ondersteunen, is het des te makkelijker voor ouders om die stap te zetten om hulp te zoeken. Veel mensen zoeken al heel moeilijk hulp. Dat is wel belangrijk." (OUDER)
- "Ik vind dat belangrijk en leuk dat de school daarmee helpt, voor de problemen..." (LEERLING)
- "De brugfiguur heeft huiswerkbegeleiding geregeld en dat is nodig want ik moet me concentreren op huishouden en papierwerk." (OUDER)

Ook leerlingen en ouders die zelf minder nood hebben aan hulp kaarten het belang hiervan aan. Een leerling verwijst hierbij naar de hulp die brugfiguren zelf verlenen aan gezinnen, door naar ouders en kinderen te luisteren en met hen een gesprek aan te gaan:

- "Ik weet wel dat, als er problemen zijn, dat ze naar huis komt om een babbeltje te doen met de ouders. Problemen bv. over de mama en de papa dat ze ruzie hebben en de kinderen kunnen niet naar school komen omdat de ouders altijd ruzie hebben en zo en dan komt de brugfiguur. Een keer met de ouders en het kind praten, zodat het kind terug naar school komt." (LEERLING)

EEN NETWERK VOOR VRIJE TIJD EN MEER

De gezinscontext is vaak ook mee bepalend voor hoe de vrije tijd van leerlingen wordt ingevuld. We weten uit onderzoek dat het vrijetijdsaanbod vaak nog steeds niet voor iedereen toegankelijk is en dat sommige jongeren uit de boot vallen[3]. Ook op dit gebied kunnen brugfiguren een belangrijk verschil maken door zowel het bekendmaken van het vrijetijdsaanbod, praktische ondersteuning, als het helpen overwinnen van sociaal-psychologische drempels. Ook hier ligt telkens de sleutel in de vertrouwensband van de brugfiguur met het gezin:

- "Soms kwam ze naar je huis om te vragen of ik mee naar het theater ging: zo kon ik meedoen." (LEERLING)
- "Ja, bij ons is dat zo: er is een activiteit 'sport na school', als je mee wil doen, ga je naar de brugfiguur. Zij maakt pasfoto's, plakt die op die kaart en dan kan je gaan boksen of fitnessen. Het kost €9 of zo." (LEERLING)
- "Dankzij de brugfiguur hebben we de meisjeswerking leren kennen." (OUDER)
- "Mijn mama is ongerust als ik veel op straat loop. We zijn naar de meisjeswerking geweest en dan was mama in het begin ook bang, maar nu is het oké." (LEERLING)

Op de vraag waarom leerlingen de toeleiding naar vrije tijd belangrijk vinden, geven ze aan hun tijd niet altijd zinvol weten te besteden en/of onvoldoende het aanbod in de buurt te kennen. Dankzij de brugfiguur als toeleider naar vrije tijd wordt hieraan tegemoet gekomen. Via het deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten krijgen de leerlingen de kans om hun talenten te ontplooien:

- "Er is een jongen in mijn klas die goed kan tekenen en de brugfiguur heeft gezegd tegen hem dat er een tekenacademie is. Die jongen heeft dat aan zijn ouders gezegd. Als je iets goed kan, kunnen ze vragen of je ergens naartoe kan gaan om hier beter in te worden." (LEERLING)

Leerlingen benoemen deze meerwaarde zelf ook in termen van een betekenisvollere tijdsbesteding:

- "Ik vind dat goed want als ik geen taak heb, zit ik niks te doen. Wat op mijn gsm. Mijn moeder wil ook dat ik dan iets doe. In de vakantie hadden wij een taak en dat was al en ik had niks te doen." (LEERLING)

Verder geven leerlingen het belang van een zinvolle vrijetijdsbesteding op school aan. De initiatieven van de Brede School Gent[4] trachten hierop in te spelen. Leerlingen geven zelf suggesties om bijvoorbeeld meer sport te organiseren op de middag en in de school. Wanneer de school deze activiteiten organiseert, kan dit financiële drempels tot deelname verminderen of doen verdwijnen:

- "Soms willen kinderen graag sporten, maar ze kunnen niet omwille van de kostprijs. Hun ouders werken niet. Dus het is goed dat de school dat doet en leuk voor de kinderen." (LEERLING)

Tenslotte vraagt een ouder zich af of er ook geen gespecialiseerde ondersteuning voor het kind kan worden georganiseerd voor de school:

- "Ik vind het jammer dat er geen logopedie is op school." (OUDER)

Deze suggestie omtrent uitbreidmogelijkheden van diensten via de school vormt een eyeopener voor het kijken naar 'verbreden'. Terwijl de focus op dit moment voornamelijk ligt op het vrijetijdsnetwerk van het kind, kan in de toekomst ook verder worden gedacht over de verbreding van het aanbod via scholen naar bv. (para)medische én sociale diensten. Binnen de werking 'Welzijn op school/Kinderen Eerst' wordt deze piste alvast verder verkend binnen diverse Gentse scholen. Brugfiguren vervullen hierbinnen een sleutelrol, zowel als aanspreekpunt, toeleider, of vertrouwensfiguur. De brugfiguur detecteert de problemen van de gezinnen, bespreekt ze en leidt de gezinnen naar de gepaste dienst of hulp toe. Voor OCMW-medewerkers is deze impact zichtbaar in hun contacten met gezinnen: een brugfiguur binnen de school zorgt ervoor dat er meer mensen kunnen worden geholpen door hen toe te leiden naar hun basisrechten[5].

Het project **'Kinderen Eerst'** ondersteunt Gentse scholen in de strijd tegen kinderarmoede. Een OCMW-medewerker is aanwezig op school en werkt mee aan een oplossing voor de welzijnsvragen van ouders. Het project werd in 2015 opgestart door OCMW Gent en het Huis van Het Kind met een pilootproject in één basisschool. Ondertussen werd het project verder uitgerold naar diverse basisscholen en secundaire scholen in de stad. In 2017-2018 waren twee voltijdse medewerkers van het OCMW sinds september aanwezig in 26 scholen[6].

Referenties

1 Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (2018). Ambtsgeheim en beroepsgeheim in onderwijs. Geraadpleegd op 20 september 2018 via https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ambtsgeheim-en-beroepsgeheim-in-onderwijs.

2 Sannen, L. (2003). Drempels naar welzijnsvoorzieningen: de cliënt aan het woord. Literatuurstudie en diepte-interviews bij kansarmen en etnisch-culturele minderheden. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven. Hoger instituut voor de arbeid, 270 p.

3 Dierckx, D., Coene, J., Raeymaeckers, P. & van der Burg, M. (2015). Armoede en Sociale Uitsluiting. Jaarboek 2015. Antwerpen: Oases.

4 Pedagogische Begeleidingsdienst Gent (z.j.). Project 'Brede School Gent'. Geraadpleegd op 8 juni 2018 via https://stad.gent/sport/sportclubs/informatie-voor-gentse-sportclubs/sportbeleid-en-management/samenwerken/samenwerking-tussen-uw-club-en-andere-partners/uw-club-en-scholen/project-brede-school-gent

5 Persoonlijke communicatie met H. Genetello, OCMW Gent – Project Kinderen Eerst, 14 september 2018

6 Coddens, R. (2018). Kinderen Eerst pakt Gentse kinderarmoede aan op school. Geraadpleegd op 20 september 2018 via https://www.rudycoddens.be/2018/03/kindereneerst2018/

CONCLUSIES

1- Meerwaarde van een brugfiguur op school

EEN PLEIDOOI VOOR BEHOUD ÉN UITBREIDING

"Wat is voor jullie schoolwerking de meerwaarde van de brugfiguur?" Zo begonnen en eindigden onze gesprekken in de 8 Gentse secundaire scholen die op het moment van schrijven over een brugfiguur beschikken. Tot onze aangename verrassing kwamen steeds dezelfde bevindingen en aanbevelingen terug.

We vonden de directies van de 8 secundaire scholen met een brugfiguur bereid om enkele bevindingen en aanbevelingen samen te brengen. Onderstaande tekst vat de meerwaarde voor elke actor samen en is ondertekend door alle directies.

Wij, scholen die van bij de aanvang van het project of pas recent over een brugfiguur beschikken, zijn van mening dat de brugfiguur wel degelijk een meerwaarde betekent voor de schoolwerking. We vragen daarom aan het Gentse beleid om minstens het huidige project voort te zetten, en bij voorkeur ook pistes ter verruiming en uitbreiding ervan te overwegen. Zo'n uitbreiding kan in diverse richtingen gaan:

- meer uren op de school
- meer scholen
- meer jaren dan enkel 1e graad B-stroom

Vier partijen zijn hierbij belanghebbende: de school zelf, de ouders, externe partners en de leerlingen. Voor elk willen wij toelichten wat de precieze meerwaarde van de brugfiguur is.

1 - De school

De brugfiguur handelt preventief, voegt acties toe en versterkt bestaande initiatieven die op laagdrempeligheid en een goed contact met (nieuwe) gezinnen mikken. Zo wordt het hele preventieve handelen van de school versterkt en verbreed. Enkele voorbeelden hiervan: de huisbezoeken die de brugfiguur aflegt, openklasdagen en de specifieke beschikbaarheid tijdens oudercontacten.

De brugfiguur werkt in op de beeldvorming bij het schoolteam over kwetsbare gezinnen. Hij/zij brengt essentiële informatie binnen over de gezinscontexten. Die informatie doet het team breder en met meer begrip kijken naar de ouders en de soms moeilijke levensomstandigheden waarin zij zich bevinden.

De brugfiguur kan vanuit zijn/haar waarderende en aanmoedigende benadering een positieve communicatie met ouders opzetten waar de schoolwerking de vruchten van plukt. Hij/zij zet een verscheidenheid aan communicatiekanalen en extra initiatieven in. Dat heeft onmiddellijk effect, bijvoorbeeld een hogere aanwezigheid van ouders bij de oudercontacten, openklasdagen en infomomenten.

De brugfiguur brengt de brede samenleving binnen in de school: ervaringen van andere scholen, van wat de brugfiguren basisonderwijs doen, de kennis van het brede onderwijsveld in het Gentse, de kennis van andere levensdomeinen en netwerken op het vlak van vrije tijd, sport, welzijn,… Voor alle betrokkenen is dit een verrijking.

De brugfiguur zorgt voor helikopterperspectief doordat hij/zij de rol van ‘binnenste buitenstaander’, van onafhankelijke ten volle kan spelen. Zo zorgt de brugfiguur voor een spiegeleffect: hij/zij kan ons helpen kritisch naar onze eigen werking te kijken en zo nodig bij te sturen. De brugfiguur zet ons aan om uit onze comfortzone te treden, om telkens opnieuw onze routines in vraag te stellen.

In die zin heeft de brugfiguur ook beleidsmatig een rol te spelen: hoe kan de school nog groeien in de begeleiding van de leerlingen en het betrekken van de ouders en externe partners?

In de samenwerking met schoolnabije organisaties zoals het CLB, biedt de brugfiguur geregeld een ondersteunende rol. Waar CLB-medewerkers vaak overbevraagd zijn in de spijbelproblematiek, kan de brugfiguur snel ingrijpen, op huisbezoek gaan, de ouder en leerling aanspreken over de mogelijke gevolgen, een betere schooloverdracht garanderen, enz. Dit is een onmisbare aanvulling op de CLB-inzet.

2 – De ouders

Door de huisbezoeken is de brugfiguur voor de ouders reeds een 'bekend gezicht', vaak nog vóór de eerste schooldag. Hij/zij probeert een aanspreekpunt voor nieuwe ouders te zijn. De brugfiguur doet extra inspanningen voor moeilijker bereikbare ouders, wat door diverse schoolactoren erg gewaardeerd wordt.

De brugfiguur slaagt erin om meer informele contacten op school mogelijk te maken, wat een noodzakelijke voorwaarde is om vertrouwen en partnerschap op te bouwen.

Hij/zij versterkt ouders in de communicatie met de school: extra toelichting bij smartschool, het schoolreglement, de agenda en informatieve brieven en nota's.

De brugfiguur zorgt er mee voor dat ouders meer geïnformeerd en sterker betrokken worden bij de studie-oriëntatie van de leerlingen.

De brugfiguur heeft aandacht voor de brede diversiteit van gezinnen, gaat positief om met de thuistaal van de ouders en probeert taaldrempels met de school te overbruggen. Hij/zij heeft aandacht voor het cultuursensitieve aspect.

3 – De externe actor

De brugfiguur brengt een brede kennis van de sociale kaart binnen of versterkt de reeds aanwezige kennis. Hij/zij wijst op diverse netwerken en initiatieven waar de school kan op inspelen: wijkinitiatieven, welzijnsorganisaties, huiswerkbegeleidingsdiensten,…

Dat heeft tot gevolg dat er een meer spontane samenwerking tussen scholen en deze diensten en organisaties op gang komt. We vinden vlugger de weg naar elkaar. Die samenwerking gaat in twee richtingen:

- van buiten naar binnen: vrijetijds- en sportorganisaties komen de school binnen tijdens bijvoorbeeld middagactiviteiten of op woensdagnamiddag,
- van binnen naar buiten: toeleiding van leerlingen (en gezinnen) naar organisaties, wijk- en buurtactiviteiten,…

4 - De leerlingen

Alle effecten en de meerwaarde zoals ze hierboven bij school, ouders en externe actoren zijn beschreven, hebben directe en indirecte gevolgen voor de leerlingen zelf. Het is tenslotte om hun schoolloopbaan te doen.

We geloven dat de brugfiguur een sterk complementaire rol en functie heeft in het hedendaags schoollandschap. De complexe samenleving en diversiteit die in de school binnenkomt, doet ons de brugfiguur – met de taken, rollen en functies zoals hierboven beschreven – van harte verwelkomen.

Henk Vlerick, *Provinciale Middenschool*

Benny Vandevoorde, *KTA Gito Groenkouter*

Wim Becue, *KTA MoBi*

Wim Danschutter, *OLVIGent*

Hannelore Dessein, *Don Bosco Sint-Denijs-Westrem*

Lut Boeynaems, *Freinetmiddenschool Gent*

Wouter Boute, *HTISA*

Veerle Boelens, *BenedictusPoort*

2. Wat leren we uit de gesprekken met ouders en leerlingen?

De gesprekken leren dat de inspanningen door de brugfiguur impact hebben op leerlingen en ouders. Wat die impact is, varieert van leerling tot leerling en van gezin tot gezin. Voor de ene leerling maakt de brugfiguur het verschil door hem toe te leiden naar de sportclub van zijn dromen, voor een andere leerling was de brugfiguur diegene die er voor zorgde dat zijn mama vriendinnen kreeg en zich beter in haar vel voelt. Voor de ene ouder is de brugfiguur de bondgenoot in het aanpakken van het spijbelgedrag van zijn zoon, de andere ouder waardeert enorm de vele inspanningen die de brugfiguur doet om de taalkloof tussen thuis en school te overbruggen. Kortom, brugfiguren in de eerste graad van het secundair onderwijs maken een verschil en dat voelen ouders én leerlingen:

- "Het is belangrijk om in het middelbaar een brugfiguur te hebben omdat het je eerste jaar is en dan kan hij/ zij weten of je je goed voelt op school." (LEERLING)

Het samen kijken naar het partnerschapsmodel door de verschillende actoren onthult de kracht en kwetsbaarheid die er inherent aan zijn en geeft taal aan de vier kernwaarden van de brugfigurenwerking. De resultaten rond de belevingen van leerlingen en ouders en hun ervaringen met de brugfigurenwerking leiden tot inzicht, geven inspiratie en verwonderen. Hieronder worden de hoofdbeschouwingen van het onderzoek geschetst binnen elk van die kernwaarden van de brugfigurenwerking.

1. Draagvlak versterken

'Draagvlak versterken' voor de samenwerking school-leerling-ouder slaat op het geven en krijgen van mandaat. Uit de gesprekken met leerlingen en ouders blijkt dat het draagvlak voor samenwerking niet enkel afhangt van het mandaat dat de school geeft aan de brugfigurenwerking, maar eveneens van het mandaat dat ouders en leerlingen hiervoor geven aan de brugfiguur. Om als brugfiguur samen een proces aan te gaan, is de erkenning van de ouder als eerste opvoedingsverantwoordelijke net zo belangrijk als de erkenning van de krachten en mogelijkheden van de leerling. Zowel deze krachtgerichte en waarderende houding, de vertrouwensband die er uit voortvloeit, als de unieke positie van de brugfiguur tussen school en gezin, blijken belangrijke facilitators in het verkrijgen van het mandaat van leerling en ouder.

Net omwille van de verwevenheid tussen de diverse mandaten, is het prioritair dat de school blijvend mandaat geeft aan de brugfiguren om in te zetten op de band met het gezin - startend bij de leerling. De brugfiguur krijgt immers pas toegang tot leerlingen en hun gezinnen als hij tegemoet komt aan hun noden, wensen en verwachtingen. Leerlingen en ouders vormen een beeld van de brugfiguur doorheen de zichtbare, dagelijkse werking. Het ruime beeld dat ze hebben over het takenpakket van de brugfiguur getuigt van de veelzijdigheid van het mandaat dat men toekent, en weerspiegelt ook de reële diversiteit aan taken die een brugfiguur opneemt.

Een aandachtspunt dat blijkt uit de gesprekken is het bewaken en begrenzen van verwachtingen van leerlingen en ouders. Waarom komt een brugfiguur bijvoorbeeld aan huis bij de beste vriend van een leerling, maar niet bij hemzelf? Of waarom helpt de brugfiguur een ander gezin bij het zoeken naar een leuke activiteit voor de oudste zoon, maar niet bij hen? De diversiteit aan taken van de brugfiguur en, vooral, het maatwerk dat hij of zij levert, kan voor onduidelijkheden zorgen bij leerlingen en ouders.
Hoe kan de brugfigurenwerking dus inzetten op een realistisch beeld zonder in alle afzonderlijke situaties effectief te (moeten) interveniëren. Open en duidelijke communicatie over de rol van de brugfiguur kan hierbij helpen. Zo merkt een leerling op dat in de lagere school de brugfiguur samen met de leerkracht in gesprek ging met leerlingen over hun welbevinden in relatie tot het gezin en de school. Dergelijke interventie op klasniveau kan bijdragen aan het beeld over de brugfigurenwerking, door deze momenten ook aan te reiken om leerlingen te informeren over de taken en werkwijze van de brugfiguur, en er met hen over in gesprek te gaan.

2. Drempels verlagen

Voor de optimale uitbouw van de brugfigurenwerking is niet alleen het mandaat van school, ouders en leerlingen fundamenteel. Drempels verlagen inzake de toegang naar het beoogde partnerschap tussen school-leerlingen-ouder is even essentieel. Het onderzoek illustreert hoe verschillende actoren in de samenwerking voor drempels komen te staan die verband houden met hoe bereikbaar, beschikbaar, betaalbaar, bruikbaar, begrijpbaar, betrouwbaar of bekend het aanbod is vanuit de school.
De brugfigurenwerking tracht gehoor én erkenning te geven aan deze drempels en te zoeken naar hoe men samen met leerlingen, ouders en de school deze drempels kan overwinnen.

De aanwezigheid van een brugfiguur als aanspreekpunt, en eventueel ook een huisbezoek worden als dankbare oplossingen aanzien om tijd en afstand te overbruggen. Bovendien bevordert de vertrouwensrelatie met de brugfiguur het gevoel van sociale veiligheid bij deelname aan activiteiten op school. De aanwezigheid van de brugfiguur als 'neutrale tussenpersoon' verkleint bovendien de sociale afstand tussen school en gezin.

Een voorwaarde om zich erkend te voelen binnen de lopende samenwerkingsverbanden, blijkt een positieve en begrijpbare communicatie, zowel schriftelijk, digitaal als mondeling.
Het hoeft geen verdere uitleg dat een persoonlijke uitnodiging, aanmoediging tot inspraak én actieve participatie voor zowel leerlingen als ouders een facilitator blijken te zijn binnen het partnerschapsmodel. Doe-activiteiten op regelmatige en vrijblijvende basis, georganiseerd vanuit interesses van leerlingen en ouders, in een gezellige ruimte, rekening houdend met het belang van kleinschaligheid, zijn hierbij troef. Mochten ook belangrijke anderen welkom zijn, zoals vrienden van buitenaf of andere familieleden, zouden activiteiten nog aantrekkelijker kunnen worden. Vraag is dus ook hoe het schoolaanbod aansluiting kan vinden bij (alle) ouders en leerlingen. Werken aan ouderbetrokkenheid gaat immers niet per se om het investeren in meer activiteiten, maar het durven investeren in andere vormen van betrokkenheid en het herdenken van het bestaand aanbod[1].

Niet onbelangrijk is om in het hele opzet van de brugfigurenwerking ook aandacht te hebben voor de groep ouders en leerlingen die nog niet eerder in contact kwamen met een brugfiguur. Uit de gesprekken kwam naar voor dat deze groep twijfelt over de bereikbaarheid van de brugfiguur voor alle leerlingen en hun gezinnen. Onduidelijkheid of zelfs onwetendheid over of en hoe men zelf contact mag initiëren zorgt voor twijfels. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de vraag hoe de communicatie omtrent vraaggestuurde trajecten naar ouders en leerlingen transparant kan verlopen, zonder verwachtingen te creëren bij ouders en leerlingen die niet kunnen worden ingevuld. Vraaggestuurd werken impliceert immers een risico op het niet kunnen ingaan op alle noden en verwachtingen die gezinnen hebben.

3. Verbinden en versterken

De brugfigurenwerking gaat uit van een brede invulling van ouderbetrokkenheid waarin aandacht is voor het verbinden en versterken van de onderlinge relaties school-leerling-ouder. Binnen het partnerschapsmodel kan de school beschouwd worden als zowel een plaats waar ouders kunnen groeien (in hun ouderrol) als een plaats waar relaties kunnen groeien en bloeien: ouder-school, ouder-kind, leerling-school en relaties tussen ouders onderling.

Ouder-school: tijdens schoolbrede acties leren ouders en leerkrachten elkaar kennen door samen iets te doen en krijgt men als ouder op formele en informele wijze zicht op de schoolwerking. Bovendien worden ouders doorheen schoolbrede en individuele acties versterkt in hun opvoedende rol ten aanzien van hun kind. De rol die ouders vervolgens effectief opnemen wordt gestuurd vanuit verschillende dimensies. Voor iedere dimensie (uitgezonderd tijd) werd beschreven hoe ouders en leerlingen deze (al dan niet bewust) ervaren. Via diverse citaten werd ook de waardevolle betekenis van diverse acties van de brugfiguren voor iedere dimensie geïllustreerd. De initiële inzet van de brugfiguur op de emotionele dimensie - met focus op het ontwikkelen van een vertrouwensband met de brugfiguur en bij uitbreiding met de school – effent hierbij het terrein voor het versterken van ouders op de overige dimensies. Leerlingen getuigen hierbij dat betrokkenheid van ouders belangrijk is voor hun eigen betrokkenheid bij hun leerproces.

Ouder-kind: ouders dichter bij de school brengen is de kernopdracht van een brugfiguur. Op die manier kan er immers ingezet worden op de relatie tussen ouder en school, en kan ook de ouderrol worden versterkt. Een cruciale factor daarbij is de ouder-kindrelatie: pas als die relatie goed zit, is er voor een brugfiguur voldoende draagvlak om de samenwerking tussen ouder en school vorm te geven[2]. Die vaststelling komt voort uit de aanname dat een goede band tussen ouder en kind een facilitator of zelfs een katalysator is voor de mate van ouderbetrokkenheid. Dat blijkt ook uit de gesprekken met leerlingen: zij geven aan dat ze zich ongemakkelijk of gekwetst voelen als ze het gevoel krijgen dat hun ouders minder betrokken zijn, en dat heeft ook impact op hun eigenwaarde. Daar gaan ze echter op diverse manieren mee om: enerzijds nemen jongeren hun ouders vaak in bescherming en verontschuldigen ze hen voor die beperkte betrokkenheid, anderzijds worden ze als tiener vaak afstandelijker naar hun ouders toe, waardoor ze zelf *gatekeepers* worden die de grenzen tussen school en thuis verder afbakenen. Die dynamieken en de gelaagdheid in de ouder-kindrelatie maken het voor scholen niet eenvoudig om er een goed zicht op te krijgen en te bepalen of het draagvlak voor de brugfiguur voldoende groot is. Tegelijk kunnen scholen wel degelijk zelf ook inspanningen doen om de relatie tussen ouder en kind te versterken, bijvoorbeeld door te werken vanuit een andere *mindset*, die loskomt van het schoolse hoofddoel. Zo kan de school als een ontmoetingsruimte fungeren tussen ouder en kind en daardoor indirect ook de betrokkenheid tussen beide verhogen. Ouders en leerlingen gaven tijdens de gesprekken verschillende indicaties in die richting: ze waarderen immers de activiteiten op school waarbij ze als ouder en kind samen leuke dingen doen.

Leerling-school: tijdens schoolbrede acties voelen leerlingen zich gehoord omwille van hun actieve betrokkenheid in activiteiten. Wanneer leerkrachten ingelicht zijn over hun gezinscontext, voelen leerlingen zich ook begrepen. Ze weten dat ze met problemen bij iemand terecht kunnen en appreciëren de inzet die gedaan wordt in de relatie ouder-school (die al dan niet via hen loopt). Deze erkenning zorgt voor een vertrouwensband, van waaruit aan allerlei andere zaken met betrekking tot het welbevinden en de betrokkenheid van het kind kan worden gebouwd.

Ouders-onderling: het feit dat de school (on)rechtstreeks inzet op de ontmoeting tussen ouders wordt geapprecieerd, zowel door ouders als door leerlingen. Deze ontmoetingen kunnen zowel netwerkverbredend als opvoedingsondersteunend zijn. Ouders geven aan dat een veilig kader en kleinschaligheid noodzakelijk zijn, alsook het effectief samen dingen doen om gemakkelijker andere ouders te leren kennen. Ondanks het enthousiasme voor dergelijke activiteiten, wordt opgemerkt dat ouders er vaak de tijd niet voor hebben. Een gevaar dat hier om de hoek schuilt is het schuldgevoel bij ouders indien ze niet kunnen deelnemen omwille van andere prioriteiten. De rol van de brugfiguur is hier om te zoeken naar een aanbod waar diverse profielen van gezinnen kunnen bij aansluiten. Er is duidelijk geen 'one size fits all', maar er moet een divers aanbod zijn waarop elke ouder zich welkom voelt en kan deelnemen indien gewenst.

4. Verbreden

Naast de brede invulling van ouderbetrokkenheid is het binnen het partnerschapsmodel ook nodig om de verhouding van leerlingen en ouder tot de school niet apart te zien van hun gezinscontext. Omdat de brugfiguur via een huisbezoek de gezinssituatie kan waarnemen, wordt hij/zij als een mediator beschouwd tussen bijvoorbeeld leerling en leerkrachten.
De brugfiguur wordt gezien als vertrouwenspersoon bij wie men zich veilig voelt wanneer de gezinssituatie moeilijker ligt.

Leerlingen rekenen er enerzijds op dat er rekening wordt gehouden met bv. moeilijkheden thuis, en willen hetzelfde

verhaal geen tien keer vertellen. Anderzijds is er ook de spanning met de nood aan vertrouwelijkheid van informatie die sommige leerlingen en ouders expliciet benoemen. Het is dus voor de brugfiguur (en voor andere schoolinterne actoren) een constante evenwichtsoefening tussen enerzijds het communiceren over en erkennen van relevante, gezinsgerelateerde factoren van leerlingen, en anderzijds het beperken van de informatieoverdracht tot het noodzakelijke. Duidelijke afspraken vooraf met ouders en leerlingen omtrent deze communicatie zijn hierbij cruciaal.

Eigen aan de context van de gezinnen waar de brugfiguur voornamelijk mee in contact komt is de moeilijkere verbinding met de maatschappij. Inspanningen vanuit de brugfigurenwerking om de leef- en ontwikkelingskansen voor kwetsbare gezinnen te vergroten worden sterk gewaardeerd. De brugfiguur zet hierbij in op het creëren of verbreden van het netwerk voor hulp en vrije tijd van een gezin, samen met diverse partners binnen de wijk of stad. De brugfiguur fungeert hier als bruggenbouwer naar hulp- en vrijetijdsorganisaties. De gesprekken met ouders en leerlingen illustreren hoe de brugfiguur als toeleider naar hulp het mandaat krijgt zich te mengen in de privésfeer van gezinnen.

Leerlingen zien ten slotte ook veel mogelijkheden op het vlak van vrijetijd door een sterkere koppeling tussen de school en het vrijetijdsaanbod. Deze wens sluit aan bij diverse projecten in stad Gent, waaronder het ondertussen sterk uitgebouwde Brede School concept[3]. In de nabije toekomst ambieert de Stad Gent om samen met lokale partners te experimenteren met het principe van 'verlengde schooltijd' voor het aanbieden van een divers aanbod voor jongeren binnen secundaire scholen.

5. Samen betrokkenheid onderzoeken is betrokkenheid verhogen

Het doel van de gesprekken met ouders en leerlingen was niet alleen om de stem van leerlingen en ouders te laten horen. Het primaire doel was om de noden en wensen te kennen van de primaire stakeholders van het partnerschapsmodel in functie van de verdere uitwerking van de brugfigurenwerking binnen het secundair onderwijs. De gesprekken bieden immers niet alleen een verfrissende kijk op de rol van de brugfiguur in de relatie school-leerling-ouder, ze geven ook mee richting aan het verhaal van de toekomst.

Onze gesprekken met ouders en leerlingen illustreren de meerwaarde van het actief betrekken van elke partner, niet alleen in dit onderzoek, maar ook in de eigenlijke aanpak van (ouder) betrokkenheid. Spreken over betrokkenheid zorgt er immers voor dat de betrokkenheid zelf ook daadwerkelijk verhoogt. De gesprekken zelf dragen hierdoor op directe wijze bij aan het versterken van het partnerschap tussen school, leerling en ouder.

Vanuit de rol die de brugfiguur speelt als facilitator in het vormgeven van dat partnerschapsmodel, is het wenselijk dat de brugfigurenwerking op een systematische manier kan inspelen op de beleving en de wensen van leerlingen en ouders. Ook voor scholen is het van belang om goed op de hoogte te zijn van de ideeën en verwachtingen van leerlingen en ouders. Het horen van hun stem zorgt immers niet alleen voor een breder perspectief, maar kan ook bijdragen tot een hogere betrokkenheid an sich.

Referenties

1 Morreel, E., Van Avermaet, P. & Vanderlinde, R. (2012). Ouderbetrokkenheid in ontwikkelingsperspectief: Eindrapport Vooronderzoek rond ouderbetrokkenheid in het Nederlandstalig Secundair Onderwijs in Brussel. Universiteit Gent: Steunpunt Diversiteit en Leren & Vakgroep Onderwijskunde.

2 Vyverman, V. & Vettenburg, N. (2009). Parent participation at school. A Research study on the perspectives of children. Childhood, 16 (1), 105-12.

3 Stad Gent (2016). Brede School Gent. Geraadpleegd op 22 september 2018 via https://stad.gent/onderwijs-kinderopvang/onderwijs/visie-op-onderwijs/brede-school-gent

Uitdagingen

Brugfiguur = stevig partnerschap school - gezin?

Noden worden gelenigd door de inzet van een brugfiguur, zoveel is duidelijk. Dat noden niet verdwijnen door deze inzet weten we. Brugfiguren zijn klasvrij en hebben dus de handen vrij op cruciale momenten. Bovendien stoten we door onze preventieve werking soms op problemen binnen een gezin die voordien voor de school onzichtbaar bleven.

Of een school inzet op een partnerschap met gezinnen, mag niet afhankelijk zijn van de aanwezigheid van een brugfiguur. Hoe scholen het thema warm houden wanneer de brugfiguur om welke reden dan ook vertrekt, is en blijft een uitdaging.

Het blijft een evenwichtsoefening tussen het stimuleren en initiëren van acties om het partnerschap tussen school en gezin te versterken enerzijds en het faciliteren van een proces waarbij het schoolteam zelf actief op dit partnerschap inzet.

Waar zijn we nodig?

Alle actoren in het partnerschap hebben baat bij een stevige onderlinge verbinding. Een brugfiguur kan hier aan bijdragen – maar de voornaamste actor blijven de scholen zelf. Daarnaast is het natuurlijk ook een kwestie van middelen: we hebben niet de mogelijkheid om alle Gentse scholen te voorzien van een brugfiguur, dus moeten er keuzes gemaakt worden. Uitdaging hier is om zo juist mogelijke criteria te hanteren. Waar is de grootste nood? Welke doelgroep beogen we? De keuze werd gemaakt voor de inzet van brugfiguren in het secundair onderwijs; namelijk in scholen van de B-stroom, in de eerste graad. De inzet van de brugfiguren blijkt hier zeker een gepaste keuze.

Een eerste vraag die nu op tafel ligt, is bestendiging. Laat de brugfiguren die in het secundair gestart zijn, hun werk verder zetten. Een volgende vraag wordt uitbreiding: laat ons aanvullen in alle scholen met een B-stroom in de eerste graad die aan de criteria voldoen. Dit lijkt, als het budgettair mogelijk is, de meest voor de hand liggende optie.

Andere opties gaan in de richting van de extra vragen/noden die we opvangen, bijvoorbeeld vanuit het BUSO. Momenteel staan hier geen brugfiguren, parallel met de redenering die we voor BUBaO gebruiken; namelijk dat er hier een uitgebreider (zorg)team aan de slag is. Feit blijft dat het buitengewoon onderwijs, zowel basis als lager, een zeer grote concentratie aan kwetsbare leerlingen kent. Hierop inzetten vraagt extra middelen én expertiseopbouw.

Maar ook vanuit het ASO krijgen we vragen. Willen we écht preventief werken en het watervalsysteem tegen gaan, is ook hier iets voor te zeggen.

Hoe vaak zijn we er nodig?

Anders dan in het basisonderwijs, zetten we in een secundaire school die in aanmerking komt voor een brugfiguur, momenteel niet meer in dan een halftijdse kracht. Brugfiguren in het secundair werken sowieso in twee scholen. We kiezen er ook voor om één dagdeel in te zetten op overleg. Voordeel hiervan is dat brugfiguren in het secundair meer ruimte hebben voor uitwisseling, intervisie en ondersteuning. Door standaard één halve dag in de week niet op school te zijn maar uit te wisselen, is het makkelijker om tot alternatieve oplossingen te komen en te herbronnen.

Indien we kiezen om uit te breiden naar een voltijdse functie per school, betekent dit per definitie minder uitbreidingsmogelijkheden naar andere scholen – maar dit laat dan wel toe om bijvoorbeeld meer in de diepte te werken; of actief te zijn in hogere graden of andere richtingen binnen dezelfde school.

Of misschien blijkt net dat het werken met een halftijdse er van bij aanvang voor zorgt dat de school meer inzet op het structureel verankeren van het veranderingsproces dat werken aan een stevig(er) partnerschap met zich meebrengt?

Wanneer is een proces afgerond?

Wanneer een brugfiguur aan een school wordt toegekend, zet dit een aantal zaken in beweging. Acties kunnen (deels) geïmplementeerd worden, maar in een school zijn doorgaans handen te kort om alles over te nemen wat een brugfiguur doet. Hoe pakken we dit aan als de brugfiguur niet langer fysiek aanwezig is?

Anderzijds is het belangrijk om stil te staan bij het feit dat het uitbouwproces van een sterk partnerschap op een bepaald moment misschien niet verder kan evolueren. Wanneer is het opportuun om de brugfiguur aan een andere school toe te wijzen?

Faciliteren van de inloopperiode

Het secundair onderwijs - met zijn grote teams en diverse overleg- en communicatiestructuren - is anders georganiseerd dan het lager. Brugfiguren in het secundair combineren per definitie twee scholen. De inloopperiode van een brugfiguur in het secundair is dan ook bijzonder intensief en tijdrovend. De school kan de inloopperiode actief ondersteunen: het afstemmen van vergaderingen, een bureau voorzien bij schoolinterne partners (leerlingenbegeleiding, GOK-coördinator, enz.), makkelijker toegang verlenen tot verslagen, … Dit proces bewust opvolgen verhoogt de efficiëntie.

Evenwicht in takenpakket

Binnen de halftijdse functie moet je een evenwicht zoeken tussen de overlegmomenten op en buiten school en de concrete taken. Overleg is belangrijk om kennis over te dragen, maar een teveel aan overleg gaat ten koste van bijvoorbeeld tijd die anders aan een huisbezoek kan besteed worden.

In alle scholen gaan klassenraden, oudercontacten en ouderinfo's door - heel vaak gelijktijdig. Kiezen voor de ene school staat gelijk aan belangrijke info of activiteiten missen in de andere school. Brugfiguren voelen hier soms druk om maximaal aanwezig te zijn, ten koste van privétijd. Hier in samenspraak keuzes maken is belangrijk.

Hoever gaan onze flexibiliteit en draagkracht?

Ouders werken vaak hard en veel, waardoor ze niet gemakkelijk te bereiken zijn - ook niet voor de brugfiguren. In het lager kun je het netwerk van opvoeders dat de kinderen afzet en/of ophaalt aanspreken aan de schoolpoort of in de naschoolse opvang. In het secundair is de school echter geen ontmoetingsplaats. Het bereiken van gezinnen die enkel 's avonds laat of in het weekend thuis zijn, vergt dan ook bijzondere inspanningen van de brugfiguren. Afbakenen en evenwicht houden blijft hier een uitdaging.

Soms lopen we ook tegen een muur. Er zijn gezinnen/leerlingen waar niemand - noch onderwijs, noch hulpverlening - weg mee weet. Als je hier loslaat, weet je dat er geen vangnet is. Hoe ga je hier als brugfiguur mee om?

Brede school in het secundair

Het uitbouwen van een brede leer- en leefomgeving is ook in het secundair belangrijk. De brugfiguren zetten hier samen met de school op in, maar moeten waken over een evenwicht in werklast. De organisatie en opvolging van brede schoolactiviteiten kan enkel duurzaam uitgebouwd worden in nauwe samenwerking met het team. Het verwijzen en begeleiden van individuele jongeren naar een organisatie en de nazorg kunnen nu enkel opgenomen worden als andere taken wijken.

Brede school ook in het secundair professioneel omkaderen, waarbij samen met de scholen gezocht wordt naar een optimaal verhaal, kan zorgen voor de uitbouw van een groter vangnet en aldus een sterkere preventieve werking op de schoolvloer. Dit vraagt echter extra tijd en middelen.

Kanaliseren van vragen van externen

Steeds meer externen (gaande van hulpverlening over culturele sector tot andere stadsdiensten) vinden in de brugfiguren een toegangspoort naar een moeilijk bereikbare doelgroep en vragen steeds meer van onze aandacht. We vangen dit op via onze interne overlegstructuren, maar merken dat onze agenda hierdoor meer en meer belast wordt.

Moeten we op alle vragen ingaan? Kunnen we dit aan met ons huidige team? Netwerking en samenwerking zijn belangrijk; net als het bewaken van de kernopdracht.

De brugfiguur staat niet alleen

Hoe beter de school zelf georganiseerd is qua overlegstructuren, communicatiekanalen en hoe sterker een visie is ingebed, hoe beter de brugfiguur zijn werking kan uitbouwen en de kans tot implementatie toeneemt. Conditio sine qua non hier is dat er een openheid en bereidheid tot verandering is. Want werken aan een duurzaam partnerschap school-gezin veronderstelt een wijziging in aanpak en mentaliteit.

Voordeel van het werken met een proefproject, is dat je per definitie tijdelijk bent. Dit geeft grotere garantie op engagement. Wanneer brugfiguren in het secundair opgenomen worden als reguliere werking, moeten we erover waken dat dit engagement blijft - en wanneer er uitbreiding komt, dat dit engagement een voorwaarde is voor toekenning.

Diversiteit in de ploeg

Ook in het secundair streven we naar een zo groot mogelijke diversiteit in de brugfigurenploeg. We hebben mannen en vrouwen met verschillende werkervaring, diploma's, leeftijd, … in onze ploeg. Wanneer we toch dromen van uitbreiding: kunnen we via de stadsprocedures ook medewerkers met een buitenlands diploma aanwerven? Of kandidaten van de (instromende) doelgroepen met relevante ervaring en achtergrond laten doorstromen naar reguliere tewerkstelling via bijvoorbeeld een opleidingstraject?

Nog warmere overdracht

We willen nog meer werk maken van het versterken van de systematische uitwisseling met de brugfiguren van het basisonderwijs in het kader van de warme overdracht. Verschillende projecten en onderzoeken (Transbaso; project Vroegtijdig School Verlaten; etc.) wijzen op het belang hiervan.

Registratie veralgemenen

We willen de gegevens van het registratiesysteem vertalen naar conclusies en het registreren aldus beter inzetten in het uitbouwen van de werking, zowel algemeen als op de verschillende scholen. Ook in het basisonderwijs kan registreren belangrijk zijn: hoe we dit op een zo efficiënt mogelijke manier (tijdsinvestering versus resultaten) waar maken, is een uitdaging. Ook het vertalen van cijfergegevens naar werkbare input voor evaluatie maar ook signalen naar beleid, is niet altijd evident.

NABESCHOUWING

INTERVIEW MET KINDERRECHTENCOMMISSARIS: RECHT OP ONDERWIJS

In 2015 startte Gent het proefproject brugfiguren in het secundair onderwijs. In vier secundaire scholen kon halftijds een brugfiguur aan de slag voor een periode van drie jaar. In 2017 konden vier extra scholen bediend worden. In 2018 maken we de balans op: waar hebben we een verschil gemaakt? Hoe hebben we dit gedaan? Moet het proefproject verder gezet worden en op welke manier?

We vroegen de mening van een aantal gerespecteerde stemmen. Aan het woord is **Bruno Vanobbergen**, sedert 2009 de Vlaamse kinderrechtencommissaris.

1. Hoe kent u de Gentse brugfigurenwerking? Wat is uw algemene indruk?

Omdat ik in Gent woon en er vroeger ook werkte aan de universiteit, ken ik de werking al een tijdje. Nu, als kinderrechtencommissaris, ben ik ook al met de brugfigurenwerking in contact gekomen. Ik ben dus al redelijk vertrouwd met wat het inhoudt en ben overtuigd van het belang ervan. Mijn algemene indruk is dat dit vandaag een ontzettend belangrijk project is. We weten allemaal dat onderwijs heel belangrijk is; we weten tegelijkertijd ook dat voor sommige kinderen en jongeren naar school gaan niet meteen een succes is. Sommige ouders hebben twijfels en onzekerheden over wat gebeurt op school en zijn niet altijd even vertrouwd met de school. Tegelijkertijd zie je dat ook de school heel wat vragen heeft. Omwille van al die redenen vind ik het heel belangrijk dat de brugfiguren er zijn. Op die manier kan je ervoor zorgen dat alle kinderen van hun recht op onderwijs kunnen genieten. Je kan ook een antwoord bieden op vragen van zowel ouders als scholen en op die manier bruggen slaan tussen al die actoren. Dat verbindende: dat is voor mij essentieel. Zeker als je ziet hoe er vandaag soms gediscussieerd wordt over ongeïnteresseerde ouders, vind ik zo'n brugfigurenproject heel zinvol. Het trekt ouders, school en kinderen niet uit elkaar, maar brengt ze net dichter bij elkaar! Voor mij is dat de kern van de zaak.

2. Dit project is een uitloper van de werking met brugfiguren in het basisonderwijs en groeide o.a. uit de nood om meer te doen aan ongekwalificeerde uitstroom. Belangrijk in dit verhaal is het zorgen voor een goede transitie van lager naar secundair. Hoe ziet u de rol van brugfiguren in deze transitie?

Ik vind het heel belangrijk dat er aandacht uitgaat naar die transitie. Uit onderzoek blijkt dat die overgang niet altijd eenvoudig is voor leerlingen en ouders. Je ziet ook dat leerlingen soms afhaken; dat ze op school bepaalde problemen ervaren, waardoor de schoolloopbaan in het gedrang komt. Op het kinderrechtencommissariaat krijgen wij veel meldingen rond onderwijs en we zien dat het niet altijd gemakkelijk is om leerlingen aan boord te houden. Ervoor zorgen dat leerlingen op een veilige manier die overgang kunnen maken is belangrijk, en daarin spelen wat mij betreft ook brugfiguren een rol. Ze zullen niet alles kunnen opvangen en oplossen. Maar ik ben er van overtuigd dat, als je als brugfiguur al van in het basisonderwijs een vertrouwdheid met ouders en scholen kunt opbouwen, het gemakkelijker is om die vertrouwdheid mee te nemen bij de overgang naar het secundair onderwijs.

3. Onderwijs wordt vandaag de dag met heel uiteenlopende vragen en verwachtingen geconfronteerd. Werken aan ouderbetrokkenheid op school raakt aan veel thema's: kansarmoede; diversiteit; meertaligheid; radicalisering; etc. Wat kan volgens u de rol en meerwaarde van brugfiguren hierin zijn?

Wat ik heel mooi vind in het project van de Gentse brugfiguren, is dat je werkt met de verschillende dimensies. En dat op het moment dat er bepaalde vragen of onzekerheden leven - hetzij bij de ouders hetzij bij de school - dat je dat terugvindt bij die dimensies. Soms gaat het over kennis: de ouders zijn onvoldoende vertrouwd met waar de school voor staat. Sommige families uit Afghanistan bijvoorbeeld kennen niet altijd het concept school en weten niet wat er daar precies gebeurt, of wat de school verwacht. Dan werk je op de kennisdimensie. Iets anders is de emotionele dimensie. Het onderzoek van Katrien Van Laere bij Michel Vandenbroeck is hier heel sprekend. Als je ziet dat ouders soms het gevoel hebben dat de school onvoldoende zorg draagt voor hun kinderen - bijvoorbeeld als de brooddoos dagen na elkaar onaangeraakt blijft - dan zit dat dicht bij de emotionele dimensie. De verschillende dimensies die jullie naar voor schuiven komen heel mooi tegemoet aan de vragen die er leven.

Natuurlijk, je raakt ook aan een aantal thema's die een bijzondere aanpak vragen. Als ik kijk naar radicalisering, dan is mijn ervaring dat ouders van wie de kinderen op een bepaald moment vertrokken zijn of op het punt gestaan hebben om te vertrekken, heel specifieke vragen hebben en dat er een soort schaamte is om hulp of ondersteuning te vragen. De brugfiguren komen daar een stuk aan tegemoet. Dat lijkt mij een belangrijke stap vooruit omdat er op dat vlak qua opvoedingsondersteuning nog bijzonder weinig geweten is en er weinig initiatieven zijn.

Dat is iets anders dan zaken met betrekking tot kansarmoede. Ik kan me voorstellen dat ouders wel vragen hebben bijvoorbeeld rond de schoolkosten, zeker als het gaat om de transitie basisonderwijs – secundair onderwijs. Als je kijkt naar wat ouders in het secundair onderwijs moeten betalen aan schoolkosten, zeker in het begin van het schooljaar, in die eerste maanden: dat is heel veel… . Brugfiguren en anderen spelen hier een belangrijke rol in, ook bijvoorbeeld medewerkers van de Huizen van het Kind.

Je hebt dus een aantal meer algemene zaken op het vlak van vragen en verwachtingen die samenhangen met de dimensies rond ouderbetrokkenheid, en je hebt een aantal specifieke zaken, die een specifieke gevoeligheid veronderstellen. Hier ga ik er van uit dat de brugfiguren vertrouwen geven, verbindend werken maar ook wel op school vragen binnenbrengen die ouders niet altijd durven stellen.

4. Momenteel kiezen steden er al dan niet zelf voor om te investeren in een brugfigurenwerking. Wat vindt u van de stelling dat de financiering best op een hoger niveau getild wordt, zodat deze werking structureel ingebed kan worden?

Ik vind dat een heel goed voorstel dat wij ook vanuit het kinderrechtencommissariaat volledig steunen. Ik ben in Kortrijk geweest om met brugfiguren te spreken, je ziet het ook op andere plaatsen: deze manier van werken komt aan ontzettend veel vragen en behoeften tegemoet. Ik ben dus een grote voorstander van ondersteuning vanuit Vlaanderen om bijvoorbeeld in alle centrumsteden een brugfigurenwerking op te zetten omdat veel steden hier baat kunnen bij hebben. Veel liever dit soort maatregelen dan maatregelen die erop gericht zijn om ouders te sanctioneren. Zo zijn er ook al een aantal voorstellen geformuleerd, hoewel we weten uit evaluaties dat dit soort maatregelen niet werken. Dus als men vanop het Vlaams niveau initiatief neemt, zie ik dit liever vanuit het ondersteunende en verbindende. Vlaanderen doet dit nu reeds met kleuterparticipatie door het aanstellen van een coördinator kleuterparticipatie. Het zou een positieve zaak zijn als daar ook een ondersteuning van brugfigurenwerkingen aan wordt toegevoegd.

5. Welke wensen en/of aanbevelingen heeft u ten aanzien van onderwijs enerzijds en brugfiguren anderzijds?

Wat ik heel hard hoop is dat in de toekomst nog veel meer bruggen gebouwd worden tussen welzijn en onderwijs. Het belang van zorgboerderijen en andere vormen van time-out projecten is enorm. Ik ben ervan overtuigd dat het tijdig inzetten van deze projecten - niet als sanctie maar als instrument - helpt om zoveel mogelijk leerlingen aan boord te houden. Belangrijk is om er keer op keer over te waken dat we welzijn en onderwijs dicht bij elkaar houden en leerlingen, ouders en school ondersteunen om hen zo dicht mogelijk bij de school te houden. We moeten daar in de toekomst nog veel meer voor kiezen. In die zin hoop ik dat de brugfiguren niet alleen zorgen voor verbindingen tussen scholen en ouders, maar ook voor verbindingen naar andere ondersteunende projecten. Ik zie te veel leerlingen, zeker in het middelbaar onderwijs, die men op een bepaald moment loslaat of verliest. Vandaag zijn er in het secundair 3600 definitieve uitsluitingen per schooljaar! We weten vanuit het kinderrechtencommissariaat dat dit de schoolloopbaan heel sterk kan hypothekeren. Dit mogen we niet laten gebeuren. Daarom is het zo belangrijk dat we bruggen bouwen tussen welzijnsactoren en onderwijsactoren.
Ik ben er zeker van dat de brugfiguren ook daarin een heel belangrijke rol kunnen spelen en in de toekomst wellicht nog meer. Zeker nu in het basisonderwijs ook het fenomeen van definitieve uitsluiting binnensluipt - kinderen van acht à negen jaar die al definitief uitgesloten worden …. . Dit mogen we niet verder laten uitdeinen. Dit moet aangepakt worden. Brugfiguren kunnen hier zeker ook een rol in spelen.

··· "Er zijn vele effecten te zien van wat onze brugfiguur aanpakt:

- Door de brugfiguur slagen we erin om alle ouders van 1B al van bij de eerste schooldag te kennen. We trekken ze mee in dat bad, ze zijn allemaal op 1 september aanwezig.
- Er gaan meer eerstejaars mee op klas-tweedaagse.
- Het aantal leerlingen dat doorstroomt binnen de eigen school is hoger.
- De ouders bepalen mee de studierichting.
- We merken bij ons in het team dat de kennis van wat er leeft in het onderwijs- en welzijnsveld toeneemt, dat het gezichtsveld opengetrokken wordt. De brugfiguur slaagt erin enkele thema's open te breken, als katalysator te fungeren. Ze doet ons nadenken over de activiteiten die we als school organiseren.
- Ze zet ons aan om uit onze comfortzone te treden. Zeker binnen de kansengroepen is dat belangrijk.
- Ze slaat bruggen naar organisaties die wij niet kenden."

WIM DANSCHUTTER, DIETER HOEDEKIE EN ELKE WYLLEMAN,
RESP. DIRECTEUR, GOK-COÖRDINATOR EN LEERLINGENBEGELEIDING OLVIGENT

··· "We hebben meer contact met gezinnen wiens kinderen naar deze school gaan, want de brugfiguur leidt hen naar ons toe en dat heeft volgend effect: we kunnen meer mensen helpen en toeleiden naar basisrechten."

HILDE GENETELLO - OCMW GENT 'KINDEREN EERST'

··· "De brugfiguur van de school heeft er voor gezorgd dat er verbinding bleef met een meisje waarvan de connectie met school weg gleed."

SARAH TERWECOREN - IEM-PROJECT

··· "Als ik aan een brugfiguur denk, dan denk ik aan iemand die de wijk en de gezinnen uit de wijk zeer goed kent en die een zeer open houding naar en kijk op mensen heeft."

MARLIES DECAVEL - VZW JONG

··· "De brugfiguur van de school heeft er voor gezorgd dat ouders nauwer bij de schoolloopbaan van hun kinderen betrokken zijn en dat leerkrachten de context waarin kinderen opgroeien meer begrijpen en hiermee rekening kunnen houden in hun klas."

MARLIES DECAVEL - VZW JONG

··· "Een brugfiguur op school betekent voor mij evenveel als een mooie eerste fond leggen. Zoals bij schilderen op diverse ondergronden is de basislaag dé essentiële schakel wil je schilderwerk van de beste kwaliteit afleveren."

ELLEN VAN HEEL, LEERKRACHT

··· "Wat me opvalt in de job van brugfiguur is dat het idee van verbondenheid in het onderwijs (tussen graden, scholen en netten) niet utopisch hoeft te zijn."

ELLEN VAN HEEL, LEERKRACHT

··· "De brugfiguur van de school heeft er voor gezorgd dat er langzaamaan een duurzaam en krachtig netwerk ontstaat. Vertrouwen winnen groeit langzaam, maar het draagt een continuïteit in zich... een verbreding van het 'ouder –en leerlingcontact'."

ELLEN VAN HEEL, LEERKRACHT